PROSPERITATIS GERMANIÆ

QUARTA PARS

In quâ multa præclara, utilia, Patriæque commodo inſervientia arcana revelantur, & efficacium, atque ex Metallis depromptorum, uſuique Medico deſtinatorum Condimentorum, ut & aurearum Potionum confectiones & præparationes variæ docentur.

Cum adjuncto Tractatu manifeſtante Laboratorium meum, in quo admiranda, unicuique utiliſſima, hactenus incognita ſecreta in Humani Generis utilitatem & commodum publicum docebuntur, & demonſtrabuntur.

In honorem Dei, & Patriæ emolumentum opus conſcriptum & in lucem editum

A

JOHANNE RUDOLPHO GLAUBERO.

AMSTELODAMI,
Apud JOANNEM JANSSONIUM,
CIƆ IƆC LIX.

Digitized by Google

AD Benevolum Lectorem PRÆFATIO.

Quanquam ante annum in Præfatione opuſculi, quod de Salium Naturâ tractans publici juris feci, præter ſalem etiam juſculum aut embamma cum ſaccharo & condimentis me adjuncturum cæteris cibis menſæ imponendis pollicitus ſum; tantum mihi tamen artium bonorum ſtudioſi temporis concedere neutiquam voluerunt, ut ejusmodi condimenta pararem, & parata menſæ apponerem, ſed illud ſolum, efflagitârunt, ut caſei, ac butyri menſæ apponendorum memoriam non deponerem. Quorum poſtulationi ut ſatisfaciam, in proclivi quidem mihi eſſe fateor, & nihil aliud obſtare video, niſi ſolam anguſtiam

temporis, quod aliis negotiis magis neceſſariis impendere cogor. Veruntamen quia haud exiguæ laudi ducitur beneficia ſua plurimis in locis diffundendo multis benefacere, operæpretium putavi, omiſſis aliis rebus promiſſa condimenta cum Butyro & caſeo meis præmiſſis cibis ſubjungere, eâ tamen brevitate, quàm fieri commodè poterit. Si prolixius temporis intervallum mihi indultum fuiſſet, ſaccharo majorem puritatem, & gratiorem condimentis ſaporem conciliâſſem, quod quò minus fieri poſſit, temporis celeritas prohibet. Præterea quoniam Proſperitatis Germaniæ quartam partem, cum optimorum Medicamentorum Metallicorum detectione promiſi, ut promiſſis ſtarem, conſultum mihi viſum fuit efficaciſſima hæc condimenta mea ſub titulo Quartæ Partis Proſperitatis Germaniæ in lucem emittere, idque eam magis ob cauſam, quod ad alia deſcribenda, & denudanda

danda ſufficiens tempus mihi non ſuppetièrit.

Quò autem viliore, & contemptiore veſtitu præſentia hæc in conſpectum prodeunt, eò majores vires, & nobiliores virtutes ſordido ſuo palliolo occultant. In animum quidem induxeram Quartam hanc partem diutius mecum retinere, ut commodiore tempore in lucem emiſſa majoris momenti ſecretis ornatior in publico ſe ſpectandam exhiberet. Inter ea ſecreta eminet Auri & Argenti concentratio, atque reductio in ejusmodi formam & figuram, quæ ab hoſtibus aliquando contra ſpem ingruentibus, (quod tamen Deus clementer à nobis avertat,) neutiquam agnoſci queat, atque hoc pacto efficere poſſit, ut corpora ejuſmodi incognitâ veſte occultata nec erepturi, nec etiam ſint ablaturi.

Quoniam autem in præcedente Tertia

Parte indicium feci, quâ ratione in omnibus totius Germaniæ locis mearum Inventionum ope Auri, & Argenti ingentes theſauri comparatu faciles futuri ſint, nullum mihi dubium eſt, nec etiam aliter fieri poteſt, quin ſeduli Patresfamiliâs mihi morem ſint geſturi, & effectui plurima daturi, præcipuè cum ipſis conſilium & operam meam, quantum in me ſitum fuerit, præſtandam obtulerim. Si modo tantorum theſaurorum inveſtigatio nimis ſecurè & negligenter tractata fuerit, extra omnem dubitationis aleam profectò poſitum eſt, Patriam noſtram tanto medio, & tantis opibus penitus invictam redditum iri. Ægyptios hiſtoriæ teſtantur Metalla emendandi peritiâ tantis divitiis, tantâque potentiâ potitos fuiſſe, ut Romanæ Monarchiæ jugum à cervicibus ſuis averterint, uſque ad illud tempus, quo, libris artem continentibus ab Imperatore Diocletiano *combuſtis,*

buſtis, Romano Imperio ſe ſubmittere coacti ſunt. Nam tum temporis libros imprimendi ars illa nobiliſſima incognita fuit ipſis ſcientias ſuas membranis magno labore, & multis ſumptibus inſcribere ſolitis, ac proculdubio non affluentibus inſigni copiâ librorum talium, quos faciliore negotio Romani conquirere, & Vulcano tradere potuerunt. Etenim quod ſemel literis mandatum eſt, typis exſcribi, & quaſi in infinitum multiplicari poteſt ab ipſa typographiâ uno die typis plus exſcribente, quàm maxima ſcribarum copia ſcriptura eſſet. Proinde quis tantam librorum multitudinem ex omnibus totius alicujus Regionis locis congereret, ac conquireret, ut omnia exemplaria, ſicuti à Romanis factum eſt, conquiſita his temporibus noſtris comburendo deleret, & in nihilum redigeret? Unum hîc dico, ſi compertum mihi fuerit, ea, quæ hactenus in lucem à me miſſa

ſunt, non modò accepta fore, ſed etiam effectui datum iri, mihi calcar additum iri, ut ad plura & majora præmiſſis ſubjungenda inciter. Interim præſentia æqui bonique conſulantur, & præmiſſa patienter expectentur.

PRO-

PROSPERITATIS GERMANIÆ

QVARTA PARS.

De Condimenti nomine, & quid eodem intelligendum ſit.

CIBIS meis hactenus menſæ appoſitis embamma & condimentum bonum ſubjungere pollicitus ſum; qui cum admodum præſtantibus, & planè non vulgaribus ſcientiis conſtent, omninò neceſſe eſt, ut & condimenta iis reſpondeant, & perinde ac ipſi cibi, palatum ſaporis ſui ſuavitate afficiant. Quemadmodum igitur in Magnatum conviviis condimenta non priùs apponuntur, quam convivæ carnibus & piſcibus ſe ſaturaverint, & famem ſedaverint, utpote quibus ad vinum majore delectatione bibendum quaſi vehicula exhibentur ejuſmodi condimenta, quæ ut plurimum omnis generis fructibus, ſeminibus, & aromatibus ſaccharo ſuaviorem ſaporem conciliant:

Ità etiam & mihi talia condimenta in hoc meo convivio conficienti, & apponenti id negotii ſolùm datur, ut de optimo ſaccharo, & aromatibus pretioſis mihi proſpiciam, quæ nonniſi ex Me-

tallis deprompta ſe offerunt, Saturno Saccharum, & Sole ac Lunâ ſuaviſſimum aroma ſuppeditantibus.

Priuſquam verò ipſa condimenta producam, præmittendum cum Butyro & Caſeo ſuave juſculum ſive embamma cenſui, ſi forſan convivarum uni aut alteri aſſæ carnis fruſtum eodem imbuere, aut etiam Butyrum & caſeum meum guſtare libéret, ut majore delectamento condimentorum ſequuturorum ſuavitatem percipere poſſet.

Ac licet hìc Metallica quædam condimenta præſtantia & efficacia exhibere in animum induxerim, non potui tamen intermittere, quin iiſdem præmitterem indicium ſignificans, quomodo Salis ope & bona ex Vegetabilibus juſcula ac embammata Animalium Caſeo, & Butyro emendando inſervientia parari queant, ut ità meus De Natura Salium Tractatus nullo penitus defectu laboret, & unicuique pateat, quàm nobiliſſima & præſtantiſſima creatura ſit Sal, qui tàm præſtanti emendatione Animalia, Vegetabilia, & Mineralia ad longè digniorem gradum evehere poteſt.

Sal & Aurum optimum condimentum eſſe vulgari proverbio fertur, & veriſſimè dicitur. Inter omnia enim condimenta & embammata cibis appoſita Sal & Acetum primas tenet, quorum hoc ut plurimum ex vino, fructibus, cereviſia & melle conficitur. Si verò Sal in ſuavem & acidum Spiritum deſtillando & rectificando con-

convertatur, ſuave & forte evadit Acetum, cœteris cunctis præferendum, adeò ut Aceto ex vino, cereviſiâ melle, & fructibus arboreis planè non ſit opus. Suavium igitur condimentorum, & embammatum ad carnem & piſces neceſſariorum, & ſapidi caſei, ac Butyri ſtudioſo eadem Salis auxilio parandi viam monſtrabimus, quâ ſibi ipſi pro lubitu varia condimenta ad uſum culinarium conficere poſſit. Hâc monſtratâ ad Metallicorum condimentorum deſcriptionem progrediemur.

Boni, ac carnibus & piſcibus convenientis condimenti, aut embammatis cupidus præter benè paratum & rectificatum Salis Spiritum nihil aptius aut magis idoneum inveniet, quem ſaccharo, aut quibuſcunque herbis & aromatibus voluerit, pro arbitrio & palato ſuo parare poterit. Exempli gratiâ: Quemadmodum aliàs ex vino, aut aceto, pipere, & cæteris aromatibus gratiſſima juſcula confici ſolent, aut ipſis carnibus & piſcibus aſſatis, aut elixis adjungenda, affundenda, aut in aliis patellis apponenda, ut omnes ejuſmodi cibi ſapore gratiore palatum afficere queant: Ità & Salis Spiritu idem præſtari poteſt, & quidem longè commodius, & melius, quam ſi vinum, aut acetum ad ejus grati ſaporis condimenta conficienda adhibeantur. De meo Spiritu Salis hîc loquor, qui ex præſcripto meo paratus ſummâ ſuavitate pollet, non verò de illo, qui in Pharmacopoliis, & aliis ejuſmodi tabernis mer-

catoriis venalis proſtans ut plurimum malè eſt paratus ac nullâ rectificatione purgatus ingrato, acri, & auſtero ſuo ſapore vomitus excitat, ſi in ſtomachum venerit. Colore etiam flavus acri conſtrictione linguam contrahit, cum tamen aquâ fontanâ clarior, & pellucidior eſſe, ac pomorum, uvarum, aut Limonum ſuccos aciditate ſuä ſuavi ſuperare deberet. Ejuſmodi ſucco Salis ſuavi inſtructo mihi non opus eſt vino, aceto, aut cæteris uvarum, Limonum, uvarum criſparum, acetoſæ, ſimiliumque ſuccis acidis, quibus ſaporem ſuavem & gratum carnibus aut piſcibus conciliem, cum hoc bono Salis Spiritu longè melius, & commodius, quam vino aut aceto effici queat. Bono, inquam, & vero Salis Spiritu ſecundum meum, quem præſcripſi, modum parato, non autem illo vulgari, qui in Pharmacopolarum, & Mercatorum officinis venditur, plerumque malè paratus, ingratum ſaporem obtinens, acer, colore flavus, linguam conſtringens, & vomitum excitans, ſi hauſtus fuerit; cum tamen aquâ fontanâ limpidior & clarior eſſe, ac pomorum, uvarum, & Limonum ſuccos ſuavi ſuâ aciditate ſuperare deberet. Cum igitur mihi tam purus & ſuavis Succus Salis ſuppetit, non eſt cur de vini, aceti, uvarum, uvarum criſparum, oxalidis, aut ſimilium ſuccis laborem, ut carnes & piſces Sapidos, & ſuaves reddam; Omnium enim illorum vices obit Spiritus ille Salis, nulli penitus, ut cœteri ſucci, obnoxius corruptioni, ſed

ſuam

ſuam eſſentiam ſuavem ſine omni corruptione conſervat. Solus tamen in uſum ſi adhibendus, parum aquæ, aut Sacchari admiſcendum erit, ut ipſius aciditas aliquantum temperetur, hac ratione loco embammatis carnibus aut piſcibus ſive aſſis, ſive elixis adjungendi. Qui virides herbas ſaporis alterandi cauſâ addere voluerit, ut ſunt petroſelinum, naſturtium hortenſe, piperitis, & ſimiles, easdem contundendo, aut concidendo comminuat & Spiritu Salis aquâ temperato humectet oportet, ut frigidi embammatis loco carnibus & piſcibus adjungat. Sin verò embamma ejuſmodi piſcibus, & carnibus calidum eſt affundendum butyrum adhibeatur neceſſe eſt, & quidem ſequenti ratione.

Aquam puram & mundam Spiritu Salis bono redde aliquanto acidiorem fortione Aceto vini, adde pro arbitrio butyrum ſale conditum, aut eodem liberum, tale item aroma, quod præter piper, zinziber, nucem myriſticam, ejuſdemque flores addere libet, ut & ſalem, ſi opus ſit; immitte in ollulam ex figulina terra fictam, & vitro obductam, non verò ferream aut cupream, huic operationi plane ineptam; hanc paucis carbonibus impoſitam ſenſim calefac, ut butyrum liqueſcat, quod cochleari ligneo ſine intermiſſione commotum, & liquefactum Salis acetum ſibi aſſociat, & juſculum evadit craſſius, quod carnibus aut piſcibus prius ſale debitè coctis affunditur. Virides autem herbæ, ut cerefolium, petroſeli-

troſelinum, naſturtium, piperitis, ac ſimiles ſi aſſociandæ ſunt, contuſæ aut conciſæ juſculo in ollula jam calefacto adjungi, movendo probè miſceri, & mox piſcibus aut carnibus affundi poſſunt, ut herbæ & ſaporem, & viriditatem ſuam retineant, atque ità & oculos aſpectu grato, & palatum ſapore ſuavi afficiant, quod non facturæ eſſent, ſi cum embammate multum ebullirent, utpote & ſubtilem ſuum ſaporem amiſſuræ, & viridem colorem perdituræ. Porrò hic etiam cavendum, ne juſculum illud nimis diu ſuper carbones relinquatur, & acetum à Butyro ſe iterum ſegreget, quod ne fiat, unus, duo, aut tres ovorum vitelli juſculo miſcendi, qui probè cum ipſo moti, illud craſſius & aptius reddunt, ut piſcibus, aut carnibus affuſum pane melius ex patinâ eximi queat.

Talia juſcula tàm elixis, quàm aſſis piſcibus gratiſſimum ſaporem conciliant, quibus, ſi aliquid ſacchari acceſſerit, carnibus forſan non inepta eſſent. Piſcibus tamen acida juſcula magis conveniunt. Hoc modo cuivis integrum eſt parare ſibi juſcula, quæ voluerit, & eadem quibusvis herbis, aut aromatibus palato ſuo ſuaviora reddere, ideoque nec vino, nec aceto, nec aliis rebus acidis opus erit. Si modo Spiritus Salis purus, & mundus in promptu fuerit, additione quarumvis herbarum, & quorumvis aromatum pro lubitu quodvis jus pares licet, & quidem longè ſuavius & gratius, quam ſi vini aut cereviſiæ

aceto

aceto non ubique parabili confectum eſſet. Spiritus Salis autem ubique parari & haberi poteſt, eo nomine cœteris omnibns condimentis meritò præferendus.

Cum verò hyberno tempore virides herbæ non ſuppetant, earum vices obire poſſunt piperitis radices contuſæ, aut Sinapi farina, Saccharo, & Spiritu Salis in calida & frigida juſcula redacta. Nemo velim adeò audax ſit, ut hæc mea juſcula contemptui ducat, antequam eadem guſtaverit. Nullum enim mihi dubium eſt, ſi ſemel tantum ſuavitatem eorum guſtu perceperit, quin &, eadem cœteris prælaturus, & Salis aceto debitum ſuum honorem exhibiturus ſit.

Sed ut & ex Salis promptuario experimentum depromptum exhibeam iis, qui boni Butyri & Caſei ſapore delectantur, ad ea attendant, quæ hîc ſequuntur. Si cupidus es parandi caſeum vaccinum durabilem, & omnes boni caſei notas habentem, nimium ut gravis, compactus, denſus, oculis, foraminibus putreſcentibus, muco, & fœtore careat, ſequenti operatione voti compos eris.

Cape Lactis vaccini, ovilli, aut caprilli, aut unius ex his, quod in promptu habes, tantùm quantum vis, aut ſatis eſt (Caprillum inter hæc primas tenet, ovillum ſuccedit, & vaccinum bonitate & præſtantiâ prioribus duobus cedit) Calefac ad ignem, & vaſi ligneo infunde, (NB. Ferrea, & cuprea vaſa hîc non admittuntur) & Spiritus

ritus Salis affuſione lac in coagulum redige: Spiritus autem hujus cochleare unum, Lactis decem menſuris coagulandis ſufficiunt. Lac & Spiritum Salis ligneo cochleari probè agitatum, & coagulatum cribris ſetaceis aut puris linteis immitte, ut ſerum lactis defluat, & ſegregetur; lintea colligata ponderibus & rebus gravibus onera, & omnem humiditatem ligneam exprime. Caſeum ex linteis exime, & vaſis ligneis immiſſum in parva fruſtula aut micas comminue, quem ita comminutum ſale condies, & puro illo Spiritu Salis conſperges, ac cochleari ligneo, aut puris manibus probè agitabis & miſcebis. His ita miſtis imple tua vaſa, aut ollas caſearias, majores & minores, materiamque arctè comprimendo in illis condenſa, ut alias caſei condenſari ſolent. Hæc calido aëri expoſita, & exſiccata compactos, & durabiles exhibet caſeos, Parmeſanis, aut Parmenſibus iſtis non abſimiles oculis, fœtidis & putridis foraminibus, mucilagine, & ſimilibus Caſeorum vulgarium vitiis carentes, nec unquam iisdem obnoxios.

Ratio eſt, quia prima coagulatio ſeu congelatio lactis puri & ab omni putrefactione conſervantis Spiritus Salis adjumento, non autem fœtidi, & putridi ſtomachi vitulini, à quo nonniſi putredo & vermes oriantur neceſſe eſt, ope perficitur.

Deinde Spiritus Salis poſt ſeri lactis expreſſionem aſperſus, & cum Sale adjecto materiæ caſea-

riæ

riæ admixtus, omni putrefactioni in caſeis exiſtere ſolitæ maximè reſiſtit, caſeos condenſat, & fermentationem caſeos dilatando ſpongioſos & poroſos efficientem impedit, ut ità condenſentur, & ab omni putredine liberi & tuti maneant. Caſeus itaque ad hanc perfectionem deductus meritò inter omnes excellit, & verſiculorum illorum antiquorum laude extollitur:

Argus, non Largus, non Magdalena, Mathuſlem,
Habacuc, & Lazarus, Caſeus ille bonus.

Id eſt, non debet eſſe Argus oculatus, nec tenax ut Largus, nec piloſus, & lachrymans, ut Magdalena, non canus ut Mathuſalem, non levis ut Habacuc, non plenus fœtidorum foraminum, & putrium ulcerum, ut Lazarus; quibns vitiis ſi careat caſeus, dignus eſt qui bonitatis titulo gaudeat, ſicut illi ſunt, qui Spiritus Salis adjumento conficiuntur. Talem tibi confice, & periculum fac, num tibi præ cœteris omnibus ſapore ſuo ſuavi non ſatisfacturus ſit.

Nunquam tales caſei corrumpuntur; tenaces, lenti, foraminoſi, & verminoſi nunquam evadunt. Spiritus Salis in caſei ovilli, aut vaccini alicujus foramina infuſus omnes vermes aut necat, aut cogit, ut exiliendo evaneſcant; foramina contrahit, & malos in bonos caſeos mutat, quod ipſe expertus ſum.

Sic didiciſti, amice Lector, quo pacto juſculum ad piſces & Carnes aptum, ac caſeum bonum & durabilem conficias: reſtat ut ex ſe-

quentibus Butyrum quoque bonum conficere addiſcas.

Si Spiritus Salis ope deſideras conficere Butyrum, quod pulchrum, purum, & flavum ſit, optimum ſaporem habeat, & non facilè mucorem, aut rancorem contrahat; ſequente operatione id conſequeris. De bono lacte vaccino tempori cremorem deme, eumque in Butyrum coge, antequam muceſcat, aut ſaporem ingratiorem acquirat; more ſolito ſerum ſegrega, & butyrum vaſi ligneo impoſitum purâ & frigidâ aquâ ſalis tamdiu lava, donec nullum ſerum lactis amplius reſtet, & ſalis illa aqua adeo clara inde redeat, & defluat, quàm clara affuſa eſt, ac butyrum ſatis mundum appareat, quod adhuc ſemel eluendum, ut ſequitur. In puro & rectificato Spiritu Salis frigido tantum Salis ſolve, quantum ille admiſerit: Hoc de novo elue butyrum tuum adhuc aliquoties, & quidem probe illud cum Spiritu agitando, qui tali operatione reſiduum caſeum rancoris cauſam, & originem, quem vulgaris aqua ſalſa removere non potuit, conſumet. Quo facto more ſolito condiendum eſt Sale communi butyrum, quod diu in debitâ ſuâ bonitate conſtans permanebit. Ad hanc operationem verò craſſior ille Sal marinus aptior cenſetur, qui parum igne candefactus alborem egregium nanciſcitur; in farinam ſe redigi facilius patitur, ac bonitate illi præſtat, qui in ferreis, aut plumbeis vaſis aut ahenis excoquitur.

(NB. Qui

(NB. Qui verò purum ejuſmodi Salem, teſſerarum figuram Hexahedricam obtinentem, qualis in meo laboratorio paratur; adipiſci poteſt, eodem tanquam longè puriore uti poterit) Vas ipſum, cui butyrum paratum & mundatum eo modo quo diximus, committendum eſt, ita paretur oportet. Novum dolium quernum non vulgari, ſed forti aquâ ſalsâ ita macerari debet, ut ſalem probè imbibat, in quo butyrum dicto modo elotum adeò arctè comprimendum & condenſandum eſt, ut nullum foramen, aut nullus hiatus alicubi appareat, duos tamen digitos ſpatio in dolii ſuprema extremitate relicto, quod Spiritu Salis, qui bonum & purum ſalem diſſolutum imbibit, complendum eſt, ut butyrum probè tegatur, & omni aëre excluſo diu pulchrum & ſapidum conſervetur. Hoc menſæ imponendum prius cochleari puro & ligneo, non ferreo, ex dolio eximas, & prius aquâ purâ & limpidâ eluas, ſi nolis, ut Spiritus Salis aciditatem retineat.

En meliorem adhuc modum. Prunis impoſitum recens butyrum ſenſim liqueſcit & multo caſeo ſpumante obducitur, ſpumaque illa cochleari apto removetur. Poſtquam omni ſpummâ remotâ olei clari, & limpidi inſtar in ollâ conſiſtit, ex eadem ſenſim ità in aliud vas effundendum eſt, ut ſordes in fundo, in quo reſederunt, maneant. Butyrum frigidum ceræ flavo ſuo colore neutiquam cedit, ſed mollius, quam par eſt, exiſtit, ideo Salis Spiritu novo Sale imprægnato tempore

debito agitandum, ut vulgaris butyri duritiem acquirens Sale condiatur, atque ità eodem vulgari longè melius doliis immittatur, & ad uſum ſervetur. Licet enim purgatio hæc igne peracta ipſi omnem ſuum caſeum, a quo duritiem habet, ademerit, Spiritus Salis tamen eidem longè aliam & meliorem confert, & facit, ut bonitate & conſtántiâ cœteris omnibus præſtet.

Hæc ex culina mea depromere,& apponere volui, nempè boni & exquiſiti ſaporis juſculum, caſeum, & butyrum, quæ ſi alicujus palato minus ſatisfecerint; is velim eorum uſu ſuperſedeat. Non ſine momenti alicujus causâ hæc feci, quæ viſorum & ſubſannatorum judiciis perverſis proculdubio obnoxia futura eſſe probè ſcio, forſan dicturis; quas mulierum nugas, & quos puerorum luſus producit Glauberus, muliebri ludibrio ſe exponens, & fœminino ſexui ſe ridendum propinans, qui dicent, quod butyrum, & caſeum conficere docens in muliebrem meſſem ſuam falcem immiſerit. Dicant, quicquid velint; Præter anſerinum ſtridorem anſeres nihil effutire ſolent. Nihil aliud in animum induxeram, quam ut hic tractatus non eſſet niſi merum opus mulierum, & puerorum luſus, ignorantibus plus boni revelaturus quam omnium perverſâ eruditione imbutorum authorum ſcripta ſubtilitate ſuâ nimiâ cujuſvis captum ſuperantia.

Quæ ſub hâc caſeorum confectione & culinariis operibus doceo, & revelo, haud quivis facile

aſſe-

aſſequetur, nec ut aſſequatur, magni etiam intereſt; Deus aperiet iis oculos, quos tantis donis dignos judicabit: Superbam verò & impiam hominum turbam eadem celabit.

Abſolutâ hac τυροποιίᾳ & βυτυροποιίᾳ in Nomine Domini aliud opus mulierum, aliumque luſum puerorum exordior, qui Culinarius labor & quæ τυροποιία, & βυτυροποιία mere eſt metallica & hactenus deſcriptæ præſtantiâ, & nobilitate multò antecellit, licet ejuſdem illius Salis auxilio peragatur. Nam ſine Sale nullum Metallum imperfectum emendari realiter poteſt, teſtante ipſius artis titulo uſitato, qui Alchymiæ nomine notus, nil niſi Salis fuſionem denotat, quid autem quivis Sal hic intelligendus ſit, non dico, ſed illud duntaxat teſtor, quod Inferiorum metallorum tranſmutationes per Salem fieri debeant.

Quoniam igitur hic meus Tractatus priori de Solium Naturâ, ut auctarium quoddam, accedit, omninò etiam neceſſarium eſt, ut ad hæc mea condimenta apparanda, fructuum & ſacchari loco, Salia & Metalla adhibeam.

Et cum condimentorum ex ſaccharo confectiones non ad ſequiorem duntaxat ſexum, verùm etiam ad potiorem pertineant, atque ipſa operatio tamen nil niſi mera lotio ſit, ac coctio, opuſque verè mulierum, etiam ſub nomine Operis Muliebris, & Luſus Puerilis eam hîc in ſcenam deſcriptione noſtrâ producemus.

Si Mulierum opus rectè inſpiciamus, & no-

ſtrum Metallicum laborem cum illo comparemus, maxima utriuſque convenientia ſe nobis offeret. Mulierum eſt coquere & lavare; Cocturæ ollas igni apponunt; Carnem lotam ſale & aromatibus conſpergunt, eamque in ollis affuſâ aquâ, vino, aut aceto coquunt, donec miteſcat, & edendo aptum evadat. Ignem ad coctionem neceſſarium appoſitione lignorum alunt, ut in ardore conſervato nihil impedimento eſſe queat; Atque hunc in coquendo modum & ordinem Muliebris Sexus obſervat. In linteorum & veſtimentorum ſordibus eluendis calidam aquam affundendo mulieres primò craſſiores ſordes removent; ad reliquas tollendas aut lixivium acre adhibent, aut ſmegma, aut etiam utrumque ſimul, ut omnes maculas, & ſordes eluant: Smegma verò & lixivium rurſus aquâ purâ & calidâ eluunt: Odorem à Smegmate reſiduum, qui nulli elutioni, quæcunque etiam, & quotieſcunque repetita fuerit, cedere ſolet, tollendi causâ in aprico campo linteamina ſua purâ aquâ conſpergunt, & humectant, iiſque à Sole, aëre, & vento exſiccatis toties laborem iterant, donec totus Smegmatis fœtor à Sole & aëre extractus meliori & ſalubriori odori locum ceſſerit: Tandem aëri & Soli expoſita exſiccant, exſiccata componunt, & complicata in arcis, & armariis ad uſum cuſtodiunt.

Eodem planè modo & ratione Metalla tractamus, quando ipſa ſordibus ſuis eluimus, & coquendo in ſalubres cibos aut medicamenta mutamus,

mus, non tamen aceto vulgari, Sale vulgari, & aromatibus vulgaribus utentes, ſed Mineralia aut Metallica ſubjecta; ut & duplicem ignem uſurpantes, ſecretum videlicet, Philoſophicum, humidum, frigidum, & vaporoſum unum, ac alterum Elementarem, & vulgarem, quo priorem Philoſophicum ad vires ſuas exprimendum movemus, & efficacem reddimus.

Elementarem ignem lignis, carbonibus, aut oleo excitamus: Agens Univerſale, ſive Philoſophicum, frigidum, humidum, digerentem; penetrantem, mundantem, emendantem, & non comburentem, ſed conſervantem & vaporoſum ignem in Sale quærimus, & Soli atque aëri vivificantibus operationem permittimus, quâ benè peractâ mirabiles plantas, & efficaciſſimos vitæ cibos, aut condimenta nanciſcimur.

Quoniam igitur Propoſitum meum eò tendit, ut hic de Metallicis, & Medicamentoſis ejuſmodi condimentis agam, in Nomine Domini eorundem nonnulla hîc ſubjiciam, quæ tanquam exemplaria ſibi propoſita in ſimilibus componendis & conficiendis unuſquiſque pro lubitu ſuo imitari poterit. Aliquid boni conficiendi viam dilucidè & clarè, quantum quidem mihi licuit, à me ſibi hic monſtratam inveniet; clarius & dilucidius eam monſtrandi poteſtas mihi non fuit. Propterea quemvis rogatum velim, ut præſenti æqui bonique conſulens, impoſterum quæſtionibus non neceſſariis mihi negotium faceſſere deſinat.

Itaque de Metallicis condimentis hîc acturis etiam opus eſt Metallico ſaccharo & aromate, quod vulgaris loco nobis exhibebit Saturnus, cujus operâ Solem & Lunam, tanquam præſtantiſſima aromata, in efficaciſſima medicamenta redigamus.

Quod Plumbum hîc Sacchari loco uſurpem, nemini mirum videri debet, cum intimus ſuccus Plumbi dulcedine ſuâ quodvis ſaccharum longiſſimè ſuperet, quod Iſacus Hollandus in tractatu ſuo de Saturno admodum dilucidè teſtatur. Vulgo Chymici ex Plumbo per acetum deſtillatum Salem dulcem eliciunt, ac Saturni ſaccharum nuncupant, ſatis compertam exploratamque habentes Plumbi dulcedinem, quæ in nullo aliàs metallo ſe offert. Ex eo igitur ad noſtra Metallica condimenta conficienda ſaccharum noſtrum ità parabimus.

℞. 1. 2. 3. aut plures libras cinerum plumbi, quibus in forti ollâ figulinâ, probè vitreatâ affundes acetum vini, cereviſiæ, aut mellis deſtillatum, ut tranſverſæ manus latitudine eos ſuperet: Ollam carbonibus impone, ut acetum ebulliat.

(NB. Cineres inter bulliendum ligneâ ſpathulâ ſine intermiſſione agitandi ſunt, ne in integram & ſolidam maſſam concreſcant) Poſtquam acetum per dimidiam circiter horam ebulliendo flavedinem, & ſacchari dulcedinem contraxit, id à cineribus effundendo ſepara, aliudque affunde, & ite-

& iteratâ ebullitione novam dulcedinem extrahe, totiesque eundem laborem repete, donec acetum nullam amplius dulcedinem extrahere poſſit. Omnia hæc aceta conjuncta iterum ſenſim effundendo à fecibus ſuis in fundo vaſis ſedentibus ſegrega, & ſegregata per filtrum, aut chartam emporeuticam trajice, ut clariſſima evadant, & dulcedinem Plumbi, quam continent, ſeparatione reddere queant.

Claris igitur, & vaſi vitreo immiſſis ſenſim infunde Spiritus Salis Rectificati tantum, ut flavum acetum in album lac convertatur, & hoc inſtar caſei coagulati ſenſim ad fundum eat, à quo acetum jam clarum effundendo removendum eſt. Caſeum Saturninum lineo alicui panno impoſitum, & ſuperius fortiter colligatum reſiduâ humiditate exprimendo liberabis, èxſiccabis, & ad uſum repones. Tenerrimus eſt pulvis, niveo colore ſplendens, & omnis ſaporis expers, eò quod in præcipitatione omnis dulcedo per Salis Spiritum intrò converſa ſe occuluit, quæ poſteà, ubi in condimentum maſſa illa redacta fuerit, ſe rurſus monſtrat, & ſaporem priorem oſtendit, ut mox audiemus.

Amicus Lector ſciat velim, quod in animo non habeam multas, & diverſas operationes hic in medium producere ob temporis anguſtiam, quæ nos prolixioris deſcriptionis ambagibus ſuperſedere jubet: Aliquot ſaltem proponens, unicuique reliqua, & quidem tot, quot, & ex quibus

ſubjectis voluerit, condimenta aut medicamenta ad præſcriptos modos pro lubitu conficienda & paranda relinquo. Si poſt Salem etiam condimenta & bellaria me appoſiturum non pollicitus eſſem, facile labore tanto carerem, & quidem non ſine magni momenti cauſis, quæ me ad hoc faciendum impellerent. Quid commodi mihi afferunt tot præſtantiſſima ſecreta ingratiſſimo ſubſannatorum, & ſcurrarum vulgo revelata, quæ ipſorum ſcurriles ſugillationes, & aculeata convitia non vitarent, licet vel decies, aut centies meliora eſſent. Satius itaque eſt facere & ſilentio cuncta involvere, quod me facturum polliceor. Ut autem hæc de condimentis in compendium contraham, ſatis conſtare arbitror, quod condimenta, & bellaria ſecundis menſis eum in finem apponantur, ut aut ſtomachus claudatur, & roboretur; aut inſtantibus Bacchi imbribus facilior in ſtomachum deſcenſus hujusmodi vehiculis ſternatur.

Id tamen non ſpectat propoſitum meum, ut talia condimenta hîc facere doceam, quæ vinum inutili prodigalitate in ſtomachum invehant, & corpus ipſum damno afficiant; ſed is potius meorum condimentorum ſcopus eſſe debet, ut malum vulgaribus condimentis, & nimiâ vini ingurgitatione in humano corpore excitatum ſemoveant, ſtomachum, cor, cerebrum, & cœtera corporis membra corroborent, læſas partes ſanent, & particulariter priſtinæ valetudini bonæ

reſti-

reſtituant, ac tandem quaſi manuductione quadam ingenia mortalium eo deducant, ut ad Univerſalis Medicinæ cognitionem faciliore viâ pervenire poſſint.

Ut igitur in Nomine Domini exordiar, ex fructibus ſaccharo conditis nullos gratiore ſapore palatum meum afficere fateor, quam berberides, & Ribes, ſeu S Johannis uvas, ut vocant, qui fructus ſaccharo conditi non ſolùm ſtomacho appetitum conciliant, verùm etiam ſitim ſedant, & omnem internum calorem nimiâ ingurgitatione accenſum exſtinguunt. Simile Condimentum Metallicum ita parabis.

Chalybis limaturam apud eos, qui acus conficiunt, venalem cape, ejuſque tantum, quantum vis, ſolve in Rectificato Spiritu Salis, quæ ſolutio viridis erit, & dulcem ſaporem exhibebit. Inſipidum Phlegma abſtrahe: Inſipidum inquam; Nam quamvis Spiritus Salis admodum fortis ferro affundatur, non tamen ipſe Spiritus, ſed inſipidum Phlegma tantum abſtrahendo, & deſtillando elicitur, ac ferrum omni aciditate Salis ſecum retentâ ruber, dulcis, ac aſtringens ſuccus manet. Hujus, & pulveris Saturnini, quem modo conficere docuimus, æquale pondus immitte in retortam probè luto munitam, in qua Saturni ſaccharum Chalybis ſuccum mox abſorbebit. Retortam vaſi arenâ impleto impone, & ſenſim ignem auge, ut inſipidum Phlegma omninò abeat. Poſt hujus diſceſſum, quando guttæ acidæ inci-

incipiunt decidere, apponendum erit receptaculum vitreum, ignisque pedetentim ita augendus, ut Retorta planè candeat, & per horam, aut ſaltem ſemihoram ità relinquatur. Hâc ratione Spiritus Salis, qui Chalybi adfuerunt, ferè omnes in receptaculum abeunt, ac Sacchari Saturnini, & Olei Martis ſecum avehunt ſub ſpecie rubri Sublimati ſe in Retortæ collo colligentis, quod, Retortâ refrigeratâ, & confractâ, ex ejuſdem collo eximes, & conſervabis ab aëre, in quo paucis horis diſſolvitur in rubrum, dulce, & aſtringens oleum haud exiguarum in Medicinâ & Alchymia virium. In Retorta colliquatam invenies maſſam hæmatiti aſpectu ſimilem, quæ ab omnibus ſordibus ſegregata rubrum, fragilem, fuſibilem, & aliquâ ratione adſtringentem lapidem exhibebit, magnarum in Medicina virium, & proculdubio etiam in Alchymiâ, ſi prius conſtans in igne redderetur. Hunc etiam ab aëre conſerves neceſſe eſt, utpote Salibus adhuc imprægnatum, ac ſolutionem facilè ea de cauſa admittentem. In uſum Medicum adhibiturus hunc lapidem, particulam ejus in tenerum pulverem contere, (non enim alio ſale durior eſt, ideoque contritionem facile admittit.) Hic pulvis tàm internis, quàm externis læſionibus, & ulceribus medetur, 2, 3, 4, 5, 6. aut plura grana pro ægri ætate & conditione, commodo, & conveniente vehiculo hauſta maximè ſanant, & ſanguinem ſiſtunt. Externè vulneribus alligatus mira-

mirabiliter ſanationem promovet, omnia ſymptomata impedit, & ex fundo exſiccat & curat omnia ulcera & fiſtulas, ſi externè & internè adhibeatur. Omnibus mulierum profluviis ſanguinis tutiſſimè, & certiſſimè medicatur, & in dyſenteriâ, Lienteriâ, aliiſque ventris effluviis adeò præſtans eſt medicamentum, ut ipſi ſimile non reperiatur. Habemus igitur Antiquorum Medicorum Hæmatitem illum verum, & genuinum, de quo tam multa ſcripſerunt, Medicorum tamen ſequutorum incuriâ, & temporis diuturnitate penitus amiſſum, cujus loco hactenus inſolubilis & durus ferri lapis uſurpatus eſt.

Veteres ſuis magni momenti medicamentis impoſuerunt nomina à ſimilitudine petita, ut cernere eſt in noſtro hoc vivo, & vulgarium Medicorum mortuo hæmatite, qui ex Pharmacopoliis petitus, & ægris ſanguinem ſiſtendi cauſâ propinatur. Nihil autem eſt aliud niſi lapis ferri, & minera hoc metallo ditiſſima, cujus fragmenta ſtrias haſtatas oſtendunt, aut lapidum ſciſſilium figuram exhibent. Eâdem formâ noſter hæmatites ille vivus in conſpectum prodit ſolubilis tamen, & pergratâ, ac aſtringente dulcedine pollens, ac vires in omnibus profluviis ſanguinis tàm externis quam internis ſedandis efficaciſſimas occultans: Alter verò ille vulgaris, & notus majores vires non poſſidet, quam ſcobs illa ferrea, quam fabri ferrarii colligere ſolent. Sublimatum verò illud rubrum, quod in Retortæ collum aſcendit, duplo

plo majores in enarratis morbis debellandis virtutes obtinet, ſed ſaporem minùs ſuavem habet, quàm ipſe lapis, qui in fundo retortæ manſit. Externè adhibitum in veteribus ulceribus fiſtuloſis purgandis & mundandis multo fortius operatur, quam hæmatites ille noſter, qui hauſtu ſuaviore in defectibus internis propinatur. Qui pluribus ſolutionibus, & coagulationibus hunc lapidem in igne conſtantem, reddere noverit, medicamentum longè præſtantius conſequetur, de quo in fine hujus tractatus pluribus agemus.

Hoc condimentum, quibus bonus Medicus ac Chirurgus jure ac merito, in omnibus profluviis, & ulceribus tàm veteribus quàm novis maximi facere debet, ſi honoris, quem venatur, particeps eſſe cupit. Magnis enim viribus pollet, cum è contrario Acaciæ Succus, vulgaris hæmatites, & Crocus Martis, ſi cum ipſo comparentur, pro merè mortuis medicamentis habenda ſint. Rubri Sublimati vires plures enarrare poſſem, & præcipüè quod nec illigatus, nec etiam hauſtus, ſed ſympathetice tantùm, & abſens quæcunque ſanguinis profluvia curare queat: Sed hæc ſilentio ut prætercam ſatius eſt, cum maximæ imperitorum hominum parti non modo mira ſed etiam impoſſibilia eſſe videantur. Tam præſtantiſſimum tamen medicamentum in omnibus internis & externis profluviis ſanguinis, vulneribus, & læſionibus, ut & omnibns lienis, hepatis, aliorumque in corpore membrorum obſtructionibus de meliori notâ unicuique commendo. Tali

Tali ratione omnia metalla facilè quis in ſacchara, & in medicamenta optima mutaverit. Veruntamen quia non omnia in univerſum Metalla apta ſunt, quæ alicui ægro haurienda propinentur, cœteris præteritis aliquam ſaltem de Auro & Argento, tanquam omnium optimis mentionem faciam, & aliquot adhuc condimentorum præparationem docebo. Cuprum, Stannum & Argentum aliquantò crudiora ſunt, & majorem curam ac diligentiam requirunt, ut medicamentorum bonorum numero adſcribantur. Ea miſſa facimus, aurum, & argentum maturiora in promptu habentes.

Modus ex Argento parandi Condimentum bonum, quod cerebri ægritudinibus & morbis medetur.

ARgentum periti Medici Chymici cerebro medicamentum aſſignarunt, quâ attributione acquieſco, & tale condimentum hic ſubjicio, quod Cerebri uſibus maximè inſerviet.

℞. Aquæ Fortis vulgaris, qualis ad ſolvendum Argentum adhibetur, libram unam, cujus unciis duabus ſolves unciam unam Argenti puri, ut & ſeparatim Plumbi unciam unam. Utramque ſolutionem in vitro capax orificium habente confundas, & utrique confuſæ affundas Rectificati Spiritus Salis tantum, quantum ad utriuſque Metalli

talli præcipitationem ſufficit. Præcipitatis Metallis à limpidâ aquâ effuſione liberatis affundatur iterum aqua dulcis, & cum iis probè agitetur, quæ, poſtquam calx illa præcipitata in fundo reſederit, iterum effundenda, aliaque nova affundenda, ita ut hic labor toties iteretur, donec pulvis ille præcipitatus omni acrimoniâ careat, quem linteo puro immiſſum impones infundibulo, ut reſidua humiditas deſtillando ſegregetur: tandem linteum fortiter colliga, & duobus orbibus reſiduam humiditatem omnem ex iſto caſeo argenteo exprime, & hunc chartæ emporeuticæ, ſeu bibulæ impone, quæ omnem reliquam humiditatem imbibet, & caſeum mox exſiccabit. Hic vitreæ retortæ luto probè munitæ immittendus, & lento igne ex arenâ urgendus, ut omnis humiditas ſuperflua ſeparetur. Ignis tandem auctus Argenti & Plumbi partem expellet alborum florum formâ in Retortæ collum aſcendentem. Poſtquam verò per horam unam Retorta ita candens conſervata fuerit, ignem extingui per ſe ſinito, & frigidam Retortam eximito, in cujus fractæ fundo invenies album & dulcem lapidem in candente Metalli laminâ inſtar ceræ fluentem, illam penetrantem, & inſtar Argenti Vivi volatilem. Hujus in pulverem contritione comminuti grana 2, 3, 4, 5. uſque ad 8. aut 10. pro ægritudinis & ætatis ratione propinata in capitis & cerebri morbis ſolatium præſentiſſimum afferunt, quod & albi illi flores præſtare ſolent: In

Chy-

Chymicis verò operationibus inſignem uſum habent. Quanquam verò hic lapis per ſe fugacem naturam habet, progreſſu temporis tamen Mercurium ſecum in igne conſtantem reddit, qua de re jam alibi in ſcriptis meis mentio facta eſt, ut de eadem plura hîc tradere non opus ſit.

Hoc tamen ſilentio non prætereundum, licet aliàs Argento & Plumbo nulla cum Sale familiaritas intercedat, quod tamen hæc tria ita præparari poſſint, ut miſtione aliquâ ſocietatem inire non recuſent. Hinc fit, ſi Sal ad hanc operationem rectè aptatus fuerit, ut fortiores vires exerat, atque eâ de cauſâ Argentum eò magis patiatur, eòque citius conſtantiam in igne acquirat, & ita teſtetur, arti non de nihilo nomen Alchymiæ, ſive fuſionis Salis, inditum eſſe. Metalla enim Salis ope fundenda & emendanda ſunt; quod notabis.

Aliud Condimentum ex Auro, & Argento parandum.

℞. ARgentum purum, quod Aquâ Forti Solves, Spiritu Salis præcipitabis, aquâ communi ſuâ acrimoniâ liberabis, exprimendo aquam, & chartæ bibulæ imponendo exſiccabis; & omninò ita tractabis, ut in antecedentibus de Saturno diximus. Hujus calcis tres cape partes, & unam Auri, Oleo Salis ſoluti, ac Argenti cal-

cem prius in Retortam vitream fortem, & luto probè obductam immitte, eique flavam Auri Solutionem affunde. Ex Retortâ arenæ impoſitâ primò Spiritum Salis expelle, in qua expulſione Argenti calx Aurum ſecum retinebit, atque ex utroque Lapis fiet purpureus, ad ruborem aliquantum accedens, fuſibilis, & volatilis. Oleum verò Salis aliquid de Auro & Argento ſecum in Retortæ collum ſublevabit, quod cum priore lapide ex Retortâ fractâ eximes, ità tamen, ut utrumque ſeparatim cuſtodias, tanquam magni momenti medicamentum, quæ ſi ſolvendo & coagulando in fixum Rubinum converterentur, in Metallicis operationibus majore utilitate proculdubio officio ſuo fungerentur.

Habes hìc tertium condimentum brevibus verbis deſcriptum, quod ſi cum omnibus ſuis circumſtantiis deſcribendum eſſet, Proceſſus ipſe profectò prolixior & tædioſior, quàm par eſt, foret. Ac cum nonnullis mea ſcripta ſatis prolixa eſſe videantur, æquum fuit, ut brevitati hoc in loco ſtuderem; aliis contra, ut probè novi, nimis contractæ & brevi futuræ. Sed ne Jupiter omnibus idem: Ejus qui in univerſum omnibus ſatisfaciat, nondum hactenus nati nativitas expectatur. Quacunque ratione actiones tuas inſtitueris, ſive paucis te ipſum expedieris, ſive longioris ambagis circuitu uſus fueris, nequaquam cunctorum expectationem & deſiderium complebis. Eapropter condimentum hìc appono, ejuſque

ejuſque mandendi & abligurlendi curam & occaſionem hoſpitibus committo. Meditatione accuratâ quiſque rem expendat, ut comperire poſſit, quanta hujus Proceſſus, quantumvis breviſſimè propoſiti efficacia & utilitas exiſtat.

Condimentum aliud.

Confectio Alkermes Mineralis.

IN Pharmacopoliis ex cocco ſeu granis Kermes Confectio paratur, nomine confectionis Alkermes nota, in quâ granis dictis adjunguntur in pulverem tritæ margaritæ, auri folia, ambra gryſea, aliaque ejuſmodi cor corroborantia ſimplicia. Hoc medicamentum ſaccharo conditum inter illa, quæ cordis corroborandi cauſâ adhiberi ſolent, primas tenere creditur, & laudem ſuam meretur; Sed in foliorum Auri, quæ à ſtomacho digeri, & concoqui nequeunt, atque ideò ſine ulla operatione cum excrementis excernuntur, locum, aliud ſubſtituam Aurum, quod Naturæ conveniens & accommodatum vires ſuas exerere poterit, & foliorum Auri locum in Confectione Alkermes occupabit. Ac ſi cui libuerit, cocci granis non ubique parabilibus omiſſis, hoc Auri ſucco, quem hic docturus ſum, & quidem ſaccharo, aliiſque ſpeciebus cor ipſum roborantibus mixto uti poterit. Confectio enim hæc

Aurea purpurei coloris, maximè cor ſuâ corroboratione confirmat, & ipſum Aurum, quàm Cocci illius grana, quæ ad nos Monpelirio advehuntur, longè præſtantiorem colorem purpureum, aut coccineum expromit. Aurum autem dictum conficiendi modus eſt, ut ſequitur.

Calcem Solis ſive Auri Salis Spiritu forti ſolve & ſolutioni aquam affunde tribus aut quatuor partibus ſolutionem ipſam ſuperantem, ut Sp. Sal. acrimonia aliquantum infringatur. Huic ità paratæ imponito Stanni nullo plumbo commixti fruſtulum, quod Sp. Sal. fractus adorietur, & portionem ejus ſolvet. Debilior quoq; redditus dimittet omne, quod continet, Aurum inſtar purpurei pulveris Stanno adhæſurum partim, partim verò naturali ſuò colore minutiſſimorum atomorum in Sole Circumvolantium, & ſtellularum inſtar ad fundum iturum. Poſtquam igitur totum ipſius corpus in pulcherrimum, & tenerrimum pulverem ex Spiritu Salis, qui jam clarus & limpidus erit, præcipitatum fuerit, Spiritum effunde, & Stanno ex Aureo pulvere exempto, ipſum pulverem aquâ purâ & limpidâ elue, ut nullus Salis Spiritus in eo animadvertatur, & ipſe ità paratus foliorum Auri loco ad Confectionem Alkermes adhiberi queat.

Porrò Aureum hunc pulverem ſi vis, in cryſtallos congelato, & debiliore Salis Spiritu in Syrupum ſaccharo ſoluto ambræ gryſeæ exiguâ portione, & margaritis tritis additis in confectionem

nem rediges, æquè bonam, imò meliorem illâ vulgari Alkermes confectione, quandoquidem in nulla alia re, niſi in Auro ſolo, major virium cordis corroboratio, & pulchrior color purpureus reperiri poteſt. Si rectè operatus fueris, fieri non poteſt, quin purpuream & auream Confectionem conſequuturus ſis.

NB. Stannum purum, & mundum ſit oportet, quod quò candidius fuerit, & quò acutiorem ſonum ediderit, eò aptius etiam ad opus erit. In ipſâ Compoſitione uteris pondere, aut menſurâ quæ ſequitur.

℞. 1. Lotonem Calcis Auri, & 3. aut 4. lotonibus fortis Spiritus Salis Rectificati ſolve; ſolutioni 12. aut 15. aquæ puræ lotones affunde, his omnibus 2. Stanni lotones impone, ac calidæ arenæ vitrum hanc ſolutionem continens immitte, ut tantum incaleſcat, ſed non ebulliat. Ubi per unam aut alteram horam ita ſteterit, omne aurum in purpurei & aurei ſplendoris pulverem mutatum in fundo reſidebit. Effuſâ aquâ, ſtannoque ſeparato omnem acrimoniam pluribus lotionibus à Pulvere ſegregabis, atque ita ad Confectionem aptum habebis. Poſtea ſume 12. lotones Sacchari in ſtirias concreti, & 1. lotonem Spiritus Salis Rectificati, ac aquæ puræ tantum, quantum ſaccharo in craſſum Syrupum redigendo ſufficit: His adde lotonem unum purpurei & teneri iſtius pulveris Aurei, qui omne ſaccharum purpureo, aut coccineo colore obducet; Poſteà

adjice duos tritarum, aut comminutarum margaritarum lotones, & ambræ gryſeæ quentulam, miſce, & tanquam efficaciſſimam Confectionem ad uſum ſepone. Si alias cor firmantes, & roborantes ſpecies prioribus adjungere volueris, pro lubitu illud facere poteris. Doſis autem hujus Confectionis eſt à granis 3. 6. 9. 12. 15, ad 20. pro ratione perſonarum. Cor, cerebrum, totumque corpus corroborat, & ob Spiritum Salis etiam ſitim ſedat, & appetentiam edendi excitat.

Sed hæc Condimenta hac vice ſufficiunt; reſtat, ut etiam aliquot ſelecta, & innoxia Medicamenta Purgantia ex Metallis petamus, & præmiſſis ſubjiciamus. Quando hoſpites in conviviis in Magnatũ ſanitatem plures ſcyphos, & frequentia vitra forti vino impleta exhauriunt, fieri non poteſt, quin ſtomachi ipſorum tenacibus & viſcoſis humoribus farciantur, caput plurimis catharris obruatur, & viſcera flatuum ingenti copiâ oppleantur. His ſtomachis, & capitibus tantâ humorum tenacitate obſeſſis, totique corpori tam frequentibus ingurgitationibus corrupto, commodius & melius ſuccurri nequit, quam medicamento purgante, quod omnes malos & noxios humores expellendo meatus corporis omnes aperit, & reſpirationem neceſſariam reducit. Tria igitur Medicamenta ejuſmodi Purgantia, & quidem admodum bona hic proponemus; Unum ex Antimonio; Alterum ex Argento, & Antimonio: Tertiumque ex Auro & Antimonio,

quorum

quorum quodvis per ſe cæteris Vegetabilium Medicamentis Purgantibus longè præſtat. Metalla enim corpus longè melius penetrant, ac minori cum periculo ſuas operationes peragunt, quàm Vegetabilia, quorum pleràque tenaci reſinâ affluentia hanc ſæpè viſceribus applicant, & magna tormina excitant, non timenda à Metallicis Medicamentis Purgantibus, quæ ideò præferenda illis ex Vegetabilibus ortum ſuum ducentibus, non quidem à me contemptis, quippe bonis, & in meliorum defectu ad uſum adhibendis.

Quoniam igitur, quoad vixi, multorum medicamentorum ejusmodi periculum feci, & reipſa comperi, quod Metallica Purgantia Vegetabilibus ſuavitate, & efficaciâ antecellant, ac longè tutiora ſint, non potui, quin poſteris eadem præ cæteris commendarem, his tamen aut illis uti unicuique liberum relinquens.

Saturnus Purgans.

SAturni ℥ij. ſolve in Aquâ Forti purâ, ſolutionique affunde unciam unam Butyri Antimonii, ut unà præcipitentur in album coagulum, cui aquæ puræ bona pars affundenda, & probè cum ipſo agitanda, ut Spiritum Salis, qui in Butyro fuit, imbibat. Hâc aquâ effuſâ aliam affunde, laboremque hunc toties itera, donec omnis aciditas ex pulvere præcipitato extracta fuerit.

 Albus

Albus hic Pulvis exſiccatus optimum eſt purgans, omnes malos & noxios humores ſine periculo ex corpore educens, & à grano uno ad 10. ratione ægri, propinatum per inferiora operans, præcipuè cum doſis minore quantitate exhibetur. Sin vomitu etiam opus fuerit, doſis augeri poterit cumprimis apud eos, qui vomitionem tolerare poſſunt, aut facili negotio vomunt. Tutum, & bonum purgans in uſum ſine periculo admittitur in omnibus morbis in quibus Purgantia medicamenta adhibenda ſunt, & adhiberi poſſunt.

Luna purgans.

PUri Argenti uncias duas ſolve in quatuor unciis Aquæ Fortis, Solutionique affunde unciam unam Butyri Antimonii, quod cum Argento in coagulum Album abibit, ut modò, de Saturno d ximus. Hunc pulverem aquâ vulgari elotum, & exſiccatum eâdem, quâ Saturnum, doſi adhibe, qui in omnibus morbis, ac præcipuè Capitis ſuarum rerum ſatagit.

NB. Butyrum Antimonii ex Regulo Antimonii per rectificatum Spiritum Salis, & non per Mercurium Sublimatum, ut vulgo ſolet, parari debet.

Aurum

Aurum Purgans.

PRimò para fortiſſimum Nitri ſpiritum ex calcinati Aluminis, & boni Saliſpetræ partibus æqualibus immiſſis Retortæ luto bene munitæ, ex quâ pedetentim & per gradus in receptaculum admodum capax retortæ collo aptatum Spiritus vitrum illud appoſitum rubro ſplendore replens eliciendus eſt. Eo toto elicito ignem ſua ſpontè extingui permitte, ac Receptaculum tamdiu relinque, donec omnes Spiritus reſederint, & ipſum receptaculum penitus clarum fuerit. Lutum, quod Receptaculum Retortæ jungit, aquâ macerato, & in demendo receptaculo ipſo apprime caveto, nequid de luto decidat in ſpiritum, quem forti vitro infuſum probè cerâ obturabis, ne exhalet; admodum enim fortis eſt, ac inſtar ſanguinis rubet, quia nulla aqua in Receptaculo ipſi appoſita eſt.

Hujus Spiritus fortis uncias duas affunde uni unciæ Butyri Antimonii, quod mox in rubram ſolutionem abibit, cui imponenda uncia una Auri puri, ut ſolvatur ſolutione ſuperante ipſum ſanguinem rubore ſuo. Aqua Communis in eam infuſa Antimonium & Aurum in purpureum præcipitabit pulverem, qui aquâ eluendus, & exſiccandus eſt.

Doſis ejus eſt à grano 1, 2. ad ſex, habitâ ratione ætatis & perſonæ, atque vino, cereviſiâ, aquâ,

aut quovis alio liquore, qui pro vehiculo erit, propinatur. Sine omni periculo, præ cœteris cunctis Purgantibus, tutò & jucundè omnes noxios humores, ex corpore humano educet.

Aurum Diaphoreticum.

SI modo dictæ Solutioni rubræ aqua præcipitationis causâ non affundatur, ſed fortis ille Spiritus Nitri per Retortam eliciatur, Antimonium purgante & vomente ſuâ virtute ſpoliat, ac ipſi diaphoreticam vim conciliat. Purpureo Pulveri exempto ex vitro nullâ prorſus elutione opus eſt, quia 2. 3. 4. 5. 6. aut 10 granorum doſi exhibitus tutò admittitur, & ſudorem concitat: ideò in omnibus morbis, qui per ſudorem expellendi ſunt, admodum utilis, imò in lepra, podagra, hydrope, morbo Gallico, peſte, Scorbuto, & cunctis febribus, ſumma cum admiratione officio ſuo fungens, utpote qui Auro, quod continet, & ſudorem promovet, & Corporis vires corroborat.

Prior pulvis, ſive Aurum purgans, & Luna vel Saturnus purgans æquali pondere in crucibulo colliquati in rubrum lapidem aut vitrum abeunt, de quo iterum tabulæ aliquantò majores piſo fundi, & reſervari poſſunt. Ubi igitur purgatione opus eſt, una ejuſmodi tabella aliquot vini cochlearibus impoſita per noctem relinquitur, vinumque ſequenti manè ebibitur, planè eo modo,

modo, quo purgantia cœtera adhiberi ſolent. Ex vitrea enim tabella tantum virium à vino extractum eſt, ut aliquot inde ſedes oriantur. Si una tabella non ſufficeret, aſcendendo una altera, aut tertia pluresve adjungi poſſunt, per noctem in vino relictæ, ut vinum majore efficaciâ operetur, ſi opus fuerit. Ipſæ tabellæ diu bonæ manent, & multoties ad eundem illum uſum adhiberi queunt.

Si quis adhuc melius eodem labore defungi cuperet, ex alba terra ſibi poculum parvum conficiendum, & dicto vitro intus & extra obducendum dare poſſet. Duo enim aut tria vini cochlearia tali poculo infuſa, per noctem relicta, ac manè ſequenti ebibita eodem plane modo operationem purgantem efficere poſſunt.

Hi horum Purgantium in Medicinâ ſunt effectus: In Alchymiâ quoque aliquid boni præſtant, ſi omnia tria, nempe ex Saturno, Luna, & Auro, in vitrum fundendo redigantur, quod Philoſophicâ cœmentatione tractatum, aliquid de Argento, Plumbo, & Antimonio emendatum, & ab Auro in Aurum converſum exhibebit.

Optio tibi hîc datur, Amice Lector, eligendi & utendi ex his, quibus tibi opus erit. Mercurii quoque hîc mentionem facere debuiſſem, quem tamen ſtudio præterii, eò quod non adeò facile, & promptè, ut alia Metalla, in tutum medicamentum redigi poſſit.

Valedictionis loco hæc habe: Si Deus Apollo

Medicinæ inventor ſuum alicui lumen largiri & calidis ſuis radiis indomiti, fugacis, & patri ſuo Dædalo inobedientis & ex inſulâ Cretâ per mare Icarium fugientis filii Icari cereas alas liquefacere vellet, ut in dulce & Sulphureum mare Solis decideret, & in eodem ſubmerſus moreretur, ex mortuo ipſius corpore, quod nullâ aliâ ratione debellari ſolet, præſtantiſſima Medicina parari poſſet. Quâcunque enim ratione aliàs tractetur, ac ſive in album ſublimatum mutetur, ſive in flavum aut rubrum præcipitatum redigatur, ſemper tamen corroſivus eſt, & manet, malitiamque innatam adeò firmiter retinet, ut plus damni quam emolumenti afferat, atque ideò jure ac meritò vitetur.

Aut ſi modus nobis notus eſſet ipſum figendi ſine ullâ corroſione per tres illas totius Medicinæ columnas primarias, Vitriolum puta, Sulphur, & Antimonium, in omnium morborum curâ proculdubio abſque omni metu adhiberi, & magna etiam præſtare poſſet. Non enim vulgari more tot purgationes, & ſalivationes vehementes, atque alia ſymptomata noxia excitaturus, ſed operatione leni per ſudorem, & urinam ægro auxilium celerrimum laturus, & Medico maximam laudem conciliaturus eſſet.

Hoc velim quiſque ſciat, penes Sulphur eſſe poteſtatem omnia corroſiva occidendi, & ad dulcedinem redigendi, ſive illud ſiccâ, ſive humidâ viâ perficiatur. Ex omnibus Sulphuribus aptiſſimum

mum eſt vegetabile Sulphur, quod inflammabili ſuâ naturâ liberatum unius horæ ſpatio corroſiva quantumvis maxima ad dulcedinem reducere poteſt. Imo quodvis Metallum prius in ejuſmodi corroſivis ſolutum cum iiſdem dulce medicamentum evadit. Sic quando Aurum in Spiritu Salis, & Argentum, Stannum, Cuprum, Ferrum & Plumbum in Aqua Forti ſolvuntur, & corroſivum illud ſolvens à Sulphure dulci mutatur, evenit, ut Metallum unà cum illo Medicamentum fiat, & potabile evadat. Tales Metallorum, Auri cumprimis, & Argenti liquores potabiles, & omni corroſione carentes in meo pharmacopolio offendes, qui æquè ex Argento, & Cupro quam Auro rubri exiſtunt. Auri liquor Auri Potabilis loco uſurpari poteſt, & Mercurium cum reliquis metallis deaurat, ſicut Argenteus liquor Mercurium & Argentum argenteo, Cupreus Mercurium & Ferrum cupreo colore obducit.

NB. Aurora Jovis amore inflammata, eundemque ſecum in cœlum ſubtrahente, ſi à cæteris Diis uterque rurſus in mare ſalſum deturbantur, & præcipitantur, ex hoc balneo adeo pulchri & albi emergunt, ut illa Dianæ, hic Apollinis pulchritudinem referat, nondum tamen in igne conſtantes. Sed tempore balneandi elapſo Mars in litus maris veniens utrumque in ſiccam Inſulam, Ferream à ferro denominatam extrahit, ubi adhuc ſemel à Vulcano, Saturni operâ utente lavantur lavacro ſicco longè accuratius quam ſalſum

ſum mare, ſordes eluente, cum eluendo & purgando non ceſſet, donec cunctæ ſordes ab utroque corpore ſeparatæ fuerint, & ipſi Dianæ & Apollini conſtantiâ & pulchritudine conformes facti fuerint.

Mars videns, quod ſoror ſua Venus, & frater Jupiter tantâ pulchritudine ex mari ſalſo emerſerint, in idem inſiliit, ut aliquot tempus lavando conſumens nigrum ſuum corpus nigris illis ſordibus eluendo purgaret. Tanta verò ſordium copia elota totum mare viride, & dulce reddidit, ipſumque Martem jam valde diminutum abſcondidit, ità ut nunquam ex iſto mari evadere potuiſſet, niſi Sol ipſius miſertus aquam Maris exſiccaſſet, ut Saturnus claudicando ad ipſum pervenire, ut miſerum ex luto eximeret, potuerit, quod etiam fecit.

Sed quia luti erat copia tanta, ut grallis pedes claudos ſuſtentantibus per lutum redire nequiverit, unà cum Marte eidem luto inhærens vitâ ſuâ excidit. Ex utriuſque Martis videlicet & Saturni corporibus mortuis Vulcanus tandem unum conflavit caput habens duabus faciebus aut duplici vultu exornatum, uno Apollinem, altero Dianam referente, unde & Jani Bifrontis nomen ipſi à Vulcano impoſitum fuit.

Ex his paucis, & brevibus operationibus & Proceſſibus unicuique ſimiles alios plures fingere, & excogitare licebit. Mihi hac vice integrum non eſt ſimilium rerum prolixiore enarratione mihi ipſi

ipſi negotium faceſſere, qui jam his, quæ dixi, & ingratis patefeci, modum me nimis tranſgreſſum eſſe arbitror. Eligat ea quiſque quæ ſibi commoda fore putaverit, ac ea deſpicere omittat quorum ſenſum capere nequiverit.

Vulgari Proverbio dicitur, quod deliciarum exquiſitarum nobilis vini hauſtus comes eſſe debeat.

Quoniam igitur tribus condimentis præcedentibus palato delicias præſtantes exhibuimus, par eſt ut & tres hauſtus delicatos eidem exhibeamus, & quidem ex Metallorum optimis; Auro videlicet & Argento petitos, quandoquidem ipſa condimenta ex iiſdem compoſita fuerunt. Hauſtus illos Veteres illi Majores noſtri Nectar, ſive Deorum Potum nuncuparunt, hodie Auri & Argenti Potabilis nominibus notos.

De his multi quidem ignorantiæ Fratres multa blaterant, & falſò jactant, quod ſine Philoſophorum lapide nullum verum Aurum Potabile parari & eſſe queat. Effatum enim hoc à veritate penitus abludit cum Aurum & Argentum quis facile potabilia reddere poſſit, licet Univerſalis Medicinæ nullam planè cognitionem habeat; quod ita intelligendum, nempe quando Aurum & Argentum vel ſola, vel conjuncta in ſuavi, & non corroſivo menſtruo ſolvuntur, & apta redduntur, ut in aqua, cereviſia, vino, aut alio liquore ægris propinari queant. Etenim Solutiones ejuſmodi pro Simplici Auro & Argento Potabili accipi poſſunt.

Quod

Quod autem aliquis Aurum in corrodente illa Aqua Regis, aut Argentum in Aqua Forti ſolvere, & cogitare velit, quod Aurum & Argentum Potabile habeat, toto cœlo errat, Potabilia quidem ſunt, utpote quæ inſtar aliorum liquorum bibi poſſent; Sed quia ejuſmodi Solutiones cuncta corrodunt, & maximum damnum inferunt, jure ac meritò repudiantur: idque eò magis quod in vinum aut cereviſiam infuſæ eadem turbant, & fœdant, quod nullum verum Aurum Potabile in menſtruo non corrodente ſolutum non facit, ſed clarum ac limpidum manet, quando vino, cereviſiæ, aut aquæ miſcetur. Præterea verum Aurum Potabile ita comparatum eſſe debet, ut nullum Aurum corporale in conſpectum producat, & nihilominus minora Metalla, ſi in ipſo cocta fuerint, ut & Mercurium aureâ naturâ induat, aut in crucibulo per ſiccam viam in aurum coagulet, & tranſmutet, ſive cum lucro fiat, ſive etiam ſine alicujus commodi perceptione efficiatur. Hæc enim tingendi virtus non à corporali & mortuo, ſed à Spirituali, vivo & tingente Auro proficiſcitur.

Si igitur vulgaris & corrodens Auri Solutio pro Vero Auro Potabili non poteſt haberi, & Spirituale ac tingens Aurum, ſine omni corroſione ſolutum in hunc cenſum etiam venire non deberet, unde quæſo illud petendum, & ubi quærendum eſſet? Equidem mihi facile perſuadeo, ſi Primum Ens Auri ità lavare & purgare ſciremus,

ut in

ut in liquorem ſanguineum converſum per Alembicum, aut ex retorta ſe expelli pateretur, quod melius Aurum Potabile habituri eſſemus. Sed ubi talem artificem reperiemus, qui talis Auri Potabilis parandi modum nos doceat? Par eſt igitur ut tamdiu iis quæ in promptu habemus, contenti ſimus donec Deus nobis meliora largiatur. Hoc etiam credo, ſi tale artificium nobis innotuiſſet, quo Mercurium ita lavare & purgare, ut in ponderoſam & dulcem aquam abiret, eique fermenti loco aliquid Auri puri adjungere poſſemus, ut unà ſe attollant, atque iterum conſtantia & fixa evadant, quod ex ipſis ruber & ſolubilis Carbunculus, aut verum Aurum Potabile oriundum foret. Sed hæ ſunt cogitationes & meditationes meæ ſimplices, ſalvis iis, quas alii hâc de materiâ conceperunt. Aliàs Spirituale Aurum, & Spirituale Sulphur ex vite, ſi Salis auxilio conjungantur bonum exhibent Aurum Potabile, quod Aurum potentiâ, non autem ipſo actu aut formâ continet, ut videre eſt in meo tractatu de vero Auro Potabili, quod inſtar aquæ limpidum, & clarum Aurum Potabile albi vini loco meis condimentis appono.

Sicut verò Vinum album eò magis flaveſcit, quò diutius cuſtoditur, & conſervatur: Ita etiam album meum Aurum Potabile ultra duos aut tres menſes alborem ſuum non retinet, ſed magis ac magis flaveſcit, ac tandem, retentâ ſuâ facultate tingendi in ruborem vertitur. Qui igitur vini,

aut Auri Potabilis ſapore minus delectatus fuerit, tamdiu expectet, donec inveterata flaveſcant, aut rubeſcant. Ita enim ipſi melius ſapient, utpote quæ longo temporis progreſſu ſulphureum ſuum ſaporem amiſerunt.

Quo autem pacto Aurum illud Potabile, ut & aliæ omnes injucundæ, fugaces, & immaturæ potiones Metallicæ, ut Liquores jucundi, maturi, fixi & ſuaves reddendi ſint, poſteà revelabitur.

Porrò boni hauſtus loco hîc appono aurei coloris animam, aut Tincturam meam ex Nitro paratam, de quâ in II. parte meæ Pharmacopœæ Spagyricæ agitur. In Medicinâ non minoribus viribus pollet, quàm illud ipſum Aurum Potabile, cujus modo mentionem fecimus: Sed in Alchymiâ aut Metallorum mutatione nihil præſtat. Quid verò facturum eſſet, ſi fixum, & in igne conſtans efficeretur, hactenus mihi non conſtat, qui ad eum terminum illud nondum perduxi: Quomodo autem fixum reddi queat, mox etiam indicabitur. In eo, in quo verſatur, gradu, Tinctura illa ipſa, grandes in Medicinâ producit effectus, imò majores illis ipſis, quam eam producere in II. Parte Pharmacopœæ Spagyricæ prædicavi. Sapore ſuavi palatum afficit, jecoris, pulmonis, & ſplenis obſtructiones removet, urinam promovet, calculum expellit, excrementorum obſtructiones prohibet, ſine omni periculo à ſenioribus & junioribus, imò etiam illis, quorum

vires

vires vehementer dejectæ & debilitatæ ſunt, uſurpatum opem præſentem ferre ſolet, mirum in modum corroborat, & omnibus Animalibus, Mineralibus & Vegetabilibus fertilitatem conciliat, quod unicuique facile innoteſcet, ſi ſemen aliquod Vegetabile eodem maceraverit, quod terræ mandatum longè celerius creſcet, & matureſcet, quam reliqua ſemina facere ſolent.

Aliquoties tritici, hordei, piſorum & conſimilium frumentorum ſemina per noctem illo ipſo liquore maceravi, atque ità macerata puræ arenæ inſevi, quæ longè celerius maturitatem ſuam conſequuta ſunt, quàm illa, quæ bonæ & pingui terræ inſita fuerant, quod multos homines in ſummam admirationem rapuit, cum viderent, etiam in arenâ nudâ ſine aliâ terrâ & ullo fimo frumentum creſcere, & ad perfectam maturitatem pervenire poſſe.

Sunt plures alii Sales magni non conſtantes, & magnâ copiâ ſe offerentes, quibus frumentum maceratum, & terris vilioribus, nulloque fimo pinguefactis mandatum etiam matureſcit, quod non ſemel ſed ſæpius expertus ſũ, ac etiam, ſi Deo placuerit, inpoſterum in hiſce Provinciis Unitis publico effectui dare propoſui, quem in finem harum Provinciarum Potentiſſimi Ordines Generales & Provinciales mihi in multos annos Privilegium largiti ſunt, quo ſine meo permiſſu & conſenſu tali ratione viles, arenoſas, & fimo non pinguefactas terras conſerere prohibetur. Totius

rei fundamentum eſt Sal Marinus, qui copiosè in hiſce locis haberi, facilè parari, ac loco fimi ad viles, & aridas terras pinguefaciendas adhiberi poteſt. Inter omnia autem conſimilia medicamenta eminet, & excellit Tinctura Nitri, faciens ut ex uno grano plures culmi exeant, & millecuplus fructus prodeat. Nec avibus ſolum, ſed & hominibus, atque animalibus terreſtribus, & ipſis in aëre viventibus avibus fertilitatem confert. Pari ratione etiam fieri poteſt, ut & Metalla ejuſdem adjumento multiplicentur, ut mox in ſequentibus demonſtrabitur.

Ambo hæc vina, ſive potus efficaces probè cum Metallicis condimentis conveniunt, corpus calefaciunt, ſtomachi concoctionem promovent, ſpiritus corroborant, bonum nutrimentum exhibent, ſuperflua excrementa debito modo per ſeceſſum & urinam ex corpore exturbant, hilaritatem afferunt, valetudinem proſperam largiuntur, ſpecioſam formam conferunt, & complexiones in optimam, & ſanguineam mutant, quibus in rebus cunctis efficiendis pura illa & aureum colorem obtinens Tinctura Nitri excellit.

A propoſito ut parum hic digrediar neceſſe eſt, & aliquantò dilucidius, & clarius ob oculos ponam quatuor primarias Complexiones, ex quibus cœteræ mixtæ oriuntur, prout homo vel hujus vel illius magis particeps eſt.

Quantùm igitur ad Complexiones attinet, Vete-

Veteres Medici ex crinium forma & colore judicarunt, & opinati ſunt, Sanguineam omnium puriſſimam rubros crines, & albam cutem parvis, & flavis maculis diſtinctam producere. Tales homines calido, humido, & ſanæ conſtitutionis ſanguine præditi diligentes ſunt, docti, pii, ad Venerem naturâ proni, ingenioſi, hilares, ac plerunque diu viventes, ſed calidis morbis, ut febribus, peſti, & ſimilibus obnoxii, ac inter Planetas Soli, inter Metalla Auro naturâ ſuâ reſpondent.

Cholerici nigris admodum crinibus veſtiti, cutemque ſubflavam habentes fervidum & ſiccum poſſident ſanguinem, & ſunt iracundi, litigioſi, fortes, audaces, bellicoſi, meretriciis amoribus dediti, callidi, impii, falſi, à miſericordia abhorrentes, aliorum malo lætantes, ut in bello fieri ſolet. Æſtuoſis febribus vexantur, ut & fellis exæſtuatione, ac inter Planetas cum Martis, & Veneris, inter Metalla verò cum Ferri, & Cupri naturâ conveniunt.

Melancholicorum crines ut plurimum inter nigrum & album colorem intercedunt, & cutis alba eſt: Ipſi vero frigidæ & ſiccæ naturæ, quieti, laborioſi, meditabundi, induſtrii, ſinceri, pii, & miſericordes, ad fletum potius proni, quàm ad riſum, ſi quid de adverſis caſibus inaudiverunt, juſtitiæ ſtudent, ac ſine Hypocriſi, aut hominum æſtimatione Deum timent. Omnis generis morbis ſubjecti, debilitate membrorum

affliguntur, atque ex Planetis Saturno & Jovi, ex Metallis verò Plumbo & Stanno comparantur.

Phlegmaticis natura & proprietas eſt humida & frigida, crines, & cutis alba, ingenium craſſum, indoles ſomnolenta, negligens, de nullis rebus ſolicita, pertinax, invida, pigra, & craſſa ac indocilis, corpuſque membris craſſioribus conſtans; quod ſcabie, ulceribus, & frigidis febribus vexari ſolet. Ex Planetis Luna, ex Metallis Argentum haud multum ab eorum indole abludere cenſentur.

Hæ complexionum in hominibus, & animalibus notæ eſſe creduntur. Hoc tamen ſciendum eſt, unam complexionem ſolam rarò in homine aliquo abſolutè primas tenere, ſed ex ipſis ut plurimum miſtam exiſtere, atque à prædominante nomen ſibi acquirere. Homine ex ſanguinea & Phlegmatica bipartitam quaſi Complexionem obtinente, & color uterque ut & nomen dividitur, ita ut ex rubris & albis flavi crines oriantur, & ipſi homines bonæ, temperatæ, & fertilis ſint naturæ, quod & de aliis commiſtionibus intelligendum eſt.

Cum verò pura & Sanguinea Complexio optima, & ſaluberrima habeatur, Veteres Medici ſuperfluum alicujus Phlegmatici ſcabioſi Phlegma, & aquoſum ſanguinem, aut Melancholici triſtes & anxias cogitationes, aut Cholerici furens cerebrum curaturi dicere ſolebant;

Ex.

Ex hoc Phlegmatico, Melancholico, aut Cholerico Sanguineum, i. e. ſalubris & puri ſanguinis hominem faciamus. Hinc Univerſali ſuæ Medicinæ hoc adſcripſerunt, quod non ſolum omnes imperfectas, ut Cholericas, Melancholicas, & Phlegmaticas hominum complexiones in Sanguineas commutet, ſed etiam omnia imperfecta, immatura, craſſa, & ignem fugientia Metalla in purum Aurum tranſmutet. Si enim Medicina aliqua tantarum eſt virium, ut omnes Complexiones in Sanguineam convertat, neceſſariò etiam omnia imperfecta Metalla: ut Saturnum, Jovem, Martem, Venerem, Mercurium, & Lunam in Aurum tranſmutabit.

Quandoquidem verò experimentis ſæpius factis comperi, dictam meam Medicinam ſive Tincturam Nitri omnis generis pilos, ut albos, fuſcos, nigros, (nigros inquam, quod multis impoſſibile videtur, & tamen verum eſt;. Nam albos pilos flavo colore obducere vulgò notum eſt; Nigros vero colore flavo, aut rubro tingere magnum eſt ſecretum) & etiam alios colores nullis exceptis, aureo colore imbuere ſoleat, & quidem adhuc immaturam & fugacem naturam obtinens; mihi tandem perſuadere auſus ſum, ſi ad fixam & conſtantem naturam deduceretur, fieri non poſſe, quin etiam imperfectis Metallis Auream perfectionem & naturam collatura eſſet. Sed ob nimis teneram ejus naturam, ignis carbonum maximè impatientem, accuratius rem penſitavi,

& animadverti, quod quidem fieri poſſit, licet nunquam mihi illud perficiendi tempus commodum hactenus oblatum ſit. Quo autem pacto illud perfici poſſe putem, non poſſum, quin Chriſtiano amore motus Proximo meo patefaciam.

Quamdiu non conſideravi verba Angeli in ſepulchro Chriſti dicentis, quid vivos apud mortuos quæritis, atque ideò fœtida ſepulchra perveſtigavi, in quibus vitam reperire non potui? Deus tandem clementibus & miſericordibus ſuis oculis me reſpicere dignatus eſt, & in rectam viam deduxit, ut ſepulchris & mortuorum monumentis relictis vitam apud vivos, & non apud mortuos inquirere cœperim.

Deus ſolus unica eſt, & æterna vita, quæ nobis exoptatum Solem, tanquam Dei miniſtrum aëris auxilio largitur. Coquamus, aſſemus, elixemus, & laboremus, quantum, & quocunque modo velimus, vivi tamen aliquid nunquam inveniemus, niſi ex *Sole* Dei Omnipotentis ſervo & miniſtro, aut inſtrumento. Paramus nobis Medicamenta viribus deſtituta, externis coloribus ſplendentia, intus mortua, & veneno plena, quoniam à rebus vitâ carentibus nihil auxilii expectandum erit.

Siquidem igitur nobis ipſis vitam non dedimus, nec eandem ſine unicâ illâ Vitâ supernè ad nos veniente contra mortem tutari poſſumus, par quoque eſt, ut fœtido ſterquilinio omiſſo,

omiſſo, nos ad purum, & vivificantem fontem Dei, tanquam omnis vitæ centrum recipiamus, & vitam à Sole, tanquam Univerſalis Aulæ creatæ Magno Magiſtro petamus. Modum hoc efficiendi paucis revelabo.

Si ingenii noſtri viribus adhibitis totum hoc negotium accuratè perpendamus, ante oculos verſari cernimus, nullam alibi vitam aliam reperiri, quam Univerſalem illam, quam Deus Soli indidit, & Sol aëris adjumento ad nos emittit. Periculum quis faciat, quibuſcunque modis voluerit, hoc ipſum veriſſimum comperiet. Si herbam aut animal in clauſo vitro, quō aër penetrare non poteſt, putrefacere volueris, in putrefactione quidem vermes naſcentur, ſed vitâ tàm diu carentes, donec vitro aperto ex aëre vitam & motum accipiant. Herbas, aut animalium carnes conciſas, aut contuſas vitro ſi incluſeris vitrumque in calido fimo equi, aut etiam calidâ aquâ aliquandiu conſervaveris, herbæ, aut carnis proprietati convenientes vermes naſcentur, ſed tamen vitâ deſtituti, qui aperto vitro ſe movere incipient, atque vitâ acceptâ prorepent, majores evadent, atque alias formas aut figuras adſciſcent. Repone alicubi in loco calido doliolum vino ſemiplenum, aperto ſupremo foramine, ut pûtreſcat, & aceſcere incipiat: Vapor adſcendens in tenacem ſe colliget materiam circa foramen illud, daturam parvos vermiculos, illis, qui ex caſeis prodeunt, non abſimiles, qui tandem

ob calidum aërem vivent, & prorepent. Si operculo foramen texeris, omnes vermiculi rurſus morientur, quia privantur aëre, ex quo vita oritur. Operculo rurſus dempto, aëreque recepto iterum prorepunt, & aërem ſequentes ex dolio evadere conantur: extra quod ſi aliquod ſaltem horas morati fuerint, ac plenum aërem ſenſerint, adſcitâ aliâ formâ alas nanciſcuntur, atque avolant, quod ſine aëre fieri nequit, cum ſine eo vitam habere nequeant.

Terra ſeminibus conſita tegatur, ut aër ipſam penetrare nequeat: Hoc excluſo nihil proferet. Eſto planta aliqua, quæ ex terra creſcendo jam emerſit; Si aërem ipſi ademeris, à creſcendo deſiſtens planè evaneſcet, & peſſum ibit.

Undè ſatis ſuperq; patet, omnis vitæ ortum aëri acceptum eſſe ferendum, quam vitam illam ipſam prius in aëre Sol operatus eſt, ac ars iterum ex eodem magnetico quodam modo extrahere, ac viſibilem, palpabilem, & ſenſibilem reddere novit.

Non omnis aër mera vita eſt, ſed vitam hanc ipſam in ſe diſperſam continet, ſicut aqua multa quæ parum Salis complectitur, ipſa viſibilis, & Sal in ipſa inviſibilis exiſtens: Pari omninò ratione in hominum, & cœterorum animalium corporibus vita diſperſa, & inviſibilis in ſanguine domicilium ſuum habet, adeò ut ſine ipſa totum corpus immobile & mortuum eſſet, & maneret. Quando autem homo aut animal aliud in libero aëre verſatur, per attrahentem ſpiritum magneticâ & ſym-

ſympatheticâ quâdam vi, & virtute aëris tantum quidem attrahit, quantum cordi, tanquam centro, receptaculo, ſeu domicilio vitæ, ad ſpiritualis vitæ nutritionem opus eſt: ſed quod reliquum, & inutile eſt, per efflantis ſpiritus vires Antipatheticas rejicit. Sic nullus homo, nullum animal, nulla herba, nullum minerale, ſi hic vitæ cibus ipſi ſubtraheretur, vivendi, & creſcendi facultate frui poſſet. Quod cum ita ſe habeat, ac aliter eſſe nequeat, neceſſariò conſequitur, quod in nullis clauſis vaſis, ut plerunque vulgò fit, vera Univerſalis Medicina parari poſſit.

Aſpiciatur quæſo Saliſpetræ ortus & generatio, cujus corpus nihil aliud eſt, niſi Vegetabilium, Animalium, aut Mineralium Sal Eſſentialis, qui ex aëre ignem ad ſe attraxit, ut vulgo notũ eſt.

Quia igitur omnes Sales, ignis & aëris ope, in ardentem & vivum Salempetræ converti ſolent, idemque ſine aëre nemo efficere valet, meritò nobis inde tantum addiſcendum eſſet, ut & noſtra medicamenta per aërem viva reddere conaremur. Nam medicamentum vitâ deſtitutum pari ratione morbum debellabit & deſtruet, quâ Sal communis montem dejiciet, & ex ſuo loco deturbabit, niſi prius aëris ope quaſi animatus, & in ardentem, ac vivum Salempetræ tranſmutatus fuerit. Verè igitur & per experientiam dico, quod omnis creſcendi facultas, omnis tranſplantatio, & omnis vita aëri ortum ſuum debeat, & ſine hoc cuncta mortua ſint, & maneant.

Aër à Sole vitalem cibum accipit, & Sol à Deo omnis vitæ Centro, & Principio originem ducit. Quando igitur deſiderium nos tenet vitalem illum cibum artis operâ ex aëre extrahendi, & in viſibile corpus redigendi, Magnetem quendam exponamus neceſſe eſt, qui eum ad ſe trahat, ſenſim eodem augeatur, & quantitate ac viribus accreſcat, quemadmodum herba ex terrâ, aut animal ex cibo & potu incrementum ſibi capit, roboris & magnitudinis augmentum ſibi adjungit, atque tandem ſui ſimili ſe aſſociat, genuſque ſuum multiplicat.

Homo quidem ſine intermiſſione aërem pulmonis operâ ad ſe attrahit, ſed cor cibum vitalem tantùm ex eo retinet, ac reliqua omnia tanquam excrementa rejiciendo remittit. Corpus ipſum etiam quotidie cibum per os aſſumit, ſed ſtomachus nutrimentum ex eo ſeparatum ad hepar, ut in ſanguinem & carnem redigatur, tranſmittit; excrementa verò, ut ſtercus, urinam, ſudorem, & ſimilia per conſuetos meatus ex corpore ablegat. Ità etiam cum Medicamento noſtro comparatum eſt. Prout Magnetem exponimus, pro eo etiam ſibi ſimile quid ex aëre attrahit, ut ſibi vitam, vires, & potentiam comparet. Fieri autem nullo pacto poteſt, ut vitalem illam virtutem & facultatem ſolam puram & mundam extrahat. Sed unà etiam inutilem & aquoſam quandam eſſentiam illi aſſociatam ſibi adſciſcit, quæ, ut ſuperfluum excrementum, rurſus diſcedat, & ſolam

ſolam vitam Magneti, ut eâdem augeatur, & roboretur, concedat oportet. Si Vegetabile deſidero; vegetabile ſemen mihi ſerendum, aut talis magnes ponendus eſt, qui ſui ſimile ex aëre ſibi adjungat. Animal deſideranti animale ſemen aut Magnes animalis adhibendus eſt. Si illud, quod quæro purius & conſtantius eſſe debet, neceſſe eſt, ut purior Magnes exponatur, cum ſemper ſimile ſimile quærat, amet, vincat, & conſervet, ut Veterum Sapientum verba teſtantur: Natura Naturâ gaudet, Natura Naturam vincit, Natura Naturam retinet.

Itaque cum Propoſitum noſtrum eò tendat, ut invíſibilem vitæ facultatem, potentiam, & virtutem Solis ex aëre extrahamus, concentremus, atque corporalem, viſibilem, & palpabilem reddamus, oportet ut etiam de apto ſemine aut Magnete, nobis proſpiciamus, qui eam cupidè attrahat, vincat, & retineat. Tales Magnetes ſunt purum Aurum, & puriſſima anima Salispetræ, utraque Solis vivificantis vera proles.

Idcircò quia ſimile ſui ſimile appetit, amat, & quærit, cibo vitali etiam venenatus magnes non eſt objiciendus. Nam prout Magnes ſuâ naturâ comparatus eſt, ita etiam ex aëre bonum aut malum attrahit. Notiſſima res eſt Hortulanis, triticum nil niſi triticum proferre, & ex zizaniis zizania oriri. Si ſemen ſive Magnes aureus fuerit, & purus, etiam puras, & aureas virtutes ſibi adſciſcet, & iiſdem augebitur.

Modus

Modus ponendi Magnetes, ut Aſtrales, & vivificos Solis radios per ſolutiones & coagulationes capiant, & viſibiles, Corporales, palpabiles, & in igne conſtantes reddant.

COnficiendas tibi ex vitro curabis aliquot humiles, & fortes pateras, aut teſtas, quibus Magnetem tuum dimidii digiti lati altitudine impoſitum, & humidum Soli exponas, ut inutilis humiditas evaporando conſumatur. Quo facto, & quidem aliquot horis æſtivo tempore, præcipuè ſi nimium Aurei liquoris in pateras infuſum non fuerit, nocturno tempore eaſdem pateras ſiccatum Salem continentes frigidis, & humidis radiis Lunaribus expoſitas ſub die relinque, ut Sal Magneticâ ſuâ virtute ex aëre aquam, univerſalem aëris cibum ſecum vehentem ſibi aſſociet, & diſſolvatur. Solutio hæc interdiu rurſus Solaribus radiis apponenda, qui inutilem humiditatem denuò exſiccabunt, relicto in Sale vivifico, & aureo illo ſemine, quod nocte frigidâ & aëre elicitum ſibi cum humiditate viribus carente adſcivit. Sal à Sole ſuperfluâ ſuâ humiditate privatus noctu iterum Lunaribus radiis exponatur oportet, ut Aſtrales virtutes denuò imbibat, & rurſus in aquâ imbibitâ ſolvatur, ut proximo die, ſicut priore, Soli expoſitus ejuſdem viribus de novo animetur. Iterandæ autem hæ expoſitiones in viciſſitudines tamdiu, ac toties, donec Magnes dictus,

dictus, poſtquam interdiu à Sole ſiccus eſt redditus, noctu ægrè aliquid humiditatis ex aëre admittat, & ſiccus laminæ candenti impoſitum ſine fumo libenter fluat. Tunc enim Medicamentum conſtans & fixum ad uſum adhiberi poteſt.

Mutua hæc ſolutio & coagulatio aliquot centenis vicibus iteranda, ac quævis ſolutio & coagulatio pro die Philoſophico habenda eſt. Si æſtivo tempore in noſtris regionibus Solis Calor operationi huic efficiendæ non ſufficeret, idem vitris, aut metallicis inſtrumentis concentrari, & efficacior reddi poteſt, ut coagulatio maturetur. In defectu talium inſtrumentorum, ac calore Solis nubium rarò intermiſſarum frequentiâ obducti dictam coagulationem etiam noſtro igne communi facilè expedies, & quidem infallibili, & celeriore operatione, quàm illa, cui Solis exſiccatio ſemper expectanda eſt. Ac licet hæc, quæ in Sole fit longè melior cenſeatur, inviſibili tamen modo Sol unà cum noſtro communi igne operatur, quando Sole nobis uti non licet. Ubicunque enim aër eſt, ibidem etiam inviſibilis Sol, & occulta vitæ vis & poteſtas reperitur. Cui Solis uſurpandi in hâc operatione facultas datur, is alium ignem non adhibeat: Communis ignis uſus requirit peculiarem fornaculam ferream, cui pateræ exſiccandæ imponantur. Calor tamen non infernus eſſe debet, ut inferiorem paterarum ſuperficiem feriat, ſed ſupernus, qui materiam tantum ſupernè tangat, ac leniter & pedetentim humi-

humiditatem conſumat: aliàs enim timendum eſſet, ne liquor ebulliendo diſpergatur, ſi calor inferiorem paterarum ſuperficiem tangeret. Fornacula furni inſtar fornicato opere ex ferreis laminis formanda & lapideæ fornaculæ imponenda, oſtiolo præfixo, ut nec pulvis nec cinis involare queat, atque ità duarum aut trium horarum ſpatio ſales exſiccentur. Ut autem nox expectari non debeat, arcula lignea ſupernè tecta, circumcircà verò foraminibus perforata in promptu ſit oportet, quam cum pateris impoſitis tempore hyberno in frigido aëre, æſtivo autem in cella aliqua humida colloces, ut ex aëre Sales vitæ cibum attrahant. In omnibus enim Mundi locis, in uno tamen copioſius, & melius, quàm in alio, occultam illam vitæ facultatem & virtutem, ſine qua nec homines, nec animalia vivere poſſunt, in ſe continet. Quò purior autem aër erit, eò purior, & præſtantior etiam Medicina acquiritur. In Metallorum tranſmutatione non magni intereſt, quemcunque aërem nanciſcaris, cum ad eam operationem quivis aër aptus ſit. Hìc modum figendi tantummodò manifeſtamus; Cœteroquin neminem fugit, purum & mundum aërem craſſo & impuro præſtare, & Solis calorem prunarum aut lampadis calori excellere.

Thomas Aquinas ſcribit, quod Deus cum Angelis ſuis noſtro igne carere nequeat, atque eam ob cauſam à Paracelſo carpitur, quod Deum Elementari igne carere non poſſe dicat. Bonus vir

rem

rem non tàm accuratè expendit, hunc tantummodo ſcopum propoſitum habens, ut ignis ad noſtræ Medicinæ coctionem neceſſarii puritatem nobis ob oculos poneret. Unde ſatis conſtat, eò melius Medicamentum fore, quò purior ignis extiterit. Craſſior enim aër craſſiorem etiam ſanguinem gignit. In hac autem operatione aër noſtri aurei Salis cibus & potus eſt, aqua verò ſive Phlegma calore abigendum eſt ſuperfluum excrementum, aëri iſti adhærens. In multiplicibus autem illis Solutionibus, & Coagulationibus Magnes ſemper aliquid boni ſecum retinens, & pondere & viribus accreſcit, ac conſtantiam acquirit, ſicut homines & cœtera animalia cibo & potu augentur, ſtaturâ creſcunt, & ſe multiplicant. Totum igitur opus Medicamentum hoc Regium ſecreti ignis Solaris ope conficiendi primò conſiſtit in bono, puro, & aureo Magnete, ac poſteà in vera Solutione & Coagulatione. Hæc ſi nimis celer, & fortis fuerit, calor nimius attractum vitæ cibum nimis tenerum comburet, & conſumet: Illius ſi modus non habeatur, idem uſu venit, quod in quâvis terrâ nimis humida, atque idpropter fructus non ferente; adeò nihil magis neceſſarium eſt, quam ut non modo in Solutione, ſed etiam in Coagulatione mediocritatis debita ratio habeatur.

Atque hic eſt modus ille, quo Solutio in aëre, & Coagulatio in Sole peractæ Mercurialem aquam, & Mineralia Sale parata in fuſiles & tin-

gentes lapides redigunt, quod in vitro clauſo ignis communis ſine aëre nunquam præſtabit. Hoc nota, & crede, & fac, & eveniet tibi illud quod credidiſti.

Cœnâ finitâ, & hauſtu bono, ac frequente expedito tempus eſt, ut ſe cubitum hoſpites recipiant, quibus nonnulli ſolent poſtremum hauſtum exhibere, ex bonis & utilibus herbis paratum, inter quas amariores, ut orificium ſtomachi claudentes, & quietum ſomnum conciliantes ut plurimum primas tenent. Ejuſdem ritus obſervandi cauſâ amarorum ejuſmodi hauſtuum cupidis unum hîc apponam, quem pro lubitu ſuo parare & ad uſum adhibere poterunt.

℞. Aquam Fortem communem, quam per cucurbitam, aut Retortam rectificabis, ut clara & limpida fiat. In eâ ſolve Argenti per cupellam mundati in calidâ arenâ coquendo tantum, quantum diſſolvi ſe patietur. Notandum verò hîc, quod in Argento nullum omninò debeat eſſe Cuprum, quod Medicamentum corrupturum eſſet. Solutioni infunde fortem, & benè rectificatum Spiritum Salis Ammoniaci, tamdiu donec Aqua Fortis non amplius ebulliat. Poſtquam ſtrepitus omnis ceſſaverit, dimidia fere pars Argenti præcipitata in fundo reſidebit, cineris colorem habens. Vitrum pone in arena, ignem ſubjice, & præcipitatum Argentum cum menſtruo coque, quâ coctione adhuc aliquid argenti ex menſtruo ſecedet, ac reliquum in ipſo menſtruo mane-

manebit, quod per chartam bibulam trajiciendum, trajectum ſenſim in arena evaporandum eſt, ut omnis humiditas abſtrahatur.

NB. Aqua Fortis & Spiritus Salis Armoniaci liquidus & fugax Sal evaſerunt, amiſſâ ſuâ indole corrodente, qui Sal Argentum invertit, & ſuam amaritudinem elicuit, ità ut uterque ſal in unum ſalem amarum & viridem converſus fuerit. Hic affuſione & abſtractione aquæ ſolvendus, per filtrum trajiciendus, & mundandus eſt, qui purior redditus in aëre frigido in viridem & amarum liquorem ſe reſolvit, cujus gutta una totum vitrum vino repletum amarum reddere poteſt. Vinum verò hoc hauſtum ſtomacho prodeſt, ſomnum quietum efficit, flatus diſſipat, & alvum laxam conſervat.

NB. Hic Sal vitra, & alia vaſa vitrea argento obducit, quod non evaneſcit, ſed conſtans manet. Alia item haud parvi momenti in Alchymiâ præſtat, ſicuti in aliis meis ſcriptis, præcipuè autem in ſecunda Parte Furnorum ultimæ editionis, cerni poteſt. His hoſpites cubitum dimitto, ut ad multam lucem uſque dormiant.

Poſteaquam illuxit, & hoſpitum nonnulli ex heſternâ crapulâ ſiti laborant, & calore nimio vexantur, aut frigidâ fontis aquâ, aut cerèviſiâ tenui, aut tenuiore, & acidiore vino hepatis inflammationem nimiam exſtinguere conantur. Alii ex Pharmacopolio allatum Syrupum Roſarum, aut violarum aquâ fontanâ miſcent, & exhau-

exhauriunt. Sed fervidum hepar ſubito horrore concutitur, ſtomachus refrigeratur, & tenacibus humoribus obducitur, ac plerumque debilitas membra, ſcabies cutem, & frigidæ febres ſtomachum occupant. In ejuſmodi potuum locum hîc ſubſtituam potionem refrigerantem longè meliorem, quæ valetudini, non ut illi, oberit ſed proderit.

℞. Libram unam non illius flavi, ac non rectificati, & in officinis venum expoſiti, ſed noſtri benè rectificati Spiritus Salis, in quo ſolves tartari tantum, quantum leni coctione ſibi aſſociare poterit. Solutionem per chartam bibulam trajice, ut omnes feces, quæ Tartaro adfuerunt, in charta maneant, & ipſe Spiritus Salis cum tartaro limpidus, & clarus tranſeat, ipſâ Solutione in frigido loco diu ſtante Tartari pars in Cryſtallos concreſcit, pars cum Spiritu Salis miſta manet, eidemque gratam vini aciditatem conciliat. Tartaro albo exiſtente Spiritus idem albus manebit. Ruber Tartarus eundem rubini colore tingit. NB. Spiritus Salis tali naturâ præditus eſt, ut omnes colores pulchriores reddat. Rubrum igitur Tartarum ad hanc potionem conficiendam uſurpare potes, ob pulcherrimum colorem, quo Spiritus Salis tingitur, quoad vires, & virtutes tamen inter utrumque nulla differentia reperitur.

Spiritus hic Salis Tartariſatus admodum ſuavis eſt ſaporem vini ſubacidi obtinens, cujus aliquot guttæ in frigida aqua fontana hauſtæ nec

hepati nec jecori damnum inferent, & non ſolùm ſitim ſedabunt, ſed etiam cibi & potus appetitum in ſtomacho excitabunt. Eapropter præ cæteris omnibus remediis ſitim ſedantibus commendo hunc Spiritum Salis Tartariſatum æſtivo & hyberno tempore tutò & jucundè adhibendum, quoniam immatura & acida vina aquâ fontanâ, & ſaccharo hauſta ſtomachum refrigerant, tenacibus humoribus obruunt, appetitum debilitant, & concoctionem impediunt. Utiliſſimus igitur Spiritus noſter iis, qui multum cereviſiæ quotidiano potu exhaurientes ſemper ejuſdem parum cereviſiæ miſcere debent. Reddit enim cereviſiæ vini aciduli ſaporem, ſedat ſitim, ut tantam cereviſiæ craſſæ copiam ingurgitare non neceſſe ſit, diſcutit flatus, pellit urinam, prohibet calculi generationem in veſica, & renibus, ac ibidem generatum ſolvit, conſumit, ac pedetentim cum urinâ inde exturbat. In potu quotidiano exhibitus Febri laborantibus, Podagricis, Calculoſis, & Scorbuticis jucundum & utile eſt remedium. De ejus uſu in meo tractatu, cui titulus, Navigantium conſolatio, plura invenies.

Præter hæc omnia eſt adhuc, quod hîc moneam, Spiritus Salis ope pluribus abuſibus noxiis remedium adhiberi poſſe; cumprimis verò in acidularum uſu, ad quas nobiliſſimi temporis, ac pecuniæ jacturâ, & muneris injuncti, reifamiliaris, uxorum, liberorumque neglectâ homines ſæpè longinqua itinera ſuſcipiunt, ſolâ valetudi-

nem priſtinam recuperandi ſpe, cum tamen Spiritus Salis probè cum Tartaro paratus, cum pauco chalybe impoſito, idem illud, quod acidulæ, præſtiturus ſit, ac tanti ſumptus, temporisque irreparabilis jactura caveri poſſint, & quiſque domi ſuo munere domeſticiſque negotiis fungi ac nihilominus Spiritus Salis Tartariſati, & Chalybeati omnes epatis ac lienis obſtructiones reſerantis auxilio curari queat.

Sed quid multa dicam? Forſan ſunt, quos aliæ cauſæ ad acidulas quotannis tanto deſiderio viſendas impellunt. Quibus domi ſunt gannientes vetulæ, ægrè ferentes, ſi maritus domo exeat, & indeſinentibus objurgationibus, & maledictis maritos vexantes, annon graves diverticula quærendi cauſas habent?

Amant & acidulas & thermas juvenculæ, quæ apud ſuos effœtos & annis obſitos maritos tantum caloris non offendunt, ut gravidæ evadere queant. In acidulis autem & thermis occurrunt quovis tempore agiles, robuſti, & ſucci viriumque pleni ſocii, qui proculdubio eum in finem in loca dicta ſe recipiunt, ut frigidis illis mulierculis calida ſuppoſitoria, & emplaſtra uterina fertilitatis conciliandæ, & ſterilitatis amovendæ cauſâ applicent. Ejuſmodi mulierculis priſtinæ valetudini reſtitutis, & domum reverſis poſt aliquot menſes mariti comperiunt, quàm efficax acidularum uſus in uxoribus ſuis fuerit.

Plerumque etiam uſu venit, ut hero, ac herâ

domo

domo abſentibus à liberis, ſervis, & ancillis res familiaris ridiculè adminiſtretur, & proverbio Germanico vulgari locus detur: Cato peregrè profecto, & abſente mures in ſcamnis ſaltant; Rei veritatem frequentia exempla teſtantur. Ideò longè ſatius eſt domi acidulas bibere, ut ità pecuniæ & tempori parcatur, ac multa mala caveantur. Hæc de potu refrigerante ſufficiunt.

Cum igitur bonum caſeum & butyrum, bonum condimentum, & hauſtum egregium in promptu habemus, nonne contenti eſſe poſſemus? Ac meo quidem judicio ſatis multa in uno convivio appoſita ſunt. Sed poſſent nonnulli dicere; Benè ſe res habet. Glauberus non ſolum bonos cibos, ſed etiam caſeum, butyrum, condimenta & pretioſum vinum parare nos docet, ſed non dicit, unde lac ad caſeum & butyrum, ſaccharum, & aromata ad condimenta, & uvæ ad vinum conficiendum neceſſariæ nobis petendæ ſint. Quid nobis commodi parit, ſi caſeum, & butyrum parare ſciamus, & vaccis lac ſubminiſtrantibus careamus? His ſatisfaciemus demonſtrando, quod & ipſum lac, pretioſaque aromata, & optimæ uvæ Salis auxilio acquirantur.

In Tractatu meo de Miraculo Mundi, ut & ejuſdem Continuatione, & illo de Naturâ Salium ſatis dilucidè oſtendi, quod omnis creſcendi & nutriendi facultas omnium naſcentium & mobilium creaturarum ex uno & Solo Sale originem ſuam ſumant, ac non modo Vegetabilium, &

 ani-

animalium, ſed etiam Metallorum emendatio ex eodem petenda ſit.

Siquidem verò hæc Metallorum emendatio difficili fide admittitur, & ægrè admodum comprehenditur, imò planè fieri non poſſe cenſetur, reprimere me non potui, quin veritatem toti mundo manifeſtem, & demonſtrem, ſicut Metalla in viſceribus terræ per Salem longo temporis progreſſu maturantur; Ità eadem etiam extra terram artis beneficio & auxilio per Salem breviore tempore, maturari, mundari & emendari poſſe, non modò per viam humidam, ſed etiam ſiccam & quidem uno igne, unâ fornace, & uno ſervo, quem hîc Ruſticum reditus annuos pendentem appellabo. Quando ejus venter carbonibus indeſinentibus repletur, aratra ipſius arare nunquam ceſſant, adeò ut ſingulis ſeptimanis, menſibus. & annis hero ſuo debitum conductionis pretium, Aurum puta & Argentum, quibus omnia reifamiliari ſuſtentandæ neceſſaria comparantur, ſolvere poſſit.

Quanquam autem hic, quem deſcripturus ſum, non eſt ille Ruſticus redemptor, de quo in Tertia Parte Proſperitatis Germaniæ verba feci; tamen parvus eſt, ignorantibus tantummodò monſtraturus, & fidem facturus, quod ea, quæ dico, fieri poſſint, & quod adhuc alius melior & ditior ſit. Hic autem pro parva vaccâ habendus, ad minimum pro neceſſariis uſibus lac, butyrum, caſeum, ſi non etiam ſaccharum, aromata, & vi-

[illegible]

Digitized by Google

r mit einem Pflug B. Ein Zi:
Deß Zinßbauren Huet D.
ge. E. Die Regiſter dardurch
. F. Daß eingeſetzte Glaß
ecipienten. G. Die Thüer
ß Aſchenloch. I. Ein

& vinum in menſâ apponenda ſubminiſtrante. Si cui nimis parvus & exiguus fuerit, ille ſibi de meliore proſpiciat, & hujus conſideratione diſcat, quo pacto tales ruſtici alendi, ut reditus debito tempore ab ipſi exigi queant. Parvus igitur ille ruſticus cum ſua vacca parva lac ſuum præbente hîc in medium prodit.

A. Parvus Ruſticus redemptor cum uno aratro. B. Ruſticus cum tribus aratris. C. Ruſtici pileus. D. ejuſdem tria aratra. E. Regiſtra regendo igni deſtinata. F. Vitrum impoſitum cum ſuo alembico & receptaculo. G. Janua craticulam claudens. H. Cinerum foramen. J. Corbis carbonum plenus.

Primò boni Spiritus Salis aliquot tibi libras parabis eo, quem præſcripſi, modo, per Vitriolum, ſine quo nihil efficiet, quoniam ex hoc ipſo in præparatione Spirituale aurum, ſeu Spiritum tingentem ſecum avehit, qui in operatione ſuſcipienda unà cum ſpirituali Auro, quod in Metallis inferioribus latet, figitur, & ſe manifeſtum reddit. Deinde extrues fornacem, cui nomen Henrici Pigri à Chymicis, à me verò parvi Ruſtici Redemptoris, aut reditus annuos pendentis datur; extrues inquam eâ magnitudine quâ volueris, ut e. g. turrim carbones continentem altitudine circiter virilis ſtaturæ, & latitudine interna cubiti unius, ita tamen ut ſuperius & inferius anguſtior, in medio verò laxior exiſtat. Huic adjunges duas aut tres fornaculas, aratrorum ruſtico-

ſticorum nomine hîc inſignitas, quæ vaſa metallis per Salis Spiritum maturandis deſtinata recipiunt, & aſſiduum calorem, quo nunquam ceſſans coctio juvatur, ex carbonum turri accipiunt. Cuncta nitidè & aptâ proportione fac conſtruas, ut ignis bene ac commodè regi, & ad minimum per 24. horas ſine ullâ inſpectione, & ulteriore actione conſervari queat, ut adjuncta figura ob oculos ponit.

Vas, in quo Spiritus Salis cum Metallo aſſiduâ coctione exercendus eſt, ex ejuſmodi materiâ conſtet oportet, quæ nec ignis calore diſſiliat, ne acredine ſpiritus exedatur, quale in laboratorio meo cernitur, ut plurimum ſine rupturâ totum annum durans, & Spiritum Salis conſervans. Cuncto apparatu expedito Ruſtici venter carbonibus uſque ad collum replendus, caputque pileo tegendum, ut ignis nunquam exitum inveniat, niſi per inferiora foramina, per quæ calori in fornaculas adjunctas introitus patet. Vaſa verò Spiritu Salis atque Metallis ad hanc operationem aptis implenda, alembiciſque ſuis tegenda, ut aſcendentes Spiritus inter coquendum recipiantur, & conſerventur. Poſtquam cuncti Spiritus Salis aſcenderunt, iidem iterum materiæ in Cucurbita exſiccatæ reddendi ſunt, atque iterum per deſtillationem eliciendi. Hæc operatio & cohobatio ſæpius iterata fugax, & Spirituale Argentum, & Aurum maturat, & figit, ut corporale evadat. Spiritus Salis tamen ſolus aurum largiri

largiri non poteſt, ſed argentum ſolum maturat; additis autem aliis Salibus etiam aurum dabit. Ad Argentum figendum Spiritui Salis etiam adjungi poteſt Sal communis, ut Spiritus Salis in digeſtione fortis fiat, imò tandem adeò fortis, ut in aëre frigido etiam fumet, cui ideò præter Salem etiam parum aquæ adjungi poterit. Hinc in unius diei digeſtione 6. libræ Spiritus Salis ſeptem libras ejuſdem dabunt, quibus ſi libram ſalis, & aquæ libram rurſus adjunxeris, 8. libras Spiritus Salis habebis, quæ iterum unius libræ Salis, & unius libræ aquæ additione augeri poſſunt, adeò ut Spir. Salis aquæ & ſalis additione ſemper repetitâ perpetuum incrementum ſumat, & Metallum quotidie maturius reddatur, tantum abeſt, ut maturationi ipſius aliquid decedat. Nam agens & patiens quotidie augentur, & meliora evadunt tàm in quantitate, quàm qualitate, quod profectò præſtantiſſimum opus, à nemine quàm à me tàm manifeſtè deſcriptum.

Sed ut melius à quovis intelligar, modum quem unuſquiſque imitari poterit, hîc ſubjiciam docentem, quomodo ſolo Spiritu Salis non Aurum, ſed Argentum largiente operatio dicta cum cupro inſtituenda ſit.

Pro arbitrio tuo magnum aut parvum tibi vas conficiendum curato ex tali materia, quam Spiritus Salis corrumpere aut exedere non poterit. Huic infunde Spiritus Salis tot libras, quot librarum capax erit, & quot hæ fuerint, totidem lami-

laminarum Cupri impone uncias, iiſque duplo plures ſalis adde uncias, adeò ut binæ Salis uni unciæ Cupri reſpondeant. Spiritus Salis uſque ad Cupri & Salis ſiccitatem elicitus, & quantitate aliquantum auctus erit fortior, quia ex adjuncto ſale incrementum, & majores vires ſibi acquiſivit. Hunc iterum affunde Cupro primâ deſtillatione penitus ſoluto, & Spiritum Salis igne ſubjecto coque, ut Cuprum cum Sale, qui in primâ deſtillatione à Spiritu avectus non fuerat, iterum ſolvatur. Fornace frigefactâ vitrum ex arena exime, & Spiritum Salis cum Cupro ſoluto per chartam bibulam tranſmitte,ac calcem albam in charta reſiduam aquâ elue, exſicca, & fixo lixivii ſale funde; invenies Argenti puri tantum, aut etiam aliquantò plus, quàm Cuprum Naturâ ſuâ ſecum habuit. Viridem Solutionem tranſmiſſam remitte in cucurbitam, prius probè elotam, cujus ſi fuerint 6. libræ, adde iiſdem Salis libram unam, & aquæ dimidiam, ut ita ſint 7. libræ cum dimidiâ, ſi cucurbita tot librarum capax fuerit; ſin minus, materiæ etiam minus impone. Ex eâ in arenam repoſitâ abſtrahe Spiritum Salis addito Sale uſque ad ſiccitatem, & quidquid incrementi ſuprà 6. libras ſumpſerit remove,atq;aquæ tantum ſex illis libris reſiduis adde, quas iterum materiæ ſiccæ in cucurbita reddes, & deſtillando rurſus ad ſiccitatem ejuſdem materiæ elicies, eâdemque ratione rurſus affundendo, & eluendo eandem operationem iterabis. Si in ſecunda aut tertia deſtilla-

deſtillatione Spiritui ſalis unius libræ augmentum acceſſerit, plus Salis in cucurbitam immitte, & Spiritus Salis ſex libras additâ aquâ rurſus auge; atque affuſiones & abſtractiones dicto modo repete, ſemper à ſex libris incrementum ſumptum removendo, & ſalem, poſtquam prior ablatus fuerit, renovando, donec in 5, 6, 7, 8. aut 10. deſtillatione tantum Spiritus lucratus fueris, quantum in primâ deſtillatione adhibuiſti. Tota autem operatio in eo conſiſtit, ut ita opereris, ne quid per fumum avolet, quandoquidem incrementum omne ex addito Sale & aquâ oritur. Dicti lucri ubi compos factus fueris, ſine novi Salis additione, aliquoties reſiduo in cucurbita Sali Spiritum Salis affundere & inde toties abſtrahere potes, donec ferè totum illum Salem ſecum avexerit. Quo fere penitus mutato Spiritu Salis cucurbitæ infuſo reliquam Cupri & Salis maſſam ſolve, cucurbitam ex arenâ frigefactâ exime, Spiritum per chartam bibulam cola, pulverem album in charta reſiduum elue, ſicca, &, ut anteà, ſale lixiviali funde, habebis Argenti puri tantum, quantum Spiritus Salis tali tempore ex Cupro figere potuit. Viridem Spiritum Salis cum novo Sale addito in cucurbitam repone, laboreſque dictos decies aut duodecies repete, ſemper Spiritus Salis augebitur, & fortior reddetur, Cuprumque rurſus Argentum expromet.

Laborem hunc pro arbitrio tuo continuabis quamdiu volueris, ſemper enim Argentum nanciſceris,

ciſceris, & Spiritus augmentum habebis. Nam & Agens, Spiritus Salis puta, & Patiens, videlicet Cuprum, & qualitatis & quantitatis incrementum ſumunt. Quæritur autem, undè illud Argentum proficiſcatur? Quod primâ vice ſe dedit, illud Spiritui Salis tanquam ab ipſo factum, ferre acceptum nolumus, ſed dicimus, quod anteà Cupro adfuerit, & cum ipſo ex venâ ſuâ eliquatum fuerit, quod etiam fieri poteſt. Nullum enim Cuprum reperitur quod non aliquid Argenti ventre ſuo reconditum habeat, ſed tamen à Metallorum fuſoribus accuratè eliciatur. Nos nihilominus primum illud Argentum primâ operatione ſeparatum adhuc in Cupro ex venâ reſiduum fuiſſe ſtatuimus, ac relictum in eo à fuſoribus, ſed à Spiritu Salis ſeparatum, & non factum. Spiritus Salis naturâ ſuâ Argento inimicus illud non ſolvit. Undè ergo illud, quod ſecundâ, tertiâ, & quartâ vice ſeipſum obtulit, cum tamen in primâ ſolutione, omni Argento penitus ablato, nullum planè in eo relictum, ſed per filtrationem omne ſeparatum ſit? Quid hic aliud dicere poterimus aut audebimus, quam quod credamus, & fateamur, quam quod Spiritus Salis ex Cupro illud operatione ſuâ effecerit. Meritò autem nobis hoc mirum videri non deberet, cum in terra annuatim omne Cuprum naturâ ſuâ per Salem in Argentum vertatur, & ab initio non ſolum Cuprum, ſed & cœtera Metalla omnia Sales fuerint, non quidem tales, quales in culinis ad coquendum

dum adhibemus, ſed ejuſmodi, quales à Sulphureis Aſtris impraegnantur.

Quoniam de ſolo Cupro in praeſentia agimus, ideo reliqua Metalla non attingimus, ſed hoc tantum aſſerimus, quod raro Cuprum ex terrâ effodiatur, cui non adſit Vitriolum, aut in Vitrioli defectu Sulphur, Vitriolato ſale ſalitum. Etenim quovis Sulphure accenſo, ejuſque pinguedine conflagrante acer ſal liberatur, atque per fumum abit, ſapore igneum Vitrioli oleum referens, & magno alembico, ſub quo Sulphur accenditur, captivus factus. Acre hoc oleum in terrae venis apud mineras Agentis vices obit, & mineralia ac metalla magis ac magis maturat, ſed tardo admodum progreſſu, quo Natura vix mille annis eum ſcopum attingit, quem Ars paucorum menſium ſpatio aſſequitur. Agenti enim noſtro nulla impedimenta, ut lapides, ſilices, arenae, & terrae variae, quae in viſceribus venarum multiplices occurrunt, objiciuntur; adeò ut liberè, & abſque omni impedimento operationibus ſuis defungi queat; quibus accedit etiam externus noſter ignis, quo Agenti illi ſuccurrimus, & vires ipſius confirmamus, atque in aſſiduâ actione conſervamus.

Ex his omnibus unicuique videre licet, Naturae non adverſari, ſed omninò conveniens eſſe, quando ex Cupro Argentum Spiritus Salis operationibus maturamus. Quod autem hoc labore per Spiritum Salis & Cuprum quis repentinas divitias

divitias conquiſiturus ſit, non dicimus, ſed hanc operationem eum in finem hîc deſcripſimus, ut rei poſſibilitas ex ea addiſcatur, & credibile fiat, veriſſimum eſſe, quando ſcribimus, hoc, vel alio Agente, aliis atque aliis ſubjectis corroborato in ſimilibus digeſtionibus, præter Argentum etiam Aurum ex minoribus Metallis elici poſſe, cujus quàm parum etiam fuerit, commodum tamen etiam afferre poteſt. Nam ſi ſemel tantum aliquot ſaltem Spiritus Salis libras confeceris, non eſt cur de novo conficiendo labores, cum in ipſâ digeſtione & maturatione Metallorum incrementa quotidiè ſumens copioſè ſe offerat, & quidem ſine alicujus momenti ſumptibus, cum ipſe Sal addendus etiam minimi conſtet. Si etiam ex puro Argento quod à Spiritu Salis intactum manet, cucurbitam tuam, in quâ materiæ tuæ digerendæ, paraveris, non eſt quod vereâre, ne vitrum frangatur; Accedit quod tale vas in fornace ſemper relinquere, & elicitum Spiritum mox iterum affundere queas, nec opus ſit, ut vaſis refrigerationem expectándo tamdiu ab opere ceſſes. Fornaci verò, aut fornaculis addita carbonum turris verus ille eſt Redemptor Ruſticus, cujus ſuſtentatio nil niſi carbonum ſumptus poſtulat, & qui tamen ſine labore, ſumptu & moleſtia perpetuum lucrum confert. Imò ſi rem rectè inſpiciamus, & ipſorum carbonum impenſas compenſat Spiritus Salis quotidianorum laborum augmentis accreſcens, qui pluris omninò venditur,

ditur, quam ipſi carbones emuntur, adeò ut omne illud Aurum, & Argentum, quod ex Metallis eruitur, gratis ſe offerat. Prætereà ejuſmodi Metalla ad hanc operationem ſumi poſſunt, quæ plus Argenti, & Auri quàm Cuprum, exprome-re ſolent: quod adhuc copioſius fiet, ſi ejuſmodi Metallorum aliquot ſimul conjuncta ſolvantur, & digerantur, in quâ operatione unum in alterum agendo mutuam emendationem operatur, dum huic quæ deſunt, alterum ſuppeditat, & huic iterum adimuntur ea, quæ ſuperflua ſunt, adeò ut quaſi ſine omni ſumptu, uti dictum eſt, & exiguo labòre mutua ipſorum emendatio promoveatur. Quicunque igitur Metallorum naturam, & proprietates cognitas exploratasſque habet & novit, quæ ſibi invicem reſpondeant, & ſe invicem emendare ament, ac non ignorat, quodnam Agens Auro conveniat, ille Ruſtico ſuo ſolvendorum ſingulis ſeptimanis, aut menſibus redituum debitorum curam committet, atque hâc ratione Deo Creatori ſuo ſine impio fœnore ſerviet, proximo ſuo benefaciet, Diabolicâ illâ impiorum ſocietate, & grandi malorum turbâ ſe extricabit, atque vitam ſuam tranquillitate tranſiget; quod profectò Donum Dei eſt ſingulare, & ingens, ſi quis ad cognitionem talem pervenerit.

Sed non eſt, cur ſibi quis perſuadeat, ſi hujus artis & ſcientiæ compos foret; magnas Auri maſſas quotidie ex imperfectioribus Metallis ſe ſeparaturum eſſe, ut ita impiam Vitam tranſigere poſ-

ſit. Nam primò quidem operam dabo, ne quem impium hujus artis participem reddam.

Secundò res tota conſiſtit in benedictione Divina, uti ſcriptum extat; Paulus ſeminavit, Apollo rigavit, ſed Deus benedictionem ſuam largitus eſt: Sine hac benedictione omnis labor fruſtrà ſuſcipitur, quod Propheta David quoque innuit, dicens: Fruſtrà multo manè ſurgitis, atque multis curis onerati vos cubitum confertis, Panemque veſtrum in moleſtiis viventes editis: Nam cui Deus eſt propitius, eidem in ſomno dona ſua largitur. Porrò S. Paulus, Non eſt, inquit, currentis, aut volentis, ſed Dei miſerentis. Hinc impius, licet tantæ rei poſſeſſor, nihil tamen boni eâdem efficeret, ſi divinâ benedictione careret. Præterea hunc meum Ruſticum parvum non ideò huc in ſcenam produco, ut ingentes theſauros alicui conferat, ſed tantum largiatur, quo honeſtè vivere ipſi integrum ſit. Niſi forſan aliquis divites venas, & mineras Metallicas nanciſceretur, quæ multo corporali Auro abundarent, & hoc modo theſauros ingentes ſuppeditarent. Ex Metallis ſpirituale Aurum tantummodò continentibus tantum peti non poteſt, niſi verum pondus inveniatur, & cognitio acquiratur eorum Metallorum, quæ convenientiam magnam inter ſe habent, & juncta multum Auri expromunt: Aliàs præter honeſtum & mediocre commodum nihil aliud ex hac operatione acquiritur. Quæ verò Metalla inter ſe conveniant, & quæ ponderum vera ſit

ra ſit proportio, non eſt quod aliquis quærat apud me, qui ipſe nondum me profiteor hujus rei expertum, & abſolutum artificem, & interdum divite ſucceſſu periculum facio, interdum verò minus conſequor. Ideò hîc viam monſtrare volui minora Metalla ope Salis maturandi, & quidem quaſi ſine ſumptibus; qui modus hoc tempore patefactus ſufficiat, ante me à nullo unquam (abſit verbis jactantia) revelatus, & in publicum tam apertâ patefactione productus. Quod ſi hæc ſeparatio tantum ad Aurum fixum, quod in mineris & Metallis abſconditum latet, adhiberetur, in omnibus tamen locis magnum acquiri commodum poſſet, cum nullus in mundo locus ſit, in quo terra, arena, & lapides non inveniantur corporale aurum continentes, quod omninò ſine ſumptibus præſcripto modo erui poſſet. Sed notandum hîc, quod ea etiam relegenda & inſpicienda ſint, quæ de Operationibus ejuſmodi ſeparatoriis in Tertia Parte Proſperitatis Germaniæ ſcripſi, & luculenter demonſtravi.

Porrò & hoc ſciendum eſt, quod hæc maturatio per ſiccam viam inſtituta plus commodi afferat, quam per viam humidam, eò quod in viâ ſiccâ Agens plus adjumenti habeat, quàm in viâ humidâ, in quâ copioſa ſemper humiditas adeſt. Uterque verò modus, ſiccus puta, & humidus ſimul uno eodemque igne expediri poſſunt, nec pluris conſtant, quàm ſi modus humidus ſolus uſurpetur. Turris enim illa carbonaria,

 quæ

quæ Spiritum Salis in perpetuâ digeſtione conſervare, & fornaculas adjunctas calefacere debet, in craticulâ ſemper candet, cui ſi vas cementorium ſale & metallis repletum imponatur, non minus quàm fornaculæ adjunctæ, unius fornacis igne, atque eodem labore, & ſumptu duplex operatio peragitur, & à duplice Ruſtico reditus perpetui expectantur.

Notandum etiam, Salium magnam differentiam eſſe, eorumque unum huic, alterum alii labori aptiorem exiſtere; Sed quò majore acrimoniâ Sal pollet, eò potentius Agens etiam exiſtit, adeò ut magni interſit, ſi quis humidum ignem ſive Agens concentrare ſciat, de quà concentratione non opus eſt; ut hic aliquid memoriæ prodatur, cum hæc in præſentia omninò ſufficere arbitrer.

Prætereà velim Artis Filius ſciat, quod Macrocoſmi, ſive Oceani Sal, ex quo Spiritum conficere docui, efficaciâ ſuâ neutiquam reſpondeat illi, quod ex Microcoſmo petitur. Quæcunque enim in Macrocoſmo, ſive Majore Mundo exiſtunt, eadem quoque in Microcoſmo, ſive Minore Mundo, i. e. Homine reperiuntur: quâ de re tamen pluribus hîc diſſerere non inſtitui, eam Deo permittente, fuſius tractaturus, ſi de Majoris Mundi Naturâ, & Signaturâ aliquid ſcribendum ſuſcepero. Magna enim ex his addiſci poſſunt myſteria, quibus omiſſis in Sale maneo, & dico, quod ille Sal, qui ex hominis, aut alîus

ali-

alicujus animalis Oceano ſive mari oritur, i. e. ex veſicâ excernitur, ad Metallorum tranſmutationem longè aptior ſit, quam ille, qui ex Mari, tanquam Magni Animalis veſicâ petitur.

Veteres Mundum magnum Animal nuncuparunt, & rectè quidem, cum igneum Cor in centro ſuo habeat, quo ſe tanquam magnum Animal movet, & ſibi vitam conſervat, ut alio in loco dicetur, ſi Deus permittet; vulgari enim proverbio fertur; Homo proponit, Deus diſponit.

In Urina magni momenti arcana occulta latere Morienus non ignoravit, ſed apertè ſignificavit. Cum enim Regi Calid Tincturam paraſſet, vaſi continenti hæc inſcripſit verba: Qui omnia ſecum portat alieno auxilio non indiget. Poſteà tacitus ad cellulam ſuam ſe recipiebat. Anteà vero Regi dixerat: In te Rex eſt Medicina, quibus verbis urinam ſignificabat. Ex hominis enim lotio fixus poteſt confici lapis, qui aliis in locis manifeſtabitur.

Sciendum eſt hîc etiam, maximum, & verum in Alchymia, i. e. verâ Salis fuſione, experimentum & artificium eſſe, quando Agens ſive Sal, & patiens, ſive Metallum ità penitus conjunguntur, & miſcentur, ut Agens in Patiente diſperſum ſit, & Patiens tantò plus patiatur, atque ità illud Patiens metallum eò citius maturetur, & figatur. Grege ovium in ſtabulo Lupum adventantem conſpiciente, omnes quidem ſummo timore percelluntur, ſed non omnes mordentur, & lacerantur,

tur, atque ita pars damnum ſentit, pars libera manet. Si verò lupus in Aprico campo oves deprehendit, atque oves longè latèque diſſipantur, ut convenire nequaquam poſſint, graviora certè patiuntur.

Exempli gratiâ: Plumbum Sale emendaturus, ſive viâ humidâ per Spiritum Salis, ſive viâ ſiccâ per ſiccos ſales, ſi Sales ipſos Plumbo radicaliter conjungere non poſſum, parum efficio; quia plumbum & argentum, niſi ſingulari ingenio & peritiâ tractentur, Salem & ſpiritum ejus non ingrediuntur, ac ſuperficietenus patientia diu reſiſtere poſſunt. Artis autem beneficio radicaliter Sali unita, ita ut à ſe invicem diſtingui nequeant, omnibus ſuis partibus patiuntur, ac moriuntur, quæ mors ipſorum emendatio & vita eſt. Qui hanc metam attingere cupit, manè ſurgat oportet, & ſummam induſtriam adhibeat, cum pigritia viam eó perveniendi obſepiat. Ipſe ego perfectus Artifex non ſum, à Deo Omnipotente expectans, quæ futuro tempore mihi largietur, atq; præſentibus contentus vivo: Idem alius etiam faciat. Si autem aliâ ratione Saturnus inſtar terræ ad Metallicum ſemen recipiendum & multiplicandum uſurpandus erit, non opus eſt, ut in Salibus ſolvatur, ſatiuſque fuerit, ut in ipſis tantummodò intumeſcens, & inſtar terræ ſemen ſibi mandatum conſervans in modicâ humiditate, & Solis calore modico conſervetur, qui modus etiam bonus eſt & commodus ad bonos fructus

Metal-

Metallicos producendos, & quidem etiam auxiliante Sale, ut ſequens Proceſſus monſtrat ſub titulo

Ignis, & Azoth abluunt Latonem.

PHiloſophorum nonnulli ſuum Patiens Latonem, & Agens Azoth appellaverunt. Quod verò ſubjectum Latonis nomine intellexerint, multæ ſunt Authorum opiniones, apud quos legi poſſunt. Plurima pars Saturnum intelligunt, non tamen vulgarem; ſicut & ipſorum Azoth, ſive Acetum diverſimodè etiam accipitur. Sed res ſe habeat, ut velit, non tamen de nihilo eſt, quod multa arcana in vulgari Saturno abſtruſa lateant, ut de ſecretiore Saturno nihil dicam ſi modò ea eruere ſciremus. Omnes Philoſophi autumant, melius in Saturno cor eſſe, quàm in Auro ipſo, eaque de cauſa Plumbum Aurum Leproſum nuncupant, & dicunt, ſi verâ lotione mundari poſſet, magni quid ex eo progreſſurum eſſe. Hâc lotione plurimi multum negotii ſibi faceſſiverunt, nihil aliud tamen conſequuti, quam quod Saturnum in album, fugax, & liquidum corpus deduxerint, de quo labore in hoc tractatu de condimentis Metallicis, & in Tertia Parte Proſperitatis Germaniæ mentionem feci. Meo judicio Saturnus vulgaris commoda eſt terra metallicum aliquod ſemen recipiendi, & ad multi-

 plica-

plicationem deducendi, teſte ipſo Paracelſo dicente, quod Saturnus Terræ comparandus; omnia ad ſe rapta ſibi aſſimilet, & in terram convertat, in communi nimirum igne, ut Paracelſus hîc intelligendus eſt.

Sed ſi Saturno, tanquam commodæ terræ Metallicæ commodum aliquod ſemen Metallicum mandetur, ac talis terra, taleque ſemen debitâ aquâ Metallicâ humectentur, ac fructus producenti & vivifico Soli exponantur, terra cum ſemine propter affuſæ Mineralis aquæ humectationem intumeſcit, ac poroſa evadit, aquamque recipit & conſervat, ne Sol maturans terram exſiccet, & ſemen comburat. Quò ſæpius autem terra Minerali aquâ humectatur, & Sol eandem humiditatem expellit; eò celerius ſemen matureſcit, & maturitatem ſuam conſequitur.

Sicut enim Agricola frumentum ſeminaturus talem deligit agrum, qui pinguem & tenacem contineat terram, ut à pluviâ non elui, & nutrimentum ſemini debitum ſubtrahi non queat. Semine enim arenæ mandato, parva pluvia arenam, & ſemen abluendo facile auferre, & creſcendi facultatem impedire poſſet, quod in pingui & tenaci terrâ uſu venire non ſolet. Aqua enim, ſive pluvia terram ſolummodò humectare debet, ut nimis compreſſa non maneat, ſed poroſa evadens pluviæ locum det penetrandi ad ipſum ſemen; quod cùm fit, ſpes eſt, ſemen in pingui, & aquâ

tunne-

tumeſcente terrâ germinaturum, & fructus ſuos prolaturum.

Pari omninò ratione & Metallica ſemina ſeminanda ſunt, & maturanda. Exempli gratiâ: Eſto nobis communis & vulgaris Saturnus probè mundatus terrâ illâ, in quam ſeminemus tale ſemen, quod magnam cum Saturno convenientiam habens in ipſo augeri amet, ut fructus proferat. Ac ſicuti Animalis alicujus ſemen animalem matricem agrum, aut terram ad ſui multiplicationem poſtulat, & cum terrâ communi nullam convenientiam habet: Ita etiam Metallicum Semen Metallicam requirit terram, matricem, aut agrum, ubi germinet & multiplicetur. Perinde autem hæc multiplicatio fit, ut in Animalibus; per maris ac fœminæ conjunctionem; illo agentis, & hâc patientis munia obeunte. Periculum facturi in hoc Proceſſu, hîc appoſito, non magnos theſauros conquirendi gratiâ, ſed naturam inveſtigandi & cognoſcendi cauſâ marem ſeminis, & fœminam agri loco ſumemus, & tentabimus, num ſemen multiplicationem admiſſurum ſit.

Eſto nobis vulgaris Saturnus Fœmina matrix, & Antimonium virile ſemen, quod in matricem ſuam inſeremus, ſicut Agricolæ facere conſueverunt. Equidem non contradicam, quod alia, & forſan meliora ſemina, quam Antimonium, Saturno inſerenda reperiantur; Acquieſco tamen hic Antimonio dicto, utpote qui tantum-

modò in animum induxi in præſentia monſtrare, quâ viâ videatur Metallicum Semen ex Saturninâ terrâ ad creſcendi facultatem deducendum eſſe; eâque de cauſâ ad oſtendendum hunc laborem Antimonium quippe Saturnini generis Semen maſculinum hîc eſſe volui. Etenim Saturnus vulgaris pro vero Primo Ente Lunæ, & Antimonium pro vero Primo Ente Auri haberi ſolent, & etiam reipſâ talia eſſe comperiuntur. Nullum enim ſine Argento Plumbum, & nullum etiam ſine Auro Antimonium reperias licet, adeò ut mihi firmiter perſuadeam ex utroque nil niſi bonum & utile quiddam oriturum, ſi legitimè eadem componere & tractare ſciremus. Ac quamvis me multa ſcire non profitear, ſimpliciter tamen ſententiam meam declarabo, quâ ratione talem commixtionem & maturationem effectui dandam putem.

Philoſophus ità dicit:

Aurum & Argentum nihil efficit,
Si Primum ipſorum Ens non conficit.

Utriuſque Prima Entia ſunt Plumbum & Antimonium, quorum hoc poſterius ad prius tanquam ſponſam ſuam ità impurum planè non eſt admittendum, ſed prius in calido, & acri balneo lixiviali abluendum, ut argenti alborem pulcherrimum conſequatur, & inſtar ſtellæ in cœlo luceat, quod Antimonium ita purgatum à Paracelſo Stella Signata nuncupatur.

Nemo tamen putet, intelligi hîc vulgarem Regulum

gulum Martis Stellatum, qui Spiritu Salis ſolveretur, & à Plumbo ſe ſegregaret, quod non debet fieri: Sed Stella illa ſignata ſic comparata eſſe debet, ut Spiritu Salis ſe ſolvi non patiatur, aliàs huic operi non inſerviet. Inſtar parvarum teſtarum concretus, & adeò durus eſſe debet, ut vitrum ſcindat, ignemque ex ſilice excutiat. Hæc Stella Signata ità lota in matricem ſuam ferenda, atque Solis calore, & pluviâ fertili ad creſcendum promovenda & propellenda eſt.

Sic præparati Seminis Maſculini ſive Stellæ Signatæ accipe |A| partes, & Fœminini Generis |B| partes, fac Stella Signata in crucibulo puro fluat, cui liquatæ injice fœminam, quâ injectâ, mox fit ſuavis utriuſque conjunctio & commixtio in calido illo inferno, in quo familiariter coëunt. Maſſa commixta per ſcopas humidas in frigidam aquam ex crucibulo effundenda, & in granula eſt redigenda, atque ſic ſemen maſculinum, ſive maritus, cum terrâ ſive agro aut uxore erit legitimè & debitè mixtus; quæ terra cum ſuo, quod continet, ſemine in firmum vas, quod Spiritus Salis violentam corroſionem non extimeſcit, immittenda eſt, eâ tamen quantitate, ut vix decima vaſis pars eâdem impleatur. Affundenda etiam Aquæ Mineralis, nimirum puri Spiritus Salis, tantum, quantum cucurbita ferre poterit. Igne ſubjecto Spiritus Salis iterum evocandus, quâ operatione de die in diem terra cum incluſo ſemine à Spiritu Salis recreabitur, humecta-

mectabitur, & intumeſcet, haud aliter ac ſi terram aliquam ſiccam, & arentem aquâ perfuderis. Saturnus enim à Spiritu Salis non ſolvitur, ſed tantummodò intumeſcens in folia abit, integer tamen manens & pulchro, atque pulchrâ albedine ſplendenti Talco non abſimilis; unde etiam Philoſophi dicunt: Seminate Aurum noſtrum in terram foliatam albam. Proculdubio vulgare Aurum non intellexerunt, aliàs enim non dixiſſent, Aurum noſtrum, ſed tantum ſimpliciter Aurum, ſi non peculiare Aurum, aut Primum Ens Auri ſignificare voluiſſent.

NB. Nequaquam intermittere poſſum, quin hîc hoc moneam, ſi cui dictæ Stellæ Signatæ parandæ modus ignotus eſt, ut vulgarem Saturnum aureum particulariter reddere ſtudeat hoc modo, ut ſequitur. Ex mineris aut venis, terriſque metallicis fugacibus extrahe per Spiritum Salis Spirituale in ipſis latens Aurum, & à Saturno Spiritum illum Auro impraegnatum abſtrahe, qui totus ità recipi, & ad novas Extractiones adhiberi poteſt. Aurum verò à Spiritu extractum Saturnus imbibit, & auream naturam induit, quem ſi pluribus ejuſmodi extractionibus imbueris, ſingulis cohobationibus aureitas illa, ut ità dicam accreſcet, ipſeque Spiritus Salis incrementum ſumet.

Si jam Saturnus ſufficiente Auro Spirituali imbutus fuerit, per [X] reducendus eſt, ut Spirituale Aurum Corporale fiat, quod purum ſe exhibebit, poſtquam Saturnus per Cupellam expulſus fuerit.

fuerit. Hoc tamen ut facias, neceſſe non eſt, cum ſatius ſit, ut Saturnum in granula reducas, & repetitis cohobationibus illis Spiritum Salis quâvis vice Auro illo Spirituali impraægnatum rurſus abſtrahas, atque ità Saturnum tuum auri copiâ majore locupletes. Ità ditatus in meo ſecreto crucibulo, quod nec per fumum abire, nec effluere quicquam patitur, per [X] figentem reducatur oportet, quâ reductione Spirituale Aurum, & ipſe fugax Saturnus figuntur, ut in Cupellâ magno cum emolumento & Aurum & Argentum inveniantur, labore hoc nullas alias, niſi ipſius ignis impenſas requirente. Eſt verò hæc Operatio Separatoria fugacis & fixi Auri ex mineris & lapidibus longè melior quam illa, quæ fit per Solutiones Lunæ & Saturni, in Tertia Parte Proſperitatis Germaniæ prolixè deſcripta. Etenim hic ad Saturni aut Lunæ ſolutionem Aquâ Forti aut Aceto non indigemus, neque iiſdem ad Aurum extractum ex Spiritu Salis eliciendum opus eſt, ſed labore & ſumptibus illis liberi, ſpiritum, qui Aurum extraxit, à Saturno abſtrahimus, qui volatile & fixum Aurum, quod in Extractione fuit, attrahendo ſecum retinet, ità ut ad hunc laborem, quo Extractiones à Saturno abſtrahimus, præter carbones & ignem nihil requiratur. Adde quod lucroſum augmentum quotidiè accedat, ex Sale & Aqua additis, quibus ſine ſumptu ullo Spiritus Salis quotidie augeſcit. NB. Quando Spiritus Salis ex addito Sale nimias vires ſibi acquirit,

quirit, loco communis, aqua illa adhiberi poteſt, quâ, poſt primam extractionem Spiritus Salis, minera elota eſt. Subacida enim eſt, & etiam auream naturam habet.

NB. Lauda Dominum, & pauperum ne obliviſcere, qui hic ſufficienter informaris, & doceris, quo pacto grandes theſauros acquiras.

O quantis beneficiis meos hoſtes afficio! ſi homines & non beſtiæ eſſent, fieri non poſſet, quin à conſcientiâ compulſi, & convicti malum omitterent, & ad Deum ſe converterent. Verum quoniam Satanas ipſorum corda jam penitus occupavit, ut de Conſcientiâ planè actum ſit, & nec pietas, nec Dei timor ullum amplius locum apud ipſos inveniant, unde quæſo, aut quâ ratione ad bonam frugem redirent?

Quæ hîc ſcribo, eum finem non ſpectant, ut magnas Auri maſſas alios conficere doceam, ſed tantummodò ipſis viam commonſtrem perveniendi ad bonum Medicamentum, & eâdem operâ cognoſcendi, & percipiendi, Metallorum emendationem omninò poſſibilem, & certam eſſe.

Si quis tantum conſequi poſſet, ut Antimonium & Plumbum, tanquam Auri & Argenti Primum Ens in Solvens quoddam deducere poſſet, ut unum alterum non præcipitaret, tum demum ingreſſus eſſet viam rectam ad magna ducentem, ſicuti etiam Aurum & Argentum in uno eodemque menſtruo ſoluta rerum magni mo-

menti

menti principium ſunt. Id propter affirmare auſim, eum, qui Aurum & Argentum, ſive Antimonium, & Plumbum cum Sale in concordiam reducere poteſt, fortiſſimam januam ad magnum theſaurum ducentem aperuiſſe: Tunc enim Patienti uſque ad mortem patiendum, ac moriendum eſt, ex quo mortuo corpore poſteà nova & viva corpora rurſus prodeunt.

Quanquam in meis ſcriptis multoties monui, Aurum, præter combuſtibile Sulphur, nullum majorem habere hoſtem, ac Argento nihil magis inimicum eſſe quàm Salem, & Mercurio nihil infenſius, quàm forte lixivium, perpetuamque inter hæc contraria intercedere tamdiu antipathiam, donec arte & peritiâ in amicos & mutuos complexus ruere cogantur: Non tamen unicuique jactatori loquaci, & ſeſquipedalium verborum ſtrepitu ſe efferenti hoc factu facile erit; propter quod hominum genus etiam tanta arcana tenebris jure ac merito involvuntur, & involvi debent. Porrò ſi Paſſio major requiritur, neceſſe eſt, ut Aurum, & Argentum, tanquam Mas & fœmina ſimul, & non unum aut alterum ſeparatim, patiantur, quò hæc regeneratio eò auguſtior & magnificentior fiat. Exempli gratiâ, Circulum Diametris per crucem ſeca, aut divide, ità ut Diametrorum in crucis puncto medio ſe invicem dividentium extremitates circulum tangant, & quatuor illarum extremitatum una ſuperius, altera inferius conſpiciatur, & cæterarum duarum

una

una ad dextrum altera ad ſiniſtrum latus concedat. Aurum repone in ſuprema extremitate literâ A. ſignatâ & hoſtem ejus, Sulphur nimirum in inferiore extremitate, quam litera C. monſtrat. Eodem modo Argentum in ſiniſtro Solis latere ſub litera B. & ipſius hoſtem Salem in dextro latere D. colloca, & videbis, quam torvè ſe invicem hi hoſtes aſpiciant. Sol circumſpiciens Sulphur capitalem ſuum hoſtem ſibi ex adverſo oppoſitum, ac Lunam & Salem, illam in ſiniſtro, hunc in dextro latere in conſpectu habet, ac libenter admodum cum Luna & Sale à latere ſibi junctis amicitiam contraheret, ſi vellent aut etiam poſſent: Sulphur autem Capitalem ſuum hoſtem aſpectu ſuo non dignatur. Luna ad latus Solis conſtituta non permittit, ut Sal Auro ſe jungat. Sal, quando adeſt Auro, impedit, quò minus huic Luna ſe aſſociet. Penitus autem fieri non poteſt, ut Sal & Luna ſimul cum Auro familiaritatem ineant.

Sic etiam cum Luna comparatum eſt ſuum Capitalem hoſtem è regione ſibi oppoſitum habente, ac ſummo deſiderio utriuſque ſuorum vicinorum, Solis & ſulphuris familiaritatem ambiente, ſi tanti inimici non eſſent, & hanc familiaritatem non recuſarent. Si enim Luna Solem adſciſcit, Sulphur in ſocietatem venire negat. Si Sulphuri ſe aſſociat, Solem excludit Sulphuris hoſtis ſui amicitiam averſantem. Multò minus Luna utriuſque ſocia ſimul eſſe poteſt.

Sin

Sin verò Dii volunt, ut hi quatuor hoſtes capitales unâ ſocietate coëant, & mirabiles ex hâc novâ familiaritate regenerationes oriantur: Vulcano mandant, ut hunc Circulum quatuor iſtos Hoſtes Capitales, in quatuor dictis extremitatibus conſtitutos, ſe invicem adeò torvè inſpicientes & ex circulo evadere neſcientes, complectentem igne calefaciat, & pedetentim ſuo malleo magis ac magis coarctet, donec omnes quatuor in unam maſſam coarctati in unum corpus coëant, poſteà omnes inimicos conciliandi, & magna efficiendi poteſtatem obtinens. Ex his facilè quis conjecturam fecerit, quanta in hâc conjunctione paſſio, & quantæ anguſtiæ hos inimicos affligant, cum unicuique contrà voluntatem ſuam cum capitali ſuo hoſte in gratiam redeundum ſit. Paſſiones profectò eſſe videmus pares nunquam habentes, atque ideò tantas & tàm miras regenerationes in medium producentes. Quicquid parvâ tantum paſſione agitatur, illud etiam parvam emendationem admittit. Quò major paſſio, eò major etiam emendatio, adeò ut paſſio mortem ipſam adducens tantò auguſtiorem & magnificentiorem regenerationem & reſurrectionem ſecum afferat. Qui in hoc mundo non patitur, ei poſt reſurrectionem ſuam corona non imponetur. Quantò major, & innocentior hujus vitæ paſſio eſt, & afflictio, tantò major & pulchrior in altero mundo corona expectatur.

Ac quia Chriſti Paſſio omnium maxima, & inno-

innocentiſſima fuit, etiam maximam cœlorum coronam meruit; Sanctâ ſuá morte in cruce nobis Divinam & Humanam ſuam Naturam repræſentavit, ac ſignificavit, Divinam Circulo ſive Coronâ, tanquam divino ſigno in Sancto ſuo Capite; & Humanam ſanctorum ſuorum brachiorum & pedum extenſione in cruce, tanquam inverſo Quadrato Cœleſtis Salis ſignum depingens, accedentibus acerrimo aceto & amariſſimo felle, quibus Paſſio ipſius vehementiſſimè exacerbata fuit. Neceſſariò autem hæc omnia contigerunt, ut totum Genus Humanum æternâ morte non periret, ſed per ipſum Servatorem conſervaretur. Nobis miſeris Adami filiis Paſſio Chriſti utilis quidem fuit, ipſi verò tantò majores, & horribiliores dolores excitavit. Judas Proditor autem, qui Chriſtum prodidit, & impii Sacerdotes, qui ipſi mortem accelerarunt, ab æternâ pœnâ non immunes manebunt. Quod ſic de cœteris etiam intelligendum eſt.

Quandò pius & innocens homo à latronibus & homicidis cruciatur, aut innocens ſuis reculis ſpoliatur, prædâ quidem latrones, fures, & prædones iſti fruuntur, & genio indulgent: Illi verò, qui ſuis bonis orbatus eſt, tantò plura toleranda ſunt, quæ paſſio & afflictio animæ orbati & ſpoliati, ſi patienter ſuam ærumnam & crucem ferat, nullum damnum inferre poſſunt, licet corpus intereà eò acerbius affligatur, & crucietur. E contrario Prædonum & Latronum corporibus

in

in hâc temporali vitâ benè eſt, in alterâ autem vitâ animabus ipſorum peſſimè erit.

Uva tamdiu premitur, donec omni ſuo ſucco exuatur, qui ſuccus quidem mortalibus ſuave & jucundum delectamentum affert: Sed uva ipſa, ex qua ſuccus expreſſus eſt, uva eſſe deſinens, ſucci defectu perit, & in nihilum abit. Nobili autem viti Deus hoc dedit, ut quotannis non unam, ſed plures ſimul uvas ferat: Quibus omnibus decerptis, nihilominus ſequenti anno non pauciores, imò ſæpè plures profert, & omni tempore benedicta & fertilis vitis manet, quia radicibus & ramis fertilibus inſtructa eſt. E contrario illi, qui bonum & ſuavem ipſi ſuccum exhauſerunt, ſemper famelici & ſitibundi manent, & quidem ea de cauſa, quia ſuccum nimis recentem & novum ingurgitant unde ipſorum ventres intumeſcunt, & nullo nutrimento fruuntur.

Hoc certum & indubitatum eſt, quod Metallorum corpora patiendo, & moriendo longè auguſtiora & nobiliora evadant. Qui igitur novit, quod Patiens ſuo Agenti ſubjiciendum ſit, & intelligit, quomodò conjungi debeant, nunquam fruſtrà laborabit, ſed laborum ſuorum optata præmia feret.

Quandò Agens Patientis ſuperficiem tantum attingit, & in cor, aut radicem ejus non penetrat, parum profectò effectui dabitur; Excepto eo, quod Agens anteà Aureum redditum etiam ſuo Patienti auream naturam conciliare, idemque ad

aureum gradum perducere, eique Auri perfectionem largiri queat. Per ſe autem emendatio illa tardè progreditur.

Quomodò Salis Spiritus aureâ naturâ imbuendus ſit, ut Patiens ſuum eò citius aurearum virium particeps reddat, jam ante diximus, & ſatis dilucidè demonſtravimus. Qui non intelligit, eidem aliâ ratione opitulari non poſſumus.

NB. Quandò Aquila Jovis miniſter ex rupibus, & ſcopulis coagulatos Solis radios roſtro, & unguibus ſuis eruit, & Jovi affert, hic adeò benignus eſt, ut eoſdem nobis remittat per pluviam tantæ efficaciæ, ut omnes herbæ, in quas incidit, emendentur, ac Martiales, Venereæ, Saturninæ, Lunares & Mercuriales auream Solis naturam induant. Tam efficax eſt Jovis pluvia aurea, ſi Aquila ipſi prius coagulatos radios Solis attulerit.

Ut me quis melius intelligat, & ſciat, quod Metallorum emendatio per ſiccum Agens æquè commodè, imò commodius, quàm per humidum Agens perfici queat, operæpretium duxi ſub nomine Redemptoris Ruſtici Magni Proceſſum ſequentem ſubjungere.

Artis ſtudioſus hoc ſciat, quod Metallorum emendatio per ſiccam viam, ſicci Salis operatione longè facilior ſit, & etiam majori copiâ expediri poſſit, quam humidâ viâ fieri ſolet; & quod ad hanc emendationem nihil aliud requiratur, quàm Sal & Carbones, quæcunque etiam Metalla figenda ſunt.

Exem-

Exempli gratiâ; Saturnum figere, aut ipſi Argenteam naturam conciliare cupienti plumbo puro non opus eſt, cum multo minore pretio mineram ſeu venam ejus habere poſſit, & quidem ea, quæ fera, aut ſylveſtris ac ſulphurea per fuſionem bonum plumbum non expromit, & parvo admodum, imò verò nullo pretio, in quibuſdam Germaniæ locis mihi notis copioſè acquiri poteſt.

Talem Plumbi mineram feram, neque bonum plumbum ſuppeditantem, neque etiam figulis ad ollas ſuas vitro obducendas, ob difficilem ſuum fluxum, inſervientem, ad operationem meam eligo, non ſolum eam ob cauſam, quod minoris, quàm aliæ tales Plumbi mineræ conſtet, ſed ideò etiam, quod copioſum ſulphur, & ad figendum ſatis commodum gerat. Ejuſmodi venam in minutum pulverem redige, Salis tantum admiſce, quantum opus erit, Carbonibus injice in tali furno, qualem ad Spiritum Salis copioſè faciendum deſcripſi; Sale ac Sulphure in Plumbum vehementes vires ſuas exercentibus, hoc vehementibus doloribus affligitur, ità ut pars ejus cum Salis parte in ſublime aſcendat, & ſe recipiat in arcas, aut receptacula eum in finem adaptata: Quâ in ſublimatione Sal & Plumbum ſpiritualiter aſcendunt, & contrà voluntatem ſuam ſpiritualiter patiuntur, atque ità ſocietatem inire coguntur, in frigidis illis receptaculis quietem invenientes, & unà conſidentes. Reliquâ mineræ

& Salis parte combuſtâ, & flores nullos amplius emittente, ſed inſtar cineris per craticulam decidente, novi carbones in fornacem immittuntur, ipſiſque nova materia injicitur, ut prius, & labor tamdiu continuatur, quamdiu alicui eum continuare placuerit. Intereà Saturnus longè vehementius affligitur, quàm in humidâ viâ per Spiritum Salis, & ſi poſt cameram fumum recipientem, in quâ flores Salis & Plumbi reſident, adhuc aliquot receptacula applicata fuerint, copioſus Spiritus Salis etiam recipitur, qui rectificatus in humidâ viâ rurſus uſurpari poteſt. Flores ex Camerâ fumum recipiente exempti de novo carbonibus ſive prunis in fornace injiciuntur, ut de novo patiantur, & ſublimentur. Poſtquam omnes ità rurſus ſublimati ſunt, denuò ex camerâ eximendi, prunis injiciendi, ac toties iteratis his laboribus affligendi ſunt, donec fixi evadentes non amplius adſcendant, ſed in cineres decidant. Hi eloti ſalem dabunt ad multas res utilem, & reddentem omnes impenſas, quæ in Plumbum, Salem, & carbones inſumptæ ſunt, adeò ut Spiritus Salis, qui recipitur, & illud, quod à Sale in plumbi minerâ emendatur, nihili conſtet. Cineres eloti per follem in furno reducuntur, ac toties cruciantur, donec bona Argenti pars hâc operatione elaborata eſt, quam dabit materia elaborata, in focis debitâ ſeparatione purganda; Atque ità habebis Aurum & Argentum beneficio hujus operationis, quâ Magnum Ruſticum

ſticum reditus annuos ſolventem manifeſtavimus.

Sicut autem Saturnus hac operatione tractatus eſt; Ita etiam cœtera Metalla tractari ſolent, obſervato tamen Ignis regimine, qui diverſorum Metallorum reſpectu etiam diverſimodè adminiſtrandus eſt. Sic & ipſa commixtio, haud parvi momenti res, probè vult obſervari.

Portò in hac operatione & hoc attendendum, quod unus Sal ad hunc laborem altero aptior ſit: Quò autem acriorem naturam habent, eò commodiores, & utiliores ſe exhibent. Sic Communis Sal ſublimatus, ut In hoc labore factum eſt, longè fortius operabitur, quam ipſe Sal communis non ſublimatus. Prætereà Sales inveniuntur, qui longè fortius operantur, imò adeò fortiter, ut externi Ignis auxilio neutiquam indigeant, ſed in frigore ipſo etiam ſuos effectus producant. Quorum operationem in viâ humidâ ſi quis externo igne promovere, & confirmare cupit, oleo in lampade incenſo id facere poterit, & carbonum impenſis liberatus, & labore illo frequente exemptus, quo ignis fovendus eſt.

Quidam humidi ignes tantarum ſunt virium, ut nullo igne lampadis opus habeant, utpote quibus parvum filum aureum cum Spiritu ardente ſufficientem calorem ſubminiſtrare poteſt.

Spiritus Ardens ex foliis, gramine, corruptis fructibus, aut frumento, & vinaceis confectus parvorum, aut ferè nullorum eſt ſumptuum.

Ejuſmodi verò Spiritus libra una in lampade commoda cum filo aureo per tres, aut quatuor dies calorem ſatis magnum ſufficere poteſt. Sine aliquo Igne externo Humidus ille Ignis nihilominus ſuum Metallum, ſed longioris temporis ſpatio, etiam maturat, & commodum ſuum affert.

Eſto itaque quod humidum meum ignem adeò fortem faciam, ut in frigore officio ſuo fungi queat, & mihi nullo externo igne opus ſit; Ignis verò faciendus unius Ducati impenſas requiret. Si igitur toto anno alicubi conſiſtens duos Ducatos, aut nummos aureos ex metallo maturato ſuppeditaret, rerum ſuarum ſatageret, ac laborem, & impenſas abundè compenſaret. Metallo enim nihil planè decedit, niſi illud, quod in Aurum, & Argentum mutatum eſt.

Cum autem horum vaſorum ſatis multa & grandia reponere poſſim, omninò dubitandum non eſt, quin & tantò majus lucrum facturus ſim, & quidem vel minimo labore. Nam primò labor parandi Ignem Humidum, cujus vi tribus aut quatuor diebus tantum elaborari poteſt, quantum ad magnam Metalli partem maturandam ſufficit, ferè nullus labor eſt; Comparandus enim hic Ignis ſemini, quod antè hyemem terræ mandatum æſtivo tempore fructus profert multiplices, & eos demetendos exhibet.

Ac licèt hæc maturatio tardè admodum progrediatur, & omnem feſtinationem excludat,

hoc

hoc tamen ſecum commodi fert, quod hyberno tempore nullum alium laborem requirat, quàm ut ſemel tantum reponatur, ac Deo & tempori perficienda commendetur.

Varii autem, & diverſi ſunt frigidi ejuſmodi Ignes Metallorum maturationem promoventes, qui etiam ex diverſis ſubjectis erui poſſunt, nimirum ex Tartaro, urina, cornibus, & capillis animalium, Calce vivâ, fuligine, ſanguine animalium, pennis avium, oſſibus equorum, boum, & aliorum animalium, ex quibus talis Ignis difficulter admodum paratur, uno eorum, quæ hic enumerata ſunt, excepto, ex quo dictus ignis facili negotio, & labore, ac ſine ſumptibus comparatur. Magnum igitur munus, & ſingularis gratia eſt Dei Creatoris noſtri, ſi nos poſſeſſores facit ejuſmodi Ruſtici Redemptoris, qui ſine ſumptibus ſuſtentatus annuos ſuos reditus largâ ſolutione expromit. Itaque ipſi pro tanto beneficio indeſinentes gratiæ ſunt agendæ.

Sed ſatis multa de humidis & ſiccis Ignibus Metalla maturantibus verba fecimus. Quam viam quiſque voluerit, eam ſequi poterit; cum electionem liberam habeat. Errorem ſi commiſerit, ne culpam in me conferat, qui bono animo hos ſcribendi labores ſuſcepi; & cibum manſum nemini in os inſerere poſſum. Divino permiſſu futurâ æſtate nonnullis amicis, Dei miracula oſtendam, ut Poſteri Deum laudandi, eique gratias agendi occaſionem etiam habeant.

Quemadmodum verò communis & vulgaris terra, quandò frequentibus pluviis humectatur, & Solis calore ſubinde iis liberatur, fertilem ſalem ſecum retinet, atque neceſſariò fertilitatem acquirit: Sic etiam Terra noſtra indies non ſolum bonitatis, ſed etiam ponderis incrementa ſumit, ac gravior evadit: quod tamen non itâ intelligendum, ac ſi gravitas hæc à Spiritu Salis in poroſam terram ſe inſinuante proficiſcatur. Nam ſi dicta Maſſa tantum octidui ſpatio in digeſtione fuiſſet, & Spiritu Salis eloto nihilominus quartâ parte auctior reperiretur, gravitas quidem illa venit ex Spiritu Salis, ex quo Saturnus aliquid ſe nutriendi cauſâ, ſicut vulgaris terra ex aquis pluviis, ad ſe trahit, & fit gravior. Nam ſi nulla occulta & nitroſa vis in pluviâ eſſet, parum profectò ad fertilitatem conferret, & ſi nullum Spirituale & Aſtrale aurum, aut Spiritualis & Aſtralis Sol nullus Sali ineſſet, immatura Metalla maturari non poſſent. Quò frequentius igitur bonus Spiritus Salis à Saturninâ terrâ, & Saturnino ſemine abſtrahitur, eò citius etiam Semen illud ad maturitatem ſuam pervenit. Singulis enim vicibus aliquid boni ex Spiritu Salis remanet à terrâ & ſemine attractum, ex quo emendatio & augmentum oriuntur; ſicuti in Vegetabilibus Seminibus videre eſt, quæ in Terrâ pluviarum auxilio enaſcuntur, & augentur. Quod hæc fieri poſſunt, vidi: Materias verò ipſas hactenus ad plenam maturitatem perducere, aut ut rectè dicam, operatio-

rationem totam abſolvere mihi non licuit; Quem periculi faciundi lubido inceſſerit, rem tentare poterit. Si ſucceſſu conatus caruerit, ne mihi culpam imputet, qui neminem perſuaſionibus meis eò adducere molior, ut rei incertæ ſumptus impendat. Hæc enim trado, ut Metallorum natura agnoſcatur, ut & Salium, atque hujus cognitionis ope Philoſophorum Scripta melius intelligantur. Labor enim propoſitus veritatem aſſerit eorum, quæ Philoſophi dicunt; Suam Calcinationem, Dealbationem, Incinerationem, Aſcenſionem, Deſcenſionem, Cohobationem, Incerationem, Deſtillationem, Sublimationem, Volatiliſationem, Maturationem, Fixationem, ſimileſque operationes Chymicas omnes uno vaſe, uno igne, & unâ fornace, ſine ullâ laborum aut vaſorum, aut ignis mutatione perfici poſſe. Maxima enim Secreta, & Arcana ſua Philoſophi parabolicè & ænigmaticè deſcripſerunt, cumprimis Poëtæ, ut Ovidius, Virgilius, & alii plures, admodum difficiles intellectu iis, quibus Metallorum natura non innotuit, quæ cognita & perſpecta Poëtarum intellectum facilem reddit. Poëtis enim ſolenne fuit modo huic, modo illi Metallo, jam hoc, jam aliud nomen imponere; ad quod qui animum non adverterit, ille facilè in errorem delabitur, & ſententiam ipſorum non capit. Exempli gratiâ; Hoc loco Cuprum Venerem appellant, illo Martis uxorem, alio Jovis ſororem & uxorem. Sic Argentum jam

Lunam,

Lunam, mox Dianam, vel Janam, iterum Veſtam nuncupant. Apollo ipſis eſt modò Sol, modò Phœbus, modò Latous, adeò ut hic nominum & appellationum differentia apprimè nota ſit oportet iis, qui ex ipſorum Scriptis aliquid addiſcere deſiderant. Ac quanquam apud Poëtas omnia Metalla pro liberis Saturni habeantur, tamen rurſus inter ſe diſtinguuntur, ut Saturnus, Jupiter, Venus &c. Vulgare plumbum eſt Saturnus; ſic & Antimonium eſt Saturnus: Biſmuthum, Tutia, Lapis calaminaris, cinerea, flava, alba, & rubra Magneſia Saturni appellatione celebrantur. Marcaſita alba & Zincum ex Jovis proſapiâ oriunda cenſentur. Orichalcum, album & rubrum Cuprum Veneris nomine ſe produnt. Prout autem Venus imprægnata eſt, ut album & rubrum Cuprum, pro eo etiam nomen habet: Rubrum Cuprum adhuc Virgo eſt. Cum igitur Metallorum tranſmutationem fabularum involucris tectam Poëtæ literis mandarunt, & Saturni, Jovis, Martis ac Veneris mentionem fecerint, fieri uunquam poteſt, ut is ſenſum ipſorum aſſequatur, qui hanc differentiam ignorat. Exemplo ſit fabula Dianæ & Apollinis uno partu editorum à Latonâ Jovis concubitu imprægnatâ, & à Zelotypâ Junone in exilium ejectâ, quæ diu perſecutionem mordacis Serpentis Pythonis paſſa, & per cunctas Orbis terrarum regiones fugata, poſt multos exantlatos labores, & moleſtias tandem impetuoſo mari trajecto ſe in inſulam Ortygiam

ad ſo-

ad ſororem ſuam Aſteriam contulit, à quâ recepta fuit, & Dianam, atque Apollinem gemellos peperit.

Hujus Fabulæ ſenſum quis aſſequetur, niſi qui Metallorum Naturam probè perſpectam habuerit? Imò nemo vel quicquam illorum myſteriorum ſubolfaciet, niſi ſimiles hiſtorias in Metallicis ſuis laboribus obvias habuerit, utpote tum demum intellecturus, quid Philoſophi ſignificare voluerint. Exemplo nobis ſunto, duo Metalla inter ſe convenientia, Jupiter nimirum, & Venus, quæ conjungo, ut fœmina maſculino ſemine impraegnetur. Latonam igitur gravidam factam in exilium ejicio, ut à mordace Serpente Pythone continuis perſecutionibus exagitetur, donec per ſalſum, & impetuoſum mare in inſulam Ortygiam ad ſuam ſororem Aſteriam, in Inſula Ortygia habitantem, confugiat, ibidemque pulchram Dianam & Apollinem pariat. Intellectu hæc ſunt facilia, ſi modò in peregrinorum nominum locum genuina reponantur; cujus rei ſaltem aliquam cognitionem habeo; Sed interpretem perfectum me non profiteor. Aliquid duntaxat ut dicam, intermittere non poſſum. Venenatus Serpens Python Apollinis cognomentum eſt, quippe Solis efficaciâ productus, & eſt corroſivus ille Sal, qui gravidam Latonam per totum terrarum Orbem ſiccum tamdiu affligit, & cruciat, donec per Mare, id eſt, fortem illam aquam ſalſam ad ſuam ſororem, id eſt; Venerem puram ſe recipit, ſe præ-

ſe præcipitat, & ſimul Dianam & Apollinem, Jovis fructus, parit. Poëta hîc humidam & ſiccam viam ſimul ſpectat, cum Metallum debito cemento agitatum, & fixum redditum ſalſâ aquâ maris ſolvitur, & puræ Laminæ Veneris ipſi ità ſoluto imponuntur, adeò ut purum Metallum gravidam ſuam ſororem ad ſe trahat, unà ſecum afferentem Aurum & Argentum, quod tàm diu corpore ſuo occultatum jam manifeſtat.

Melius quidem eſt, per cementa figere Metalla, & fugax ipſorum Aurum & Argentum compactum reddere, quod æquè in viâ humidâ per acutas aquas & humidos ignes fieri poteſt. Sed ſi legitimè gravida facta Metalla primò per ſiccum, & fervidum, ac poſteà per humidos & frigidos ignes adhuc ſemel tranſmittantur, tunc Pluto mundatam animam ex purgatorio ad Neptunum tranſmittit, à quo in Paradiſum avehitur, ubi poſtmodum ab omni periculo Serpentis venenati tuta & libera manet.

Occaſione dictæ Fabulæ & tranſmutationis Metallorum inferiorum particularis, hoc adhuc monendum eſt, non quemvis Jovem aptum eſſe, qui Latonam gravidam reddat, ſed eum ſolum, qui adhuc vivus, efficax, juvenis, & ſemine plenus Latonam imprægnare poſſit. Latona enim ſolum Jovis ſemen in Inſulam Ortygiam ſecum detulit, & Jovis corpus totum poſt ſe reliquit. Præterea hoc animadvertendum, quod Latona primùm Dianam in Veneris, i. e. obſtetricis ſinu

pepe-

pepererit, ſed Dianam mox poſtquam in lucem edita fuerat, obſtetricis munere functam Apollinem fratrem ſinu ſuo excepiſſe, quod ſatis manifeſtum eſt iis, qui parum ſaltem in Metallis laborarunt. Si enim Apollinis nativitas præceſſiſſet, Venus ipſum ſuſcipere non potuiſſet, ob quam cauſam Diana præcedere debebat, ut eo commodius Apollinem à Latonâ reciperet. Neſcio an ullâ ratione clarius proponi poſſet. Unuſquiſque, cui Metallorum natura cognita eſt, probè novit, quandò Aurum & Argentum in unâ Aqua ſpiritualiter ſoluta ſunt, ſolutionique Auri & Argenti laminæ imponuntur, quod neutrum iſtorum Metallorum illis adhæſurum ſit. Si verò in ejuſmodi balneum Veneris laminæ inſeruntur, Argentum omne quod in aqua fuit, illis ipſis ſe adjuncturum mox videbit. Poſtquam autem Argentum ita præcipitatum Cupro adhæſerit, Aurum quoque ex ſolutione dimiſſum Argento ſe applicabit, de quo labore in Tertia Parte Proſperitatis Germaniæ prolixius egi. Fieri itaque aliter non potuit, quin Latona prius Dianam, & poſteà Apollinem pareret, cum Latonæ Soror Venus ſoli Dianæ naſcenti ſubſidium ferre potuerit: Ideo neceſſe fuit, ut Diana fratri ſuo Apollini, qui aliàs in lucem edi non potuiſſet, opitularetur.

Plura de ſimilibus proferre hîc tempus non patitur; Ea rejicimus, Deo volente, in editionem Operis Saturni docturi, quomodò viliſſima & abjectiſ-

abjectiſſima Metalla Salium beneficio maturanda ſint, ut particulariter Aurum & Argentum expromant.

Quandoquidem verò augurari non poſſum, quæ impedimenta Operis Saturni editionem remorari poſſent, & Saturni in hoc Tractatu aliquoties mentio facta eſt, nocere neutiquam poſſe puto, ſi adhuc aliquid boni adjungatur. Quæ de Saturno hic manifeſtantur, ea aliis in locis patefacere non eſt neceſſe, cum ſatis Materiæ toti alicui libro de Secretis Saturni conſcribendo adhuc ſuperſit, ac tanta ſub ſordido & vili palliolo Saturni arcana lateant, quæ manifeſtata omnem imperitorum fidem ſuperarent. Nam non modo Piſcator eſt ex Salſo Mari margaritas expiſcandi peritus, ſed etiam Venator expertus, feram ex viridi fruticeto expellendi, & retibus ſuis capiendi, ut in antecedente Tertia Parte Proſperitatis Germaniæ diximus: Imò eſt & Balneator peritiæ ſingularis, qui ſuos liberos balneando & eluendo Dianæ & Apollinis pulchritudine exornat. Quandò ſolus eſt, ſoli Apollini & Dianæ ſuis accidentalibus impuritatibus, & ſordibus mundandis inſervit, ut naturalem ſuam pulchritudinem recuperent. Cœtera Metalla balneum ejus nimis acre, & rigidum tolerare neſciunt, ac potius ſuffocantur & intereunt, quam ut pulchriora, & puriora evadant. Sed ſi Saturnus ſe ipſum prius uſque ad ſummam albedinem communis Salis balneo abluerit, tam auſterus, &

ſeverus

ſeverus non eſt, ſed liberis ſuis longè tolerabilius apparat balneum, quod ipſorum debilitati, & ægritudini conveniens omnes pulchriores, & puriores reddit. Maxima ipſius virtus conſiſtit in aquâ ejus, quæ Metalla particulariter & univerſaliter omnibus ſuis ſordibus liberat. Particularem experientiam frequenter habui, & quotidiè adhuc, Deo ſit laus, eandem monſtrare, & alios docere poſſum. Univerſaliter tale quid præſtare, & alios informare nequeo, & de tanta re inani jactatione non glorior, quanquam cogitationes meas habeo, quo modo res peragenda eſſet. Imò quò plus mihi de ea conſtaret, eò minus de illa ipſa gloriarer. Maximum certè eſt dedecus gloriari de re, de qua vel minimam cognitionem habeas, aut duntaxat nihil aliud ſcias, quàm quæ ex aliorum Scriptorum lectione hauſeris. Vulgari dicterio nimis mugientes vaccæ minimum lactis reddere dicuntur, id quod veritati conſentaneum, imò veriſſimum ipſa demonſtrat experientia. Chymica ars hodie adeò vulgaris facta eſt, ut ferè quivis poſt unius aut alterius Chymici libelli inſpectionem, licet nunquam manus admoverit, & ipſos Chymicos terminos intelligat, de Univerſalis tamen cognitione efferre ſe mendacio petulanti ſoleat. Quin eò audaciæ nonnullos progredi videas, ut etiam libros de tanto arcano ſcribere, & ejus revelationem aliis promittere audeant, nihil quicquam tamen ſcientes, & ne minima quidem fundamenta habentes, ſed in eâ

tantum cognitione verſantes, quæ ex aliis ſcriptoribus, uti diximus, hauſta obſcuriſſimæ rei incertiſſimam ipſis ſpem fecit. Qui rerum Metallicarum hoſpes, & ignarus non eſt, facile mendaces à veris ſcriptoribus dignoſcere, & judicare poteſt qui veri ſint, & qui à veritate recedant. Qui aliquid ſciunt, ſcientiam ſuam ſtentoreis clamoribus non jactitant. E contrario ignorantiæ Fratres illi unicuique arcaniſſimum illud artis & naturæ miraculum, Univerſalem puta Medicinam, offerunt, quod verus Philoſophus nunquam fecit, aut facturus eſt. Particulares Metallorum lotiones, purgationes, & emendationes, Aurum & Argentum reddentes, ſi quis revelet, benè facit, ſi novit, & talentum ſuum terra tegere non cupit. Nec tali revelatione ullum cuiquam damnum inferretur, licet vel omnibus hominibus arcana illa particularia innoteſcerent, & quiſque operationes tales effectui dare poſſet, ex quibus nihil niſi magnum lucrum in omnes terras redundaret. Sed hæc omnia unicuique ſatis manifeſtæ, & luculentæ admonitiones eſſe poſſunt, ut ab ejuſmodi Scriptorum (quid Scriptorum dico? imo collectorum, & deſcriptorum, qui veteramentariorum more ex veteramentis novos libros conſarcinant) libris ſibi caveat, iis nullam veritatem continentibus nullam prorſus fidem adhibens, & cogitans, iſtiuſmodi homines non niſi pane lucrandi gratiâ librorum conſarcinationi operam dare. Talium hominum nonnullos novi, qui

nullâ

nullâ aliâ ratione ſibi de victu & amictu proſpiciunt, quam venditione falſorum ejuſmodi librorum Philoſophicorum, quos à typographis accipiunt, ut aliis vendant, certum pretium pro labore ſuo, quo venales eos extruſerunt, accipientes. O miſerum Philoſophum, cui tantum non innotuit, ut victum ſuum domi ſuæ quærere poſſit, & cum ſola illa ejuſmodi librorum venditione ſibi comparare cogatur. Hæc admonitionis loco habetote. Si neceſſitas poſtularet, & mihi anſa præberetur, etiam nomina eorum divulgare non vererer, qui ne minimam Naturæ cognitionem habentes nihilominus tamen Univerſalis Magni revelationem & confectionem aliis offerre audent, ac nobiliſſimæ Arti Chymicæ tantam ignominiæ maculam aſpergunt, ut in magnum contemptum abeat, cum tamen nobilior, & præſtantior ars reperiri nequeat. De nemine judicium feram: Magiſtratus tamen eſſet, ejuſmodi grandes Philoſophos examinare, an Magni Univerſalis, de quo tàm mirificè glorientur, ac tanti momenti libros conſcribunt, & alios docendo certiores reddere promittunt, ac ſi Hermetem ipſum cognitione Artis anteirent, reipſâ & de facto periti eſſent; & ſi in Examine ſatisfacerent, Scriptorumque ſuorum veritatem Reali & Verâ Metallorum Emendatione aſſererent, ipſos tanquam raros, & ſingulares Philoſophos, honore debito afficere, defendere & tueri. Sin verò nihil ſcirent, aut ne minimum

 qui-

quidem præſtarent, injuſtè Magiſtratus non facturus eſſet, ſi ejuſmodi homines, alios honeſtos viros ſcientiâ & cognitione tantarum rerum præditos, mendacibus calumniis denigrare, & ſugillare molientes debitâ pœnâ exciperent, atque ita exemplum ſtatuerent. Bonus hortulanus ex alveario quod in horto ſuo habet, bonum mel depromere ſolitus, ſi in proximo nidum à crabronibus aut fucis alicubi in cavâ arbore conſtructum eſſe, & apibus ſuis mel furtim ſubtrahi animadvertit, jure ac merito ejuſmodi nidum deſtruit, & ex horto ſuo fures illos, ac mellis ſui raptores exterminat, ut apiculis laborioſis in poſterum inferre damnum nullum queant.

Si unus & alter ejuſmodi ſociorum dicto modo exceptus fuerit, cœteri deterriti haud ita facilè Lapidem Philoſophorum, cujus tamen ignorantiſſimi ſunt, ſcriptis ſuis fallacibus aliis pollicebuntur. Certum igitur eſt, Nullum verum Philoſophum, ſi Magni Univerſalis particeps factus fuerit, omnibus hominibus promiſcuè illud oblaturum, & illos, qui plus obliti ſunt, quam alii didicerunt, adeò innocentes ſine ullâ cauſâ datâ calumniaturum, & publicè coram toto mundo, læſorum magno incommodo, mendacia fallaciſſima ſparſurum eſſe. Ex his omnibus in proclivi eſt unicuique quid de talibus ſcurris judicandum ſit, indicium de ſeipſis facientibus, ut moneta ſono, avis cantu, & vir inceſſu ſe prodere ſolent. Avis cantu non bono exiſtente,

nec

nec ipſa certè bona erit. Chriſtus nos docet bonos à malis diſcernere actionibus, & operationibus ipſorum, dicens: *Ex fructibus eorum cognoſcetis eos.* Fructibus non præſentibus, malæ & bonæ arboris diſcrimen non deprehendes. Homines ſi aliquem beneficiis afficiunt, profectò mali eſſe non creduntur: Si contrarium malefaciendo fecerint, qui boni eſſe judicabuntur? Ut plurimum imperiti peritos ideò deſpicatui ducunt, ut illorum ſcientiæ ignorantiam ſuam præferant, ſe ſolos extollant, alios contemnant, ac ſoli in mundo magni fiant, licet ineptiſſimi, & meri aſini ad lyram deprehendantur.

Expertus ac peritus homo tantâ invidiâ, & malitiâ non ardet, aliena contemptui & ludibrio non habet, proprii commodi cauſâ neminem parvi facit; ipſe damno affici mavult, quàm ut alium damno afficiat; Impius è contrario aliis damnum infert, licet vel minimum inde commodum non ferat.

Deus lucem largitur, eamque quærere & colere pii homines ſtudent, quam Satanas cum ſuis aſſeclis exſtinguere molitur, fruſtrà tamen, utpote qui Veritatem opprimere nequit, licet inſaniat & horribili fremitu ei opprimendæ incumbat.

Pietatis ſtudioſus homo neminem lædere cupit, & inimicis ſuis, à quibus læſus eſt, lubenti animo ignoſcit. Malus homo, ſi poteſt, etiam benefactores ſuos lædit.

Bonus vir errare proximum videns, eum amicè

monet, & ad emendationem cohortatur, erroreſque amico animo ipſi commonſtrat. Homo autem malus mendaciorum figmentis Proximum onerat, quanquam ne minimum ipſi exprobrare novit.

Bonus vir aliquid impedimenti in viâ, quod efficere poſſet, ut unus aut alter ceſpitaret, aut caderet, offendens, illud removet. Malus de induſtriâ laqueis viam obſtruit, ac petulanti propoſito alicui detrimentum afferre conatur: Caſum & detrimentum alterius riſu, & cachinnis proſequitur. Bonus verò adverſos aliorum caſus miſeratur.

Malus odio bonum proſequitur: Bonus malum tolerare & pati novit.

Honeſtus Vir proprium ſuum os non ferit, ſed promiſſis ſtare ſolet. Hypocrita quæ hodiè loquitur, & laudando probat; cras inficiatur, & vituperando improbat.

Honeſtum virum nominis ſui non pudet, quippe qui in uniuſcujuſque conſpectum prodire audet: Ulula ſive noctua diem fugitans, nomen ſuum diffitetur, ac penitus diſſimulat, unde venerit, ubi inveniri poſſit, & quò vadat.

Veritas lucem amat, & tenebras odit; ſicutè contrario tenebras mendacium amore complectitur, ac lucem odio proſequitur.

Pauca hæc ad Bonum à Malo diſtinguendum unumquemque ducunt. Nam ubi Lux eſt, ibidem & Lucis ſplendor ſe offerat neceſſe eſt. Ubi verò

verò illa præſtò non erit, ibidem & tenebras adeſſe oportebit.

Ut ad Propoſitum meum revertar, & adhuc haud exigui momenti arcanum de Saturno hic manifeſtem, ſciendum eſt, quod jam diverſa magna Secreta in hac Quarta, & præcedente Tertia Parte palàm fecerim, ſed obiter tantum, quoniam maximam eorum utilitatem dimidiâ nondum parte attigi, & quæ fieri poſſunt, demonſtrare tantum volui.

Quia verò uſum bonis & acutis armis munivi, & unus & alter aliquando illum caſu inveniens utilitatemque magnam inde percipiens ſe nullo modo mihi devinctum eſſe, arbitrari poſſet, melioris doctrinæ & informationis causâ magni momenti hæc pauca adjungere volui.

In præcedentis Tertiæ, atque hujus ipſius Quartæ Partis locis diverſis Saturni & Lunæ Mercurium parandum docui, i. e. monſtravi, quomodò Saturnus ex Luna & ſuis Solutionibus Salis adminiculo in niveam, fuſilem, fugacem, puram & ſiccam aquam redigi queat, quales aquæ ob fuſibilem, & volatilem ſuam naturam Saturni & Lunæ Mercurii à me nuncupantur, Metallicæ ſunt aquæ manus non madefacientes, aquæ tamen nomen ob formam ſuam gerentes, quia crucibulo injectæ, & parvo igne liquatæ inſtar aquæ fontanæ pellucidæ, & tranſparentes ſunt, adeò ut uſque ad fundum perſpici ſoleant; Saturni tamen aqua Lunæ aquam pellucidâ ſuâ claritate ſuperat.

Quia autem præcipuus noſter ſcopus hîc eſt, aliquam de uſu Saturninæ aquæ mentionem facere, meritò alia miſſa facimus, & aliquot dictæ aquæ mirabilis virtutes in Metallorum emendatione enarramus.

Artis Studioſus ſciat, Saturninam Aquam in Metallis emendandis lavando vires ſuas exercere. Si enim ipſi imperfectum aliquod Metallum adjungatur, ſive ferrum, ſive Stannum, ſive Cuprum fuerit, & in tali vaſe retineatur, in quo aqua illa ob fugacitatem ſuam evaneſcere, & etiam ſubtili & penetrante ſuâ virtute effluere nequeat, atque in ipſo vaſe aliquandiu digeratur, lavacrum hoc Saturninum aggreditur, lavat ac purgat Metallum, illudque in purius & melius Metallum tranſmutat, non tamen magno cum commodo, cum poſſibilitatem tantùm oſtendat.

Si tamen ipſi nonnullæ tingentes ſpecies adjungantur, non ſolum puram lotionem operatur, ſed etiam exaltat & tingit, prout adjunctum Subjectum ad albam aut rubram tincturam tendit. Quales autem illæ Species ſint, non neceſſe eſt, ut cuivis pateſiat. Me aquam & ejus in abluendis Metallis uſum pateſeciſſe ſufficiat.

Ut autem Balneum Saturninum eò citius, ac lubentius Metalla aggrediatur, & eluat, conſultum eſt, ut Aquæ Mercurialis Lunæ tertia pars Aquæ Mercuriali Saturni addatur, quæ Aquæ promptâ conjunctione coëunt, in lavando ſibi mutuas ſuppetias ferunt, & etiam tingunt ſecundum

dum proprietatem ejus tincturæ, quæ adjuncta eſt. Exempli loco modum ſubjungam, & poſſibilitatem rei exhibentem, & ulteriori inveſtigationi anſam præbentem.

Solve in Aquâ Forti unciam unam Argenti puri, & in aliâ tres uncias plumbi vulgaris, ſolutionem utramque confunde, & præcipita vel Aquâ communi ſalsâ, vel Spiritu Salis, quod perinde eſt. Aquâ Forti Coagulum, poſtquam in fundo reſedit, effundendo libera, quod ad hunc laborem aquâ pluviâ non elues, ſed tantum per denſum linteum exprimendo ſuâ humiditate liberabis, atque ità hunc Metallicum caſeum igne ſiccabis, & Balneum habebis Veneris, Martis, & Jovis lotioni admodùm aptum. Periculum facturus, an res ſucceſſura ſit, Balneum tuum in tres divide partes, ac tria illa Metalla ſequente modo elue. (NB. Nemo in malam partem rapiet, quod arcanum labrum balneatorium eluendis Metallis inſerviens, & ipſam aquam in fumum abire non patiens hîc ſilentio præteream; Qui hanc operationem primâ vice tentabit, crucibula adhibere poterit, quæ licet lavacri Saturnini aliquid dimittendo damnum afferant, rei ſucceſſum tamen demonſtrabunt, damnumque illud poſteà debitis mediis præcavebitur.) Modus Balneo prædicto utendi talis eſt.

℞. Limaturæ puri Ferri, Cupri, aut Stanni partem unam, miſce cum tribus partibus noſtri ſicci lavacri, atque materiam hanc ità mixtam

impone vaſi terreo vitri denſitatem habenti, qualia Siburgi prope Coloniam, Bambergæ in Franconiâ, & Waldenburgi propè Caſſelas in Haſſiâ, aliiſque in locis Germaniæ parantur: (NB. Vulgaria vaſa & crucibula hanc aquam inſtar olei penetrantem retinere nequeunt) Vas ita calefac, ut aqua cum metallis probe liqueſcat, & fluat, quâ liquefactione quidem pars aquæ per fumum abibit, ſed jactura hæc facili negotio præveniri poteſt.

Quandò igitur Metallum per quartam horæ partem ita coctum eſt, pars ejuſdem elota in bonum Argentum converſa reperitur: quod tamen non ità intelligendum, ac ſi Argentum in ipsâ aquâ per Metallum ſit præcipitatum, ac nulla ipſius Metalli pars tranſmutationem aliquam ſenſerit. Licet enim Argentum illud Aquæ Saturninæ additum per adjunctum Metallum præcipitetur, ac in corpus priſtinum redeat, plus tamen Argenti acquiritur quam Aquæ adjectum eſt. Lavacrum enim illud Saturninum, dum ſolvendo Metallo occupatur, Argenti adjuncti efficaciâ & operatione Metalli partem altiore gradu exaltat, & tingit.

Quanquàm verò hic labor aureos montes non pollicetur, ac tantummodò hic apponitur, ut ex eo rei poſſibilitas addiſcatur: fieri tamen aliter non poteſt, ſi Fermenti Argentei loco Aureum quis huic Aquæ Saturninæ adjungere ſciret, quin lucrum, & commodum non contemnendum ſit con-

conſequuturus. Eadem tamen operatio cum albo fermento ità inſtituta, ut ne minimum quidem in fumum abire queat, & de lavacro perdatur, damnum nullum inferet.

NB. Neque ſemper etiam opus eſt, ut Balneo huic Saturnino purorum Metallorum fermenta adjiciantur, quoniam arbitror Mineralia apta reperiri, quæ aureorum & argenteorum fermentorum loco adhiberi poſſent: Imò etiam puto, huic Saturninæ Aquæ Mercuriali talia ſubjecta adjungi poſſe, quæ in ipsâ in albas & rubras tincturas figantur. Rem ipſam nondum tentavi, nec me ipſum tantum Magiſtrum profiteor, in ſcribendo unicum hunc Scopum propoſitum habens, ut Tranſmutationum ſtudioſis Veritatem ipſam inveniendi viam commonſtrem. Cuivis enim rem penitius introſpicienti, atque accuratius tentanti facile erit longè majora invenire, imò multò plura, quàm unquam credere potuiſſet Talia lavacra mulierum plura, pluresque puerorum luſus in Opere meo Saturni, Deo dante, manifeſtabuntur.

Saturninum Balneum autem illud ſiccum multò facilius hoc modo parari poteſt: Plumbi mineram talem tibi elige, quæ omninò pura & munda neque ferrum, neque cuprum, neque aliud Metallum admixtum habeat. (NB. Argentum admixtum mineræ non obeſt ſed potius prodeſt: Ipſa verò minera non multum terræ admixtum habere debet, terraque admixta adminiculo aquæ, quâ eluenda, removeri poteſt.) Mineræ hujus

hujus plumbeæ ità elotæ pro lubitu, 1, 2, 3. aut plures libræ in fortem cucurbitam indendæ, & totidem libræ Spiritus Salis abſtrahendæ, qui Spiritus Salis tanquam humidus & Philoſophicus ignis puram Plumbi Mineram, quam ubique & omnibus in locis attingit, in ſplendidam, niveam, liquatu facilem, & fugacem calcem rediget, probè aquâ eluendam, & ſiccandam. Hoc eſt Metallicum illud Balneum, & Aqua illa Veterum ſicca, manus non madefaciens, quæ admiranda in Metallis præſtare poteſt.

Ut autem hæc Philoſophica, & humida Calcinatio Mineræ Plumbi ſine ullis ſumptibus abſolvi queat, Spiritui Salis in Veſicâ aquæ ſalſæ aliquantum affundendum erit, ut Sal cum Spiritu aſcendat, & eum augeat augmento, quod Mineræ & Ignis impenſas ſarciens ſiccum Balneum Saturninum nullis ſumptibus conſtans tibi exhibet, variis modis ad Metallorum lotiones & emendationes adhibendum. Enimverò ex mineris, quæ nondum ignis uſtionem ſubierunt, & creſcendi facultate ſuâ nondum orbatæ ſunt, Balneum hoc paratum longè illi præferendum eſt, quod ex liquato Metallo conficitur.

Artis ſtudioſo hîc aperio januam perveniendi ad maxima Secreta, quæ nunquam ab ullo homine adeò clarè manifeſtata ſunt. Ideò neceſſarium eſt, ut aut Deus impediat, aut Operator, vel Laborator ſtupidi & vervecini ſit ingenii, ſi ex his tantum addiſcere non valuerit, ut quietè vivens

vens de victu & amictu ſibi proſpicere ſciat.

Si igitur tibi Deus benedictionem ſuam hujus Arcani adminiculo largitus fuerit, ipſi omnium bonorum datori ſummas gratias age, & pauperum ne obliviſcere :. Manuum laboribus vitam tuam ſuſtenta: Fac coràm cœcis lumen tuum luceat, nec illud invidiâ excitatus terrâ obrue: Unicuique benefac, ut animadverti, & cerni poſſit, qualis tu arbor ſis: Nimiam de te opinionem ne concipe, ſed memento, te hominem eſſe, qui errare & labi poſſis: Nemini anſam litium & jurgiorum præbe: Si injuſtum bellum tibi infertur, Deo te totum committe, qui tibi auxilio ſuo ſuccurret. Majori cede, & Minori parce, Deus te tutabitur, & hoſtes tuos opprimet. Ignorantibus, Calumniantibus, & artis Oſoribus Materiam propoſui ipſorum Vervecinis capitibus multum negotii faceſſituram, & fidem ſuperaturam multorum, quibus veriſimile videri nequit, quod tam vilibus, & exiguis modis aliquid boni præſtari queat. Omnes riſores, & contemptores veritatis ſciant oportet, quod ipſorum cogitationes nimis alta ſapiant, quæ ſi humilioribus rebus intentæ eſſent, longè majora experiundo conſequerentur. Omnia enim, quæ bona ſunt, exiguum & vilem aſpectum præ ſe ferunt.

Rectâ hîc viâ incedo, & artificioſo Pugili curvis ſuis ſaltibus & gladiatoriis technis artificioſas ambages ante naſum meum ludenti, & rotam fingenti inter radios ictum impingo, ut capilli de capite ejus devolent.

Apud

Apud Ethnicos Philoſophos Propheta Ezechiël Ruſticus Philoſophus audit, eò quod de Divinis Myſteriis adeò clarè ſcripſit. Ægrè enim tulerunt, quod invidiâ non flagrans tanta Myſteria ſilentio non in[illegible]verit, ſed adeò apertè de ipſis ſcripſerit.

Qui hodierno tempore ex Sophiſticorum, Philoſophorum, nonniſi phaleratis, & ſeductoriis verbis, propter ſolum ſuum proprium commodum, ſine ulla utili informatione, libros aliis damnoſos conſarcinantium turbâ ſe expedire, illos vincere, & lauream reportare cupiet, Ruſticum illum imitabitur, qui Norimbergæ quodam tempore ſcholam gladiatoriam ingreſſus, artificioſo congreſſu gladiatores unà tàm ſtrenuè & tamdiu inter ſe pugnantes cernebat, donec cœteris omnibus feſſis, & arenam deſerentibus unus & ultimus ſolus victor exiſteret, & ſuperbo ſupercilio cœteros contemnens certiſſimam, ſibi victoriam polliceretur. Pecuniam igitur propoſitam ac lauream arrepturo, advolavit Ruſticus dicens; Præmium non habebis, niſi & me ex arenâ ejeceris: Confligendum igitur cum Ruſtico Gladiatori, aut præmia relinquenda erant. Victoriam certam ſibi pollicens, ut Ruſticum mox expediret, artificioſiſſimas ſuas geſticulationes, quaſcunque in ſcholis gladiatoriis didicerat, expromit, putans ſe terrorem incuſſurum Ruſtico, ut armis depoſitis arenâ excederet. Interritus Ruſticus roboris ſui fiduciâ quietè conſiſtebat tamdiu, donec Gladiator appropinquans geſticulationibus ſuis obli-

obliquis quaſi rotam aliquam ante naſum ipſius formaret, quem tanto ictu in terram proſtravit Ruſticus, ut capilli capitis diffluerent, & ſanguis de capite manaret. Tanti artificii Pugil proſtratus cum à craſſo illo Ruſtico rogaretur, an adhuc ſemel fortunæ aleam tentare vellet, alterum ictum hominis inurbani inurbanum expectare noluit, ac primo congreſſu acquievit, Ruſtico pecuniam, & lauream victoriæ præmia relinquens: qui interrogatus, quî tam exercitatum & artificioſum pugilem aggredi auſus fuiſſet, & ipſum vincere potuiſſet? reſpondit, Pugilem obliquis ſaltibus uti, & viribus præditum non eſſe videns, robur meum ipſius ſeductoriis & artificioſis ſaltibus oppoſui, atque ità uno ictu hominem proſtravi. Ex hac hiſtoriâ liquet, phaleratum & Sophiſticum illum garritum Scholarum nihil ad rem facere, ſed certam experientiam, & infallibilem rerum cognitionem ſolam Magiſtram eſſe & manere.

In gratiam eorum, qui Divinorum & Naturalium miraculorum ſtudioſi ſunt, manifeſtare me oportet adhuc Salis ſecreta quædam hactenus omninò ignota, & in Laboratorio meo Amicis oſtendenda. Nullum verò mihi dubium eſt, paucos inventum iri, quibus hæc intellectu facilia, & creditu veriſimilia futura ſint; Sed nihil meâ refert, ſive fidem adhibeant, ſive mihi veritatem dicenti credere nolint. Mihi ſufficit, quod, quæ dico, non ſolum præſtare, ſed eadem etiam amicis oſtendere queam, ut commodum & utilitatem aliquam ex ipſis percipere poſſint,

Sal

Sed ità ignis operâ commutari poteſt, ut acribus ſuis proprietatibus amiſſis ſuavitatem & dulcedinem acquirat, atque aliorum Vegetabilium, & aquæ auxilio in fermentationem deducatur, reddens ità bonum & ſuavem ſpiritum ardentem, claram, ſuavem, & fortem cereviſiam albam, per aliquot annos ſaporem ſuum conſervantem, varios potus ex melle, & fructibus arborum, ſapore vino non diſſimiles, forte & clarum acetum, & album Tartarum ad operationes, in qnibus vulgaris ille & naturalis vini Tartarus adhiberi ſolet, æquè commodum, quìcum cœteris illis paucarum impenſarum inſumptione parari poteſt.

Aër & Ignis Salem brevi tempore in verum & naturalem Salempetræ tranſmutant, haud exiguum commodum afferentem.

Ignis etiam facile admodum ejuſmodi proprietatibus Salem communem dotat, ut agros non ſatis pingues, ut & vites, arbores frugiferas, lupulum, & hortenſes herbas cœteras æquè ac pecudum & pecorum fimeta ſtercorare & pinguefacere valeat.

Paucarum horarum ſpatio Sal quoque per ignem ità mutatur, ut magneticam naturam induens humiditatem, & aquam ex aëre attrahat, & diu apud ſe retineat, ideòque à Sole non facilè exſiccetur. Frumentum, ut avena, hordeum, ſiligo, triticum, piſa, fabæ, aliaque ſemina per noctem ejuſmodi ſale macerata celeriter creſcendo ex terrâ exſurgunt. Utilis itaque eſt æſtivo tempore, quod

quod pluviarum inopiâ laborat, ac cumprimis agris arenoſis, quia aquam pluviam diu ſervat, ut à Sole haud ità facilè exſiccando ſubtrahatur. Eſt etiam Sal iſte adeò attrahentium virium, ut ejus uncia una in parvo aliquo vitro duabus aquæ unciis addita, omnem hanc aquam induret ſali ſimilem, ut in chartâ circumferri poſſit, cum tamen una ſalis, & duæ partes aquæ fuerint.

Hic Sal multis adhuc aliis virtutibus mirabilibus pollet, quarum nonnullas in meo Tractatu de Naturâ Salium enarravi, illum Salis Mirabilis nomine inſigniens, & quidem non injuriâ. Formâ Salempetræ refert, atque omni acrimoniâ carent parvæ amaritudinis ſapore linguam ferit, balſamicamque naturam obtinet. Bubulæ enim aut alii alicui carni affrictus impedit, quominus ea, etiam aëri expoſita, à vermibus infeſtetur, & corrumpatur. Hinc efficax eſt Subjectum, quo tanquam Balſamo aliquo efficaciſſimo corpora mortua à corruptione conſervantur. Cuncta ſibi impoſita longi temporis progreſſu in durum lapidem convertit, & multis aliis viribus mirabilibus pollet, quas certis de cauſis ſilentio nunc prætereundas cenſeo. Paracelſus Salem enixum nuncupat, ego mirabilem appello.

Nemini mirum videri debet, quod vulgaris Sal adeò facilè meliorem & dulciorem qualitatem ignis operatione nanciſcatur. Revera aſſero, non ſolum vulgarem illum Salem Culinarium, ſed etiam illos, qui maximâ ſuâ corroſione mordaciſſimi

ciſſimi ſunt, ut Aqua Fortis, Aqua Regis, Oleum Salis, Sulphuris, & Vitrioli, ſine additione alicujus Salis contrarii, per quodvis Vegetabile dulce, trium horarum intervallo, eò deduci poſſe, ut ne minimam quidem in ipſis vim corroſivam quis deprehenſurus ſit. Imò ſi hic ipſe Sal Metalla ſolvit, eadem non dimittit, ſed retinet; ità ut ex curroſivâ Solutione Auri, quod oleum Salis ſolvit, dulcis liquor exiſtat, quod & in Argenti & aliorum Metallorum ſolutionibus uſu venit, adeò ut facillimè hâc viâ ex Metallis optima medicamenta parari poſſint.

Nova vina tali Sale fermentata Tartarum ſuum in dulce vinum mutant, quatuor ſeptimanarum ſpatio clara fiunt, & mox eundem, quem vetera vina, ſaporem & odorem habent. Magni momenti profectò eſt Secretum, quando ob frigidiorem aërem ad debitam maturitatem vina pervenire nequeunt. NB. Ad hanc fermentationem pertinet ſingulare & excellens artificium, quò vina cæterique potus ad celerem fortemque fermentationem promoventur, ita ut vinum in dolio ebulliat, licet dolium frigidiſſimo hyemis tempore inter nivem & glaciem repoſitum eſſet: Unde neceſſariò vina meliora fortiora, & ſuaviora fieri debent. Artificioſa admodum eſt inventio hactenus à me occultata, quam amicis jam tradere in animum induxi.

Eodem ſale etiam Vinum, Cerevisia, hydromel aliique potus brevi tempore, ſine Solis adjumen-

jumento, aut calidi Hypocauſti auxilio in bonum & acidum acetum mutari poſſunt.

Si quis ergo laboribus ſuis occupatus Aceto Diſtillato indigeret, in ligneis doliis, ſine ulla ignis ſcintillâ, ſolo aëre, per propriam ipſorum liquorum efficaciam, aëriſque auxilium ipſos deſtillare poſſet, & ità quidem, ut totum aceti diſtillati dolium ne uno quidem nummo conſtaret, ipſis vaſis aut doliis exceptis, quæ profectò artificioſiſſima eſt deſtillatio.

Sic etiam hoc modo ex cereviſiâ, vino, aliiſq; ſimilibus ſuavem Spiritũ ardentem diſtillare poterit.

Quodvis vinum vulgare dulcis alicujus Salis & artificioſæ fermentationis auxilio adeò forte redditur, ut ob nimiam ſuam fortitudinem bibi nequeat. Ejus aliquot canthari pleni duntaxat in dolium tenui vino repletum infuſi hoc idem vinum ità corroborabunt, ut juxta cum generoſo vino in eodem cenſu habendum ſit. Qui voluerit, additis in Fermentatione aliquot, ſuavibus ſpeciebus idem ſuavius, efficacius & ſalubrius reddet, ejuſdemque paucâ quantitate in aliud dolium infuſâ, omni iſti, quod continet, vino ſuavitatem, & bonitatem conciliabit.

Ex vulgari Sale bonum Alumen & Vitriolum facili negotio parabitur, tinctoribus non minus utilia, quàm naturalia eſſe ſolent.

Facilè item factu eſt, & quidem paucarum horarum ſpatio, ut in igneam naturam mutatus eandem cum Sale ex lignorum cineribus, vini fecibus

uſtis, ſimilibuſque parato, vel cum cineribus clavellatis naturam obtineat, & ſmegnatis coctoribus inſerviat, iiſdemque quibus illi Sales, uſibus adhibeatur.

Porro paucis ſumptibus ſuavis, & copioſus ex Vulgari Sale Spiritus elicitur, non ſolum ad paranda multa medicamenta præſtantia, ſed etiam ad minorum & immaturorum Metallorum maturationem uſurpandus, ſicut antea dictum eſt.

Hæc & ſimilia mirabilia, imo imperitis incredibilia effecta quamplurima ſummo cum Humani generis commodo, & utilitate abjectus ille, & vulgaris Sal producit, quæ in Dei omnium bonorum datoris honorem, atque humani Generis gratiam & emolumentum diutius reticere neque volui neque potui.

Objiceret hic aliquis, & diceret; Si communis Salis ope tanta præſtari poſſunt, cur Salipetræ eum non præfers, quem in Tertia Parte Proſperitatis Germaniæ tantis laudibus extuliſti, & quaſi Monarcham Mundi totius conſtituiſti, cum tamen adeo venenatus ſit Draco, qui omnia deglutire ſolet? Num hi duo Sales, vulgaris nimirum & Salpetræ, mundi dominio inter ſe diviſo, ſimul dominari, & imperare non poſſunt?

Huic reſpondeo, quanquam multorum mirabilium effectorum productor eſt Sal ille vulgaris, cedere tamen cogitur Salipetræ, qui inflammatus & ardens ingentes montes evertere, & in auras diſplodere ſolet, quod cum Sal communis præ-

ſtare

ſtare non queat,æquum eſt,ut tanto titulo non inſigniatur. Ignis tamen & Aëris operatione Salipetræ æqualis factus, & eadẽ præſtans eodem etiam Monarchæ titulo cum Salepetræ decorandus eſt.

Quæ Sali Communi, & Salipetræ attribui, ut veriſſima ſingulis horis reipſâ oſtendere poſſum. Malè igitur faciunt, qui mihi dicenti, Salempetræ Univerſale Solvens eſſe, oblatrare, & convitiis ſuis garrulis veritati obſtrepere conantur.

Cur non melius quid in apertum producunt, quando hoc Solvens Univerſale admittere nolunt? Tales homines nihil aliud efficiunt, quàm ut ſuam ſtultitiam patefaciant, & contra ſtimulum calcitrent.

Si aliquid ſaltem feciſſent, ac naturæ perveſtigandæ cauſâ in manus ſumpſiſſent, tam audacter non contemnerent, & reprobarent id, quod intellectu ſuo nondum perceperunt. Nimis turpiter ſe dant, & coràm omnibus hominibus patefaciunt, quod ex ſolâ auditione & lectione incertorum,& dubiorum Scriptorum, quorum ſenſum tamen non capiunt, incertas& ineptas ſuas opiniones hauſerint. In meâ opinione conſtans maneo, & dico, Salempetræ Solvens Univerſale eſſe, omneſque res in toto mundo eodem ſolvi poſſe, ſi in tribus formis aut ſpeciebus uſurpetur. Quicquid Spiritus ejus Acidus, ſive Aquila acutis ſuis unguibus præſtare nequit,illud efficiet fixus ipſius Sal,ſive Leo Igneus; & quicquid his duobus factu impoſſibile eſt, illud Grypho ex Aquila & Leone

 oriun-

oriundus artificioſe perficiet. NB. Spiritus Acidus Nitri Sulphurea Subjecta non ſolvit, ſed tantum Mercurialia: E contrario Fixum Nitrum non Mercurialia, ſed Sulphurea Subjecta aggreditur: Salispetræ verò flamma utrumque præſtat: quod profecto eſt mirabile, quod ex uno eodem ſubjecto aliquot horarum intervallo tam diſſimiles res eliciantur. Etenim ex Salepetræ per deſtillationem Spiritus Corroſivus, ac etiam Sal fixus parati inimiciſſimi inter ſe ſunt hoſtes, qui in mutuam cædem ruentes, & mortui redeunt ad id, quod anteà, utriuſque Naturæ participem, quod Veteres Philoſophi nobis apertè ſignificant Gryphone Aquilæ caput & alas, ac Leonis corpus poſterius habente, ut in præcedente Tertiâ Parte Proſperitatis Germaniæ pluribus meminimus.

Eum, qui hanc Veterem de Gryphone, Leone, & Aquilâ Fabulam rectè intelligit, Sol illuſtrat, haud exiguam utilitatem ſibi inde acquiſiturum. Quicquid Aquila corroſiva ſolvit & dilacerat, illud fixus, & igneus Leo præcipitat; Ac quicquid Leo deglutit, illud ipſi Aquila rurſus eripit, mutuâ tamen cæde ſe conficientes, ex quorum corporibus mortuis exiſtit Grypho, qui Aquilæ & Leonis corpus habet. Quantò ſæpius hic labor iteratur, tantò major potentior, & fortior Grypho evadit, ſi prius cum Aquilâ, tum Leo vili cibo ſe ſaturaverint, & pinguefacti fuerint: Aut quantâ magnitudine Aquila & Leo antè pugnandum ex ſubjectis ſibi aptis & commodis accreve-

creverint, tantæ magnitudinis incrementa Grypho etiam ſumit. Semel igitur quotidie talis pugna, cædes, revificatio, & horum duorum pugnantium atque capitalium hoſtium Aquilæ, & Leonis in Gryphonem tranſmutatio fieri poteſt. Quod ſi commodum afferre debet, Vulcanus Saturni falcem acuat neceſſe eſt, quâ Gryphonem dividat, & quicquid ab Aquilâ profectum eſt, rurſus in Aquilam convertat, ac quæ à Leone orta ſunt, iterum in Leonem tranſmutet. Quando imperium Gryphonis diviſum eſt, & Aquila ſolis ſuis avibus, ac Leo ſolis ſuis animalibus, ut Reges imperant, res bene ſe habent, & nuſquam bellum viget. Si verò Aquila Leoni ſuam prædam eripere conatur, magnum oritur prælium, ac tamdiu durat, donec mutuâ cæde interfecti fuerint; ex quorum corporibus Dii Gryphonem componunt. Cum autem Grypho nimio faſtu elatus Tyrannidem affectat, ac ſimul avibus & animalibus imperitare molitur, ſenis Saturni ſuaſu à Vulcano iterum dividitur, ut iteratâ tranſmutatione in Aquilam & Leonem redeat: quæ reciprocæ tranſmutationis rota nunquam quieſcit, ſed in hominum pœnam perpetuo curſu ſe convertit, quamdiu Deo altiſſimo placuerit, qui tandem omnis pugnæ, cædis & contentionis hunc terrarum Orbem affligentium finem faciet, quo tempore omnes Aquilæ, & Leones, qui in Mundo unquam fuêre, in magnum mutabuntur Gryphonem, qui totum Orbem dilacerabit, & evertet.

Tempus hoc ſummo deſiderio, & multis gemitibus expectant omnes pii animi, ut tandem ex Aquilarum omnia dilacerantium unguibus, & Leonum rugientium victibus liberati æternâ pace & quiete fruantur.

Hæc de Salepetræ hâc vice ſufficiant, qui quo pacto copioſè ex Vegetabilium, Animalium, & Mineralium Salibus magno cum commodo parandus ſit, in antecedente Tertiâ Parte Proſperitatis Germaniæ jam indicavi. Qui ſuâ referre putat, ut eo ipſo commodum & lucrum ſibi paret, rem accuratiore meditatione, & inveſtigatione inquirat. Animadvertet autem, quod ex multis vilibus, & ubique parabilibus ſubjectis Salpetræ facili negotio confici poſſit: Cujus ſi copiam habuerit, cæterarum rerum inopiâ non laborabit. Siquidem ex Salepetræ non modò præſtantiſſima medicamenta contra omnis generis morbos confici poſſunt, ſicut & frugum ex terrâ naſcentium, ut frumenti, vini, ſimiliumque ad ſuſtentationem hominis neceſſariarum rerum creſcendi facultas promoveri poteſt: Sed etiam purum putum Aurum ſummo cum emolumento ex imperfectis Metallis admodum facilè acquiritur.

Quando igitur homini ejus operâ valetudo firma, victus & amictus, atque aurum & argentum ſuppetunt, quâ re quæſo amplius indigebit? Id quod toties dixi, hîc repeto, & affirmo. Nullum Subjectum in toto mundo, quoad virtutes, cum Salepetræ conferendum eſſe, tantum abeſt, ut ipſi præponi debeat.

Tam nobile idcirco, imò tam regium Subjectum jure ac meritò in honore ſummo habeamus, ipſique omni cònatu inhiemus, ob tanta emolumenta, quæ Generi Humano largitur. Pronunciemus, & proclamemus Salempetræ Monarcham totius Mundi, & rumpantur ilia omnibus ſuis & meis Inimicis, qui noſtrum honorem infamiæ maculis conſpergere moliuntur.

In quanto, proh dolor! contemptu verſatur hic potentiſſimus Monarcha Mundi, cum cultoribus ſuis apud ſtultos & mente captos homines, qui ipſius internam vim, potentiam, & efficaciam minimè cognitam, & perſpectam habent! Forſan ideò, quia in ſtabulis natus ad tàm vilem ortum genus ſuum refert: nec mirum. Ipſe omnium cœlorum, & totius Univerſi Monarcha Chriſtus Jeſus à Phariſæis pro Meſſia neque agnitus, neque habitus eſt, quia non in regio aliquo palatio, ſed in ſtabulo in lucem editus apud ipſos fidem non invenit, quod miſerum Genus Humanum ex miſeriâ ſuâ liberaturus eſſet. Sed hoc apud Mortales in more poſitum eſt, ut etiam res viliſſimas, ſi modo ſpeciem externam, & ſpectabilem præ ſe ferant, honorent & venerentur, & è contrario res quantumvis præcioſas vili pendant & ludibrio habeant, ſi vili ſpecie & habitu in publicum prodeant. Sic Mundus vult decipi, & in cœcitate ac tenebris ſuis manere, licet in ipſius Solis Meridiani ſplendore clariſſimo verſetur.

O ſtultiſſimi homines, quàm irrita ſpe exſpe-

ctatis Leonem, & Monarcham ex Septentrione, ſicut Judæi ſuum Meſſiam, qui ante mille ſexcentos, & quod excurrit, annos venit. Leo ex Septentrione & Mundi Monarcha jam adeſt, & ſemper adfuit, hactenus tamen à paucis agnitus, cujus plenam & perfectam revelationem ſolus Deus novit. Equidem tempus jam adeſſe puto: Quæ de ipſo nobis innotuerunt, cuncta ſunt particularia, & admodum pauca. Si vero dictus Leo Septentrionalis theſauros, qui in montibus occulti latent, inveniet, & effodiet, tum demum potentiam ſuam ſpectandam exhibebit, & ſe Mundi Monarcham oſtendet.

Salpetræ eſt magnus ille, & Ignivomus Draco, auriferæ pomi cuſtos, & venenatus Baſiliſcus, qui aſpectu ſuo cuncta occidit. Si figitur & in igne conſtans redditur, eſt Salamandra illa in igne vivens, & Solis illa avis Phœnix, quæ purum Aurum ex arenâ conquiſitum, & collectum ad nidum ſuum conficiendum adhibet, & ad extremam ſenectutem perveniens ſe ipſam comburit, ex cujus cineribus aliæ Phœnices enaſcuntur.

Qui de Gryphione, Phœnice, Dracone, Baſiliſco, & Salamandra auro maximè inhiantibus, illudque ex terrâ effodientibus, & cuſtodientibus, plura noſſe cupit, Plinium, alioſque rerum naturalium Scriptores veteres, ut & Ambroſiii Calepini Dictionarium octo linguarum, & poſtremæ editionis conſulat.

CON-

CONCLUSIO.

HÆc ſunt, Benevole Lector, quæ in Patriæ commodum hâc vice in lucem edere volui: Si per tempus & occaſionem mihi licuiſſet, plura utilia, & haud parvi momenti ſecreta addidiſſem. Si hæc grata fore animadvertero, appendice ſubjunctâ, quæ hic loca obſcuriora occurrunt, dilucidius, & clarius interpretabor. Figuræ æneæ ad has quatuor Partes Proſperitatis Germaniæ pertinentes ob temporis anguſtias hac vice adjungi non potuerunt: Ut tamen toti huic opuſculo quadripartito nihil plane deſit, cum Appendice, ſi Deo placuerit, proximè ſequentur. Indicabit etiam ſimul hæc ipſa Appendix, quantum ex quatuor Proſperitatis Germaniæ partibus commodum Patriæ expectandum ſit. Certum omnino eſt, ſi hujus meæ doctrinæ & inſtitutionis ratio habebitur, ut ea, quæ trado effectui dentur, quod Germaniæ nullus inimicus, aut hoſtis, quantuſcunque etiam fuerit, metuendus erit. In eâ enim Patriâ noſtrâ infiniti Metallorum Theſauri, mortalium nemini utilitatem aliquam parientes, occulti jacent. Equidem publicæ utilitati non deero, ſed lubens manifeſtabo artes effodiendis ejuſmodi theſauris utiles, ut Patriæ communis commodo inſerviant. Illa, quæ ad effodiendos eoſdem theſauros requiruntur, ubique inſigni copiâ ſe offerunt, ita ut hic nihil niſi manus & labor deſint.

deſint. Si Deus hominum corda ſingulari ratione non induraverit, & excœcaverit, fieri neutiquam poteſt, quin periculoſa illa tempora, quæ ſenſim ac pedetentim adrepunt, certius animadvertantur, & res à quovis ita inſtituantur, ut neceſſitate ingruente habeat, cui ſe committere poſſit. Paci profectò præſenti nulla ratione confidendum eſt, quippe quæ unâ nocte everti poteſt. Stramen juxta ignem jacet; parvus ventus ſi ſcintillulam afflaverit, grande incendium facile excitat: Ideò prudenter facit, qui in tempore ſibi cavet. Fallax Securitas ubique nimis viget. Paſtor edit, bibit, cantat, & fiſtula canit: Canes ad ſaturitatem cibo oppleti, jacent, & dormiunt: Oves tripudiant, frontem exporrigunt, & nihil minus quam de lupo cogitant. Deo ſoli notum eſt, quid facere velit. Unicuique orandum, vigilandum, & ſecuritas miſſa facienda eſt; aliàs pœnitentia nimis ſero veniet, & ſera erit infundo parſimonia.

NB. Benevolus Lector hic ſciat velim, quanquam has Quatuor partesProſperitatis Germaniæ ſatis dilucidè præ cæteris conſcripſi, me tamen mihi ipſi & Amicis meis apud omnes Proceſſus, & Operandi Modos aliquid reſervaſſe, ita ut Saliſpetræ præparationes, ejuſque multiplicem in auro & argento extrahendis ex mineris, & in imperfectis Metallis emendandis, atque in aurum & argentum tranſmutandis uſum multo facilius, & comprehendioſius, ac longè minoribus ſumptibus effectui dare ſciam. Quæ ſcripſi, unicuique

& ami-

& amicis pariter, & inimicis ſcripſi: Alia & meliora mihi & amicis meis reſervavi. Deo volente hoc jam potiſſima mihi cura erit, ut Figuræ quam primum etiam in lucem prodeant, & Laboratorium meum, in quo Amicis rei totius veritas oſtendatur, in promptu, & paratum ſit. Interea Principes & Magnates, in quorum ditionibus ejus modi theſauri Metallici ſe offerunt, & communis fuſionis auxilio elici nequeunt, deliberare poterunt, an his meis artificioſis, & non vulgaribus operationibus in extrahendo auro & argento ex auriferis ejuſmodi Subjectis per Salem, & Salempetræ uti conſultum ipſis videatur. Si operæpretium ipſis videbitur, in commodum ſuarum regionum ejuſmodi operationes inſtituere, Perſonam aptam, & ignis tractandi cognitionem habentem, ac taciturnam cum bona inſtructione ad me ablegare poterunt, quæ in meo Laboratorio opus ipſum addiſcat.

Qui verò loca ejuſmodi mineras auriferas non continentia poſſident, & nihilominus earum ex vicinis locis copiam nanciſci poſſunt ac deſiderio tenentur, eaſdem emendandi, & incommodum ſuum adhibendi, iis, pro ratione tamen perſonarum, artem monſtrare & patefacere non negamus, nimirum artificioſam illam, & humidam extractionem volatilis & fixi auri non ſolum ex mineris, lapidibus, arena, & limo, ſed etiam ex ipſis jam fuſis Metallis, ut Plumbo, Stanno, Ferro, & cupro, in quibus ſæpè multum auri & argenti occulitur,

culitur, quod ſe communi igne fuſorio extrahi non patitur, per maturationem verò & ſeparationem à Sale & Salepetræ effectam facilè extrahitur, & ad publicum uſum adhibetur. Horum omnium Amicos participes facere non gravabimur, ut & aliarum rararum, & omnis generis hominibus, nullis exceptis, utilium & artificioſarum Inventionum, quæ Patriæ multum commodi allaturæ in meo Laboratorio publicè & privatim Amicis oſtendetur: hâc tamen conditione, ſi dicti Amici pollicitatione fideli me ſecurum reddiderint, quod ea, quæ apud me videbunt, & diſcent, fideli ſilentio tecturi, ac in ſolius Dei honorem, ægrorum ſolatium, pauperum viduarum & orphanorum auxilium, & veritatis defenſionem, non verò ad Diabolicum faſtum, & deteſtandam ſuperbiam, aliaſque vanitates uſurpaturi ſint.

F I N I S.

Aφ1 11455796